

Senni Pakarinen

TAISTELU LEGITIMITEETISTÄ

Kriittinen diskurssianalyysi EU:n talouspoliittisten
poikkeustoimien legitimitetin rakentumisesta
suomalaisessa mediassa

Johtamisen ja talouden tiedekunta
Pro Gradu -tutkielma
Marraskuu 2021

TIIVISTELMÄ

Senni Pakarinen: Taistelu legitimiteetistä: Kriittinen diskurssianalyysi EU:n talouspoliittisten poikkeustoimien legitimiteetin rakentumisesta suomalaisessa mediassa
Pro Gradu -tutkielma 65 sivua, 1 liite
Tampereen yliopisto
Hallintotieteiden tutkinto-ohjelma, julkinen talousjohtaminen
Ohjaaja: Jarmo Vakkuri
Marraskuu 2021

Tämä tutkielma tarkastelee Covid-19-pandemiaan liittyvää taluskriisiä EU:n talouspoliittisten poikkeustoimien legitimiteetin näkökulmasta. EU:n jäsenmaiden johtajat pääsivät heinäkuussa 2020 sopimukseen EU:n monivuotisesta rahoituskehiksestä sekä Covid-19-pandemian aiheuttaman taluskriisin elvytyspaketista, joka kulkee virallisesti nimellä Next Generation EU. Talouden elvytystoimia on toisaalta pidetty merkinä EU:n kyvystä löytää äärimmäisiä ratkaisuja äärimmäisissä tilanteissa, kun taas toisaalta toimet ovat kohdanneet runsaasti vastustusta ja niiden on jopa syytetty vievän EU:ta kohti liittovaltiorakennetta ilman kansan suostumusta. Talouspoliittisten poikkeustoimien legitimiteettiä on kyseenalaistettu siinä määrin, että niiden voidaan nähdä olevan legitimiteetikriisissä. Taluskriisejä on tutkittu paljon, mutta vain hyvin harvoin niiden mielenkiinto kohdistuu kriisien vaatimien poikkeuksellisten toimien legitimiteetin rakentumiseen ja siihen kamppailuun, jota toimien oikeutus vaatii. Talouden kriisiä ja sen vaatimia poikkeustoimia juuri legitimiteetikamppailun näkökulmasta tarkastelemalla voidaan kuitenkin saada näkemystä niihin kytkeytyvistä sosiaalisista, ideologisista ja yhteiskunnallisista vaikutuksista laajemmin.

Tämän tutkielman mielenkiinto kohdistuu talouspoliittisten poikkeustoimien legitimiteettiin, jota tarkastellaan poikkeustoimista käydyin legitimiteetikamppailun kautta. Tutkielma on laadullinen ja sen empiirinen aineisto koostuu suomalaisessa mediassa käydystä keskustelusta, josta kriittisen diskurssianalyysin keinoin ja diskursiivisiin legitimointistrategioihin liittyviä teoreettisia malleja hyödyntäen hahmotetaan keinoja, joilla talouspoliittisia poikkeustoimia (de)legitimoidaan ja sitä, millaisia ideologisia tai valtopoliittisia taustapyrkimyksiä (de)legitimointiin kytkeytyy. Legitimiteettityypeihin liittyvän teorian avulla puolestaan hahmotetaan millaiseen legitimiteettipohjaan poikkeustoimet lähtökohtaisesti pohjautuvat. Julkistalouden päätösten tutkiminen legitimiteetin näkökulmasta, diskurssien kautta tuottaa talouskysymyksistä monipuolisesti ymmärrystä yhteiskunnallisina ilmiöinä ja antaa näkemystä siitä, kuinka talouden päätöksentekoa voidaan hyödyntää poliittisten tai ideologisten päämäärien tavoitteluun. Legitimiteetin rakentumista diskurssien kautta tarkastelemalla voidaan lisäksi tunnistaa tekijöitä, jotka johtavat uusien ja poikkeuksellisten toimien tai käytänteiden institutionalisoitumiseen ja näin institutionaaliseen muutokseen.

Keskustelu suomalaisessa mediassa Covid-19-pandemiaan liittyvistä talouden poikkeustoimista keskittyi pääosin NGEU-tukipakettiin ja vähemmän Euroopan keskuspankin muihin elvytystoimiin. Keskusteluun kytkettiin vahvasti myös EU:n integraatiokysymykset. Keskustelusta nousi esiin kolme poikkeustoimia puolustavaa ja kolme niitä vastustavaa teemaa. Poikkeustoimia puolustettiin vetoamalla Suomen EU-jäsenyyteen, toimien merkitykseen taluskriisin syvenemisen ehkäisyssä sekä niiden kautta saavutettaviin yhteiskunnallisiin ja ekologisiin hyötyihin. Poikkeustoimia puolestaan vastustettiin vetoamalla niiden huonosti neuvoteltuun sisältöön, Suomen kokemaan vääryyteen sekä EU:n integraation sääntöjen vastaiseen syvenemiseen. Tutkielmassa havaittiin, että poikkeustoimien legitimiteetti pohjautuu pragmaattisen vaikutuslegitimiteetin mukaisesti niistä saataviin välillisiin hyötyihin, kun taas poikkeustoimien vastustus pohjautuu pragmaattisen vaihdantalegitimiteetin mukaisesti toimien suoriin vaikutuksiin. Toimien (de)legitimointiin käytettiin aktiivisesti diskursiivisia legitimointistrategioita, tyypillisesti useaa eri strategiaa samanaikaisesti hyödyntäen. Poikkeustoimia legitimoitiin pääasiallisesti rationalisoimalla ja auktorisoimalla ja vastustettiin erityisesti narrativisoimalla, auktorisoimalla ja moralisoimalla keinoin. Tutkielmassa havaittiin, että taluskriisiä hyödynnetään aktiivisesti poliittisen valtakamppailun välineenä ja, että diskursiivisia legitimointistrategioita käytetään johdonmukaisesti omien tavoitteiden saavuttamiseksi. Lisäksi talouden kriisin ja siihen liittyvien poikkeustoimien voidaan nähdä toimivan mahdollisuutena edistää ideologisia pyrkimyksiä ja aikaansaada institutionaalista muutosta. Poikkeustoimia hyödynnettiin erityisesti nationalistisideologisten pyrkimysten edistämiseksi, mutta toisaalta elvytystoimet nähtiin federalistisideologisten näkemysten kautta positiivisena, EU:n integraatiota edistävänä tekijänä. Mielenkiintoisena päätelmänä voidaan mainita ilmaston kytkeytyminen tämän päivän julkistalouden keskusteluun lähes tasavertaisena auktoriteettina markkinoiden ja kansan äänen rinnalle.

Avainsanat: Covid-19, EU:n talouspolitiikka, julkistalouden päätöksenteko, legitimiteetti, kriittinen diskurssianalyysi

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

SISÄLLYSLUETTELO

TAULUKKO- JA KUVIOLUETTELO

1. JOHDANTO	1
2. TUTKIMUSONGELMA	4
2.1. Aiempi tutkimus aiheesta.....	5
2.2 Rajaukset.....	8
3. TUTKIELMAN TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT	8
3.1 Uusi institutionaalinen teoria.....	9
3.1.1 Diskursiivinen institutionalismi.....	10
3.2 Legitimiteetti.....	11
3.3 Legitimiteettityypit.....	13
3.3.1 Pragmaattinen legitimiteetti.....	14
3.3.2 Moraalinen legitimiteetti.....	15
3.3.3 Kognitiivinen legitimiteetti.....	15
3.4 Diskursiiviset legitimointistrategiat.....	16
3.4.1 Auktorisointi.....	17
3.4.2 Rationalisointi.....	18
3.4.3 Moralisointi.....	19
3.4.4 Narrativisointi.....	20
3.4.5 Normalisointi.....	20
4. TUTKIMUSMENETELMÄ	21
4.1 Konsepti.....	21
4.2 Tutkielman media- aineisto.....	23
4.3 Medialähteiden valinta.....	24
4.3.1 Media-aineiston keruu.....	25
4.4 Kvalitatiivinen tutkimus ja diskurssianalyysi.....	26
5. DISKURSSIT EU:N TALOUSPOLIITTISISTA POIKKEUSTOIMISTA	28
5.1. Poikkeustoimien legitimiteetti.....	28
5.2 Talouspoliittisia poikkeustoimia legitimoivat diskurssit.....	29
5.2.1 Suomen EU-jäsenyys.....	30
5.2.2 Elvyttävän talouspolitiikan merkitys talouskriisin syvenemisen ehkäisyssä.....	31
5.2.3 Talouden elvyttämisen yhteiskunnalliset ja ekologiset hyödyt.....	33
5.3 Talouspoliittisia poikkeustoimia delegitimoivat diskurssit.....	34
5.3.1 Huonosti neuvoteltu tukipaketti.....	36
5.3.2 Suomen kokema vääräys.....	37
5.3.3 EU:n integraation syveneminen sääntöjen vastaisesti.....	37
5.4. Yhteenveto.....	40
6. JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	44
6.1 Tutkielman reliabiliteetti ja valideetti.....	50
6.2Jatkotutkimushaasteet.....	51
LÄHTEET	53
LIITTEET	57

TAULUKKO- JA KUVIOLUETTELO

Taulukko 1. Empiirinen aineisto: media-aineisto 20.7.2020-20.2.2021.....	25
Taulukko 2. Poikkeustoimia legitimoivissa diskursseissa esiintyneet diskursiiviset legitimointistrategiat ja legitimizeettityypit.....	42
Taulukko 3. Poikkeustoimia delegitimoivissa diskursseissa esiintyneet diskursiiviset legitimointistrategiat ja legitimizeettityypit.....	43
Kuvio 1. Legitimizeettityypit Suchmanian (1995) mukailleen.....	13
Kuvio 2. Diskursiiviset legitimointistrategiat Van Leeuwenin (2008) & Vaaraa et. al (2006) mukailleen.....	17

1. JOHDANTO

Legitimiteetin käsitteellä on merkittävä rooli niin sosiologiassa (mm. Giddens, 1984.) kuin institutionaalisen teorian piirissä (mm. Scott, 1995; Suchman, 1995.) Instituutioiden toiminnan ja koko olemassaolon pohjana nähdään niiden legitimitetti, jonka voi saavuttaa tiettyjen sääntöjen ja normien noudattamisesta syntyvän sosiaalisen hyväksynnän kautta. Tällöin instituution kohtaamat yllättävät tilanteet tai sen normaalista poikkeavat päätökset ja toimet voivat horjuttaa sen legitimitettä, mikäli instituution aiemmin itsestään selvyytensä pidetty olemassaolo poikkeavien toimien vuoksi kyseenalaistetaan. (Vaara, 2014.)

EU:n legitimitettä on kyseenalaistettu lähes koko sen historian ajan, sillä EU:n jäsenvaltioiden integraatiosta huolimatta Euroopan väestö ei muodosta yhteenkuuluvuuden tunteen jakavaa kansakuntaa, vaan suhtautuminen integraatioon selittyy pääosin EU-jäsenyyden kautta saatavilla hyödyillä. Tästä syystä erityisesti edellinen maailmanlaajuinen finanssikriisi vuosina 2007–2009 ja sitä seuranneen eurokriisin talouspoliittiset ratkaisut säästötoimenpiteineen horjuttivatkin EU:n legitimitettä kansalaisten silmissä. (Forsberg & Raunio, 2014, 125; Biegón, 2013.) Talouskriisin jälkeen EU kohtasi pakolaiskriisin, jonka myötä populistiset äänet ja politiikat voimistuivat entisestään ja ravistelivat EU:n rakenteita saadessaan aikaan Britannian eron EU:sta, joka astui pitkällisen prosessin päätteeksi voimaan vuoden 2020 alusta. (Pansardi & Battezzarri, 2018.) Lisääntyneet kriittisemmät mielipiteet voidaan ainakin osittain tulkita vastareaktioksi integraation syvenemistä kohtaan. Unionista on kehittynyt vahva poliittinen toimija, jonka päätökset vaikuttavat yhä useamman ihmisen elämään. Integraation syvenemisen sekä unionin ja jäsenmaiden lisääntyneen keskinäisriippuvuuden myötä EU:sta on tullut aiempaa tärkeämpi kysymys myös kansallisille poliittisille puolueille, joista erityisesti kansallista identiteettiä ja arvoja painottavat konservatiivipuolueet suhtautuvat hyvin varauksellisesti unionin toimivallan lisääntymiseen. (Forsberg & Raunio, 2014, 126–127.) Joulukuussa 2019 Covid-19 nimellä kulkevaa sairautta aiheuttava SARS-CoV-2 koronavirus levisi maailmalla aiheuttaen maailmanlaajuisen pandemian. Covid-19-pandemian voidaan nähdä olevan EU:n historian haasteellisin kriisi, eikä sen, rokotteiden kehittämisestä huolimatta voida todeta olevan vielä kukaan ohi. (ECDC, 2021; European Council, 2020.) Kriisitilanteet, kuten nyt eletty Covid-19-pandemia vaativat tyypillisesti normaalista poikkeavia, tehokkaita poliittisia päätöksiä ja toimia. Sairastuneiden hoidon lisäksi kansallisten, eri asteisten yritysten ja organisaatioiden toimintaa sekä ihmisten liikkuvuutta, kokoontumista ja suojautumista koskevien määräysten, suositusten ja rajoitusten vaikutukset talouteen ovatkin edellyttäneet talouspoliittista reagointia kriisin aiheuttamien taloudellisten ongelmien minimoimiseksi. EU:n jäsenmaiden johtajat pääsivät heinäkuussa 2020 poliittiseen sopimukseen EU:n monivuotisesta

rahoituskehyksestä sekä Covid-19-pandemian aiheuttaman talouskriisin elvytyspaketista, joka kulkee virallisesti nimellä Next Generation EU (NGEU). Elvytyspaketti on poikkeuksellinen toimenpide, jonka avulla halutaan vahvistaa jäsenmaiden taloudellista selviytymistä kriisistä. NGEU-tukipaketin lisäksi Euroopan keskuspankki (EKP) irtautui aiemmasta julkisen sektorin velkapapereiden osto-ohjelmasta (PSPP) ja samalla luopui velkakirjaostoja säännelleistä rajoituksistaan. (European Council, 2020; ECP, 2020.) Kuten aiemman talouskriisin, myöskään Covid-19-pandemian aikaansaamat muutokset talouspolitiikkaan eivät ole saaneet varauksetonta tukea kansalta. Poikkeustoimet ovat toisaalta saaneet vahvaa kannatusta, ja niitä pidetään oleellisen tärkeänä EU:n ja sen jäsenmaiden taloudellisen selviämisen kannalta, mutta toisaalta niitä on myös voimakkaasti kyseenalaistettu. Poikkeustoimien on väitetty olevan EU:n perustamissopimusten vastaisia ja niiden on jopa syytetty ajavan EU:ta kohti liitovaltiorakennetta ilman kansalaisten antamaa oikeutusta. Kriisi ja siihen liittyvät poikkeustoimet ovatkin herättäneet vilkasta väittelyä mediassa ja niiden uskotaan tuoneen useita lisäkulmia, joihin EU:n legitimizeettiä kyseenalaistavat tahot voivat tarttua. (Perttula, 2020; Gråsten, 2020; Ovaskainen, 2020.)

Koska Covid-19 pandemiaan liittyvät, poikkeukselliset talouspäätökset ovat luonteeltaan poliittisia, on niiden ehdottoman tärkeää saavuttaa kansan oikeutus. Julkiseen talouteen kohdistuvat päätökset herättävät tyypillisesti yksinkertaisimmillaankin paljon keskustelua, toisistaan eriäviä mielipiteitä, kannatusta tai kyseenalaistamista. Kun päätökset kytkeytyvät laajemmin kysymyksiin kansallisesta edusta, EU:n integraatiokehityksestä sekä kansallisesta poliittisesta vallasta, tulee talouspäätösten legitimoimisesta erityisen haasteellista. Diskursseja on pidetty jo pitkään oleellisena tekijänä sosiaalisen todellisuuden rakentumisessa ja siinä, kuinka päätöksiä, muutosta ja uusia toimintatapoja legitimoidaan. Diskursseja pidetään yleisemmin myös vallan välineenä ja sen symbolisena ilmentymänä niin politiikassa kuin yhteiskunnassa yleisesti. Erityisesti poliittiset toimijat muotoilevat puhetta kontrolloidakseen yleisöä ja saavuttaakseen suosiota ja legitimizeetin omille, jopa tavanomaisuudesta poikkeaville poliittisille päämäärilleen. (Ligouri & Steccolini, 2018.) Vaikka julkistalouden päätöksenteossa legitimizeettikysymysten voidaan nähdä olevan oleellisessa roolissa, talouskriiseihin liittyvien tutkimusten mielenkiinto kohdistuu vain harvoin julkisuudessa käytyyn diskursiiviseen legitimizeettikamppailuun, jota kriisin vaatimiin muutoksiin ja poikkeuksellisiin toimenpiteisiin liittyy. Kuitenkin talouden kriisiä ja siihen liittyviä poikkeuksellisia päätöksiä juuri diskursiivisen legitimizeettikamppailun näkökulmasta tarkastelemalla voidaan saada näkemystä siihen kytkeytyvistä sosiaalisista, ideologisista ja yhteiskunnallisista vaikutuksista laajemmin. (ks. mm. Vaara, 2014.)

Tämän tutkielman tavoite on kriittistä diskurssianalyysia hyödyntäen hahmottaa millaiseen legitimizeettipohjaan Covid-19-pandemiaan liitännäiset, poikkeavat taloustoimet nojaavat sekä millaisin diskursiivisin keinoin niitä legitimoidaan tai delegitimoidaan julkisessa keskustelussa. Tutkielmassa ollaan lisäksi kiinnostuneita siitä, millaisia ideologioita tai valtapoliittisia pyrkimyksiä julkiseen talouskeskusteluun voidaan nähdä kytkeytyvän ja näin saada ymmärrystä talouskriisin yhteiskunnallisesta merkityksestä laajemmin. Tutkielman empiirinen aineisto koostuu suomalaisesta mediasta kerätystä, EU:n poikkeuksellisia talouspoliittisia toimia käsittelevistä artikkeleista. (Liite 1.) Julkistalouden ilmiöiden legitimizeetin tutkiminen diskursiivisesta näkökulmasta on tärkeää, sillä diskursiiviset tekijät ovat jääneet taloustutkimuksissa vielä verrattain vähäiselle huomiolle, vaikka julkistalouden päätösten (de)legitimointi tapahtuu lähes aina diskursiivisin keinoin. (Peda & Vinnari, 2020.) Diskursseja tutkimalla voidaan myös hahmottaa institutionaaliseen muutokseen sekä poikkeavien toimien institutionalisoimiseen pyrkiviä toimia (ks. esim. Ronkainen & Sorsa, 2018.) Tutkielma pohjautuu institutionaalisen teorian käsityksiin legitimizeetistä (Suchman, 1995), diskursiivisesta institutionalismista (Schmidt, 2006) sekä Van Leeuwenin (2008) & Vaaran et al. (2006) mukaisiin teoreettisiin malleihin diskursiivisista legitimizeointistrategioista, joiden avulla legitimizeoinnin keinojen tunnistaminen diskursseista mahdollistuu. Tutkielma osallistuu keskusteluun julkistalouden päätöksenteon legitimizeetistä, EU:n legitimizeetistä, diskursiivisista legitimizeointistrategioista sekä institutionaalisesta legitimizeetistä yleisemmin.

Seuraavassa luvussa käsitellään tutkielman tutkimusongelmaa, luodaan katsaus aiempiin tutkimuksiin sekä tutkielman rajauksiin. Sen jälkeen tutustutaan tutkielman teoreettiseen viitekehykseen. Teoreettisen viitekehyksen jälkeen esitellään tutkimusmenetelmä, tutkielman empiirinen aineisto sekä konsepti, johon tutkittavat diskurssit ovat sidonnaisia. Tämän jälkeen käydään läpi tutkielman tulokset. Lopuksi summataan tutkielma johtopäätöksillä ja pohdinnalla sekä keskustelulla tutkielman reliabiliteetista, validiteetista ja jatkotutkimushaasteista.

2. TUTKIMUSONGELMA

Historia on osoittanut nyt elättävän Covid-19-pandemian kaltaisten, suurten kriisien usein muuttavan sosiaalisia, institutionaalisia ja organisatorisia rakenteita. Kriiseillä on voimaa järjestää liittoutumia ja julkisia valta-asetelmia uudelleen sekä ravistella ja muokata talouden perusteita. (Cotula, 2021.) Puhetta on taas pidetty jo pitkään oleellisena tekijänä sosiaalisen todellisuuden rakentumisessa ja siinä, kuinka muutosta ja uusia toimintatapoja legitimoidaan. Puhetta pidetään yleisemmin myös vallan välineenä ja sen symbolisena ilmentymänä niin politiikassa kuin yhteiskunnassa yleisesti. Erityisesti poliittiset toimijat tietoisesti muokkaavat puhetta vaikuttaakseen yleisöön ja saavuttaakseen legitimitetin omille, erityisesti tavanomaisuudesta poikkeaville poliittisille päämäärilleen. (Ligouri & Steccolini, 2018.) Vaikka julkistalouden päätöksenteossa legitimitteettikysymysten voidaan nähdä olevan oleellisessa roolissa, talouskriiseihin liittyvien tutkimusten mielenkiinto kohdistuu vain harvoin julkisuudessa käytyyn legitimitteettikamppailuun, jota kriisin vaatimiin muutoksiin ja poikkeuksellisiin toimenpiteisiin liittyy. Kuitenkin talouden kriisiä ja siihen liittyviä poikkeuksellisia päätöksiä juuri legitimitteettikamppailun näkökulmasta tarkastelemalla voidaan saada näkemystä talouskysymyksiin kytkeytyvistä sosiaalisista, ideologisista ja yhteiskunnallisista vaikutuksista laajemmin. (ks. mm. Vaara, 2014.)

Tämän tutkielman mielenkiinto kohdistuuikin suomalaisessa mediassa käytyyn keskusteluun EU:n Covid-19-pandemiaan liittyvistä, ristiriitaisia tunteita herättävistä talouspoliittisista poikkeustoimista. Tutkielman tarkoituksena on hahmottaa, millaiseen legitimitteettipohjaan poikkeustoimien esitetään nojaavan ja millaisin diskursiivisin keinoin kriisiin liittyviä poikkeustoimia legitimoidaan tai delegitimoidaan mediassa. Lisäksi tutkielmassa ollaan kiinnostuneita siitä, millaisia ideologisia tai valtopoliittisia pyrkimyksiä julkistalouden poikkeuksellisiin ratkaisuihin liittyvään keskusteluun kytkeytyy. Aihetta lähestytään tutkimuskysymysten kautta:

1. *Millaiseen legitimitteettiperustaan talouden poikkeustoimien oikeutus tai niiden vastustus pohjautuu?*
2. *Millaisten diskursiivisten legitimointistrategioiden avulla taloudellisten poikkeustoimien legitimitteettiä rakennetaan/kyseenalaistetaan?*
3. *Millaisia ideologisia tai valtopoliittisia tekijöitä talouden poikkeustoimista käytävään keskusteluun kytkeytyy?*

Tutkielmassa tutkimusongelmaa käsitellään kahden eri legitimizeettiin liittyvän teoria avulla. Ensimmäisen kysymyksen avulla hahmotetaan EU:n poikkeustoimien legitimizeetin lähtökohtaa, eli käsitystä siitä, miksi poikkeuksellinen toiminta kriisitilanteessa nähdään oikeutettuna tai miksi tällaisia toimia ei koeta oikeutetuiksi. Legitimizeettiperustan hahmottamiseen käytetään Suchmanin (1995) teoriaa legitimizeettityypeistä. Näitä tyyppisiä ovat pragmaattinen, moraalinen ja kognitiivinen legitimizeetti. Legitimizeettityyppien tarkempaan käsittelyyn palataan myöhemmin. Toisen kysymyksen avulla puolestaan pyritään tunnistamaan kielellisiä strategioita, joilla oikeutusta rakennetaan ja vahvistetaan tai joilla sitä puolestaan kyseenalaistetaan. Näiden strategioiden tunnistamiseen hyödynnetään erityisesti Van Leeuwenin (2008) ja Vaaran, Tienarin & Laurilan (2006) mukaisia teoreettisia malleja diskursiivisista legitimizeintistrategioista, joita ovat auktorisointi, rationalisointi, moralisointi, narrativisointi ja normalisointi. Kolmannen kysymyksen avulla halutaan kriittistä diskurssianalyysia hyödyntäen tunnistaa talouden poikkeustoimia legitimoivien ja delegitimoivien diskurssien ideologista tai valtapoliittista perustaa ja tarkoitusperiä. Tutkielman empiirisen aineiston lähestyminen kahden eri teorian valossa, kriittisen diskurssianalyysin keinoin syventää ja monipuolistaa poikkeuksellisten talouspäätösten legitimizeetistä saatavaa käsitystä ja luo käsitystä siitä, millaisia taustapyrkimyksiä julkistalouden keskusteluun mahdollisesti liitetään.

2.1. Aiempi tutkimus aiheesta

Legitimizeettitutkimusta on aiemmin tehty muun muassa keskuspankkien poikkeuksellisista rahapoliittisista toimista (Ronkainen & Sorsa 2018), monikansallisten yhtiöiden toiminnasta (Vaara, Tienari ja Laurila 2006; Joutsenvirta & Vaara 2015), instituutioiden yhteiskuntavastuusta (Mueller, Dos Santos & Seuring 2009; Richards, Zellweger & Gond 2017) ja PPP-yritysten voitontavoittelusta (Peda & Vinnari 2020). EU:n diskursiivisiin legitimizeettikysymyksiin sekä legitimizeintistrategioihin liittyvää tutkimusta ovat aiemmin tehneet muun muassa Biegón (2013), Vaara (2014), Schmidt (2012) ja Pansardi & Battezzarri (2018). Aiemmat tutkimukset ovat kohdistuneet niin EU:n historiassa käyttämiin diskursiivisiin legitimizeintistrategioihin, EU:n keskeisten toimijoiden legitimizeintitaktiikoihin kuin talouskriisin aikana mediassa käytettäviin diskursiivisiin legitimizeintikeinoihin.

Useissa legitimizeettitutkimuksissa on hyödynnetty diskurssianalyysia, jonka avulla on voitu tunnistaa erinäisiä tarkoituksellisia keinoja (de)legitimoinnille (mm. Biegón, 2013; Vaara, 2014; Ronkainen & Sorsa, 2018; Peda & Vinnari, 2020.) Diskursseja tutkimalla on myös saatu ymmärrystä legitimizeettikysymysten moninaisuudesta. Biegón (2013) on tutkinut EU:n komission vuosien 1973–1994 aikana käyttämiä legitimizeintistrategioita. Näillä strategioilla Biegón tarkoittaa EU:n

komission tarkoituksellisia keinoja ja suunnitelmia legitimizeerata vahvistamiseksi. Tutkimuksessa tunnistetaan kolme narratiivia, jotka hallitsivat EU:n legitimizeerata -keskustelua vuosien 1973–1994 aikana ja jotka rajoittivat tilaa komission muilta tarkoituksellisilta, legitimizeerata vahvistamiseen tähtääviltä diskursseilta. *Funktionaalinen Eurooppa* -narratiivi hallitsi keskustelua erityisesti vuosien 1973–84 aikana. Biegón esittääkin, että juuri kyseinen narratiivi on ollut kaikkein merkittävin, sillä mikään myöhemmin esiin nousseista legitimizeerata narratiiveista ei sitä täysin onnistunut syrjäyttämään. Funktionaalinen Eurooppa -keskustelun ydin on ajatuksessa, että EU:n legitimizeerata voidaan vahvistaa vain lisäämällä jäsenvaltioiden ymmärrystä niistä konkreettisista hyödyistä, joita integraatio jäsenvaltioille tuo. Tämän ajatuksen pohjalta komissiossa nähtiin legitimizeerata vahvistamisen keinoiksi lähes ainoastaan jäsenmaihin suoraan vaikuttavien ja niitä hyödyttävien poliittisten linjausten laatiminen. Tällaiset linjaukset liittyivät erityisesti kansalaisten vapaaseen liikkumiseen, kuluttajasuojaan ja ympäristöön. Funktionaalissa legitimizeerata keskustelussa usein viitattiin sosiaalisiin - ja ekonomisiin haasteisiin, joita globalisaatio jäsenvaltioille tuo sekä painotettiin jäsenvaltioiden keskinäisiä riippuvuuksia. Yhdistymisen merkitystä ainoana mahdollisena toimivana järjestelmänä globaalissa maailmassa korostettiin. Vuosien 1985–89 aikana keskustelua vallitsi puolestaan *eurooppalainen identiteetti*- narratiivi. Komissiossa heräsi usko, että poliittista suosiota integraatiolle voitaisiin saavuttaa luomalla Eurooppaan legitimizeerata ylläpitävät, pysyvät sosiaaliset ja poliittiset yhteiskuntarakenteet. Komissiossa alettiin toteuttaa niin sanottua identiteetti -politiikkaa, jossa korostettiin EU:n jäsenvaltioiden yhteenkuuluvuutta. Konkreettisina keinoina toimivat muun muassa eurooppalaisten symbolien, kuten esimerkiksi lippu, hymni ja eurooppalainen ajokortti kehittäminen. Tuomalla diskursseihin käsite eurooppalaisesta kansasta pyrittiin luomaan yhteenkuuluvuutta ja näin rakentamaan kestävä pohja integraation legitimizeerata. *Demokraattinen Eurooppa* -narratiivi sai puolestaan vahvaa jalansijaa keskusteluissa vuosina 1990–94. Sen lähtökohdaksi oli ajatus siitä, että poliittista tukea yhdistymisprosessille voidaan saavuttaa, mikäli jäsenmaiden kansalaisten ja EU-instituutioiden suhdetta vahvistetaan. Legitimizeerata kysymykset alkoivat esiintyä diskursseissa EU-instituutioiden ja EU:n kansalaisten välisistä suhteista, kun aiemmissa instituutioiden toimintaa koskevissa legitimizeerata pohdinnoissa yhteiskunnallinen näkökulma oli hyvin puutteellinen tai lähes kokonaan puuttuva. Muutosta diskursseissa vahvistettiin virallisissa keskusteluissa esiintyvillä myyntisanoilla, kuten muun muassa ”kansalaisuus”, ”läpinäkyvyys” ja ”kommunikaatio”. Demokraattisen Euroopan narratiivin käynnistävänä voimana voidaan nähdä Itä-Euroopassa tapahtuneet demokraattiset vallankumoukset, jotka herättivät EU:n pyrkimykset identifioitua legitimizeerata, pysyvyyden, vapauden ja demokratian majakkana. (Biegón, 2013.) Biegónin tutkimus osoittaa, kuinka tarkoituksenmukainen legitimizeerata rakentaminen ja vahvistaminen ovat kiinteä osa EU:n toimia.

Kuten aiemmin mainittu, julkistalouteen kohdistuvassa legitimizeettitutkimuksessa on huomioitu vielä verrattain vähän diskursiivisia tekijöitä, vaikka lähes poikkeuksetta julkistalouden päätösten (de)legitimointiin pyrkivät toimet ovat luonteeltaan diskursiivisia. (Peda & Vinnari, 2020.) Diskursiivisten tekijöiden huomioiminen julkistalouteen kohdistuvassa legitimizeettitutkimuksessa antaa kuitenkin laajasti kuvaa talouden päätöksiin ja ratkaisuihin liittyvistä, yhteiskunnallisista tekijöistä. Vaara (2014) on tutkinut euroalueen legitimizeettikriisiä kriittisen diskurssianalyysin menetelmällä. Tutkimuksen empiirinen aineisto koostuu Suomalaisessa mediassa esiintyneistä, eurokriisiä käsitelleistä keskusteluista vuosina 2008–2013. Media-aineiston analyysissä Vaara (2014) on hyödyntänyt Van Leeuwenin & Wodakin (1999) perinteisiä legitimointistrategioita sekä Suddabyn ja Greenwoodin (2005) tunnistamia retorisia legitimointimalleja. Vaara havaitsi mediassa käytävissä diskursseissa usein esiintyvänä teemoina markkinatalouden, humanismin, nationalismin ja eurooppalaisuuden. Nämä kaikki esiintyivät niin legitimoivissa kuin legitimizeettiä kyseenalaistavissa diskursseissa. Markkinatalous esiintyi hallitsevana diskursseissa niin yleisellä tasolla kuin myös yksityiskohtaisemmissa legitimointistrategioissa. Legitimointistrategioina mediateksteistä oli havaittavissa asemaan liittyvää auktorisointia, niin valtaapitävien kuin ”kansan ääninä”, tietoperusteista auktorisointia, keskittyen talouden ammattilaisiin, rationalisointia liittyen erityisesti taloudellisiin argumentteihin, moraalista arviointia epäoikeudenmukaisuudesta, joita käytettiin erityisesti legitimizeetin kyseenalaistamiseen, myyttejä, joiden avulla luotiin vaihtoehtoisia tulevaisuusskenaarioita ja kosmologisia diskursseja joilla luotiin kuvaa toimien välttämättömyydestä. Ronkainen & Sorsa (2018) ovat puolestaan keskuspankkien poikkeuksellisten, taloutta elvyttävien rahapoliittisten toimien legitimizeettiä tutkiessaan havainneet, kuinka näiden poikkeuksellisten toimien legitimizeetti syntyy tarkoituksellisten, diskursiivisten legitimizeettistrategioiden kautta. Keskuspankit pyrkivät legitimoimaan poikkeavia toimia tilanteen ja yleisön huomioon ottavien narratiivien avulla, ja näin ikään kuin vaivihkaisesti institutionalisoimaan toimet osaksi normaalia toimintaa. Peda & Vinnari (2020) ovat puolestaan havainneet virolaisen PPP-vesiyhtiön toiminnasta saatavan voiton legitimizeettiä diskursiivisesta näkökulmasta tutkiessaan, etteivät edes verrattain edulliset hinnat tai toiminnan tehokkuus onnistu luomaan legitimizeettiä organisaatiolle, joka pyrkii tekemään voittoa alalla, jonka yleisesti koetaan kuuluvan ihmisten perusoikeuksiin. Vaaran (2014), Ronkaisen & Sorsan (2018) sekä Pedan & Vinnarin (2020) tutkimukset osoittavat, että diskursiivisen näkökulman voidaan nähdä monipuolistavan kuvaa julkistalouden toimien legitimizeetistä, sen rakentumisesta ja siihen kytkeytyvistä tekijöistä.

2.2 Rajaukset

EU:n poikkeuksellisten toimien legitimitietin rakentaminen tai sen kyseenalaistaminen voidaan nähdä osana laajempaa legitimitiettikamppailua, jota EU:ssa on jouduttu käymään lähes koko sen olemassaolonsa ajan. Huomion arvoista on, että instituutiot, kuten EU ovat monimutkaisia kokonaisuuksia, jolloin niiden legitimitiettiäkään ei voida tarkastella yksinkertaisena, yksittäisenä käsitteenä. Instituution legitimitietti koostuu ikään kuin erillisistä tasoista. Legitimitietin voidaan nähdä liittyvän instituution itsensä lisäksi myös sen toimiin ja tapahtumiin. (Vaara, 2014.) Tämä tutkielma osallistuu osaltaan keskusteluun EU:n legitimitietistä yleisesti, mutta kohdistuu vain EU:n Covid-19-pandemiaan liittyviin talouden elvytystoimiin ja niiden diskursiivisen legitimitietin rakentamiseen suomalaisessa mediassa. Näin ollen tutkielmassa tarkastellaan EU:n legitimitiettikysymyksiä hyvin rajatusti vain siltä osin, kuin ne kytkeytyvät yksittäisten talouspäätösten kautta suomalaiseen julkistalouden keskusteluun. Tutkielman empiirisen aineiston rajaamisella suomalaisessa, poliittisesti sitoutumattomassa mediassa käytyyn keskusteluun pyritään puolestaan saamaan aineistosta mahdollisimman monipuolinen, ilman että aineisto kasvaa tätä tutkielmaan ajatellen liian suureksi. Media-aineiston valintaa ja rajoituksia käsitellään yksityiskohtaisemmin myöhemmin.

3. TUTKIELMAN TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT

Tutkielman teoreettinen viitekehys rakentuu uudesta institutionaalisesta teoriasta sekä tutkielman kannalta oleellisen legitimitietti -käsitteen määrittelystä, keskittyen erityisesti Schumanin (1995) näkemykseen eri legitimitietityypeistä. Lisäksi teoreettisessa osuudessa tutustutaan tutkielman aineiston analyysiä ohjaaviin Van Leeuwenin (2016) ja Vaaran, Tienarin & Laurilan (2006) mukaisiin teoreettisiin malleihin diskursiivisista legitimointistrategioista. Institutionaalinen teoria on laaja, erilaisia oppeja sisältävä kokonaisuus, jota tämän tutkielman puitteissa käsitellään vain hyvin rajatusti ja pääpiirteittäin. Institutionaalinen teoria tarjoaa hyvän lähtökohdan muun muassa institutionaalisen muutoksen ja pysyvyyden tutkimiselle. Lisäksi sen avulla on mahdollista tutkia institutionaalisia toimijoita sekä näiden roolia ja keskinäisiä vuorovaikutussuhteita. Institutionaalisen teorian piiristä löytyy tutkimusta muun muassa institutionalisoitumisen prosessista, sen leviämisen mekanismeista, siitä kuinka institutionaaliset käytännöt syntyvät sekä organisaatioiden responsiivisuudesta käytännöille, jotka ovat institutionalisoituneet. Institutionaalinen teoria antaa oivallisen näkökulman hallinnollisen päätöksenteon ja siihen omien etujensa pohjalta argumentoivien intressiryhmien tutkimukselle. (Greenwood et al. 2017.) Institutionaalinen teoria luo myös toimivan kontekstin legitimitiettikysymysten tarkastelulle, sillä legitimitietti nähdään sen valossa organisaatioiden

elinehtona. Institutionaalisen teorian mukaan organisaatioiden selviytyminen ei riipu ainoastaan taloudellisista tekijöistä, vaan lisäksi sen toiminnan tulee olla sosiaalisesti arvioiden kelvollista ja hyväksyttävää. Vain tällä tavoin se voi saavuttaa olemassaolonsa oikeutuksen. (DiMaggio & Powell, 1983.)

3.1 Uusi institutionaalinen teoria

Uusi institutionaalinen teoria jakaantuu perinteisesti kolmeen toisistaan hieman poikkeaviin tutkimusperinteisiin. Nämä tutkimusperinteet ovat *historiallinen institutionalismi*, *rationaalisen valinnan institutionalismi* sekä *sosiologinen institutionalismi*. Historiallisen institutionalismin pyrkimyksenä on selittää nykyisyyttä menneillä tapahtumilla sekä menneisyydestä kumpuavilla jatkumoilla ja polkuriippuvuuksilla. Historian nähdään muokkaavan toimijoiden valintoja ja päätöksentekoa. Aiemmin tehdyt päätökset vaikuttavat tällöin tuleviin päätöksiin rajaamalla muita mahdollisia kehityssuuntia päätöksenteon ulkopuolelle. Rationaalisen valinnan institutionalismin tutkimusperinne taas olettaa toimijoiden tavoittelevan ensisijaisesti omaa etuaan ja rationaalisesti laskelmoiden valitsevan vaihtoehtoisista toimintamalleista itseään eniten hyödyttävän vaihtoehdon. Instituutiot puolestaan luovat rakenteet ja muodostavat viitekehykset, joiden puitteissa yksilöiden valinnat ja päätöksenteko tapahtuu. Toimijoiden nähdään arvioivan haittoja ja hyötyjä, joita erilaisiin instituutioihin ja niiden rakenteisiin sitoutuminen heille aiheuttaa, sillä yksilön etu ei useinkaan ole sama kuin kollektiivinen etu. Tästä toimijoille voikin aiheutua niin sanottu ”vangin dilemma”, jolloin toimijat joutuvat valitsemaan oman ja kollektiivisen edun väliltä ja näin päätyä yksilöä vain osittain hyödyttävään lopputulokseen. Sosiologinen institutionalismi taas pyrkii selittämään organisaation käytäntöjen syntymistä rationaalisten valintojen sijaan kulttuurisilla toimintamalleilla. Näistä malleista muotoutuvat instituution normit, kognitiiviset kehykset ja merkityssystemit. Sosiaalisen institutionalismin tutkimusperinne näkee rationaalisuuden sosiaalisesti konstruoivana sekä niin historiasta kuin kulttuuritekijöistä riippuvaisena. Instituutiot ovat sosiaalisia, niillä on oma organisaatiokulttuurinsa ja identiteettinsä, jotka hyväksyttävyyden logiikkaan pohjautuen ohjaavat toimijoiden valintoja ja päätöksentekoa. (Schmidt, 2006.)

Tässä tutkielmassa ollaan kiinnostuneita institutionaalisisessa toimintakentässä tapahtuvasta poikkeuksellisesta päätöksenteosta ja institutionaalinen teoria tarjoaa oivallisen lähtökohdan aiheen tarkastelulle. Poikkeukselliset ratkaisut voidaan nähdä institutionalisoituneissa rakenteissa itsestään selväksi legitimoituneiden, kyseenalaistamattomien toimintatapojen vastaisina ja näin vastustusta herättävänä toimintana. (Schmidt, 2006.) Institutionaalisen teorian konseptissa legitimitetti on puolestaan kaiken toiminnan elinehto, jolloin myös poikkeavien toimien legitimoiminen on

välttämätöntä koko instituution legitimiteetin säilymisen vuoksi. Toisaalta poikkeavien toimien legitimiteetin rakentamisella ei välttämättä pyritä ainoastaan säilyttämään instituution legitimiteettiä, vaan normaalista toiminnasta poikkeavien toimien avulla voidaan joidenkin ryhmien toimesta myös pyrkiä muuttamaan institutionalisoituneita rakenteita, ikään kuin upottamalla uudet, oikeutuksen saavuttaneet toiminnot osaksi olemassa olevaa, kyseenalaistamatonta rakennetta. (Ronkainen & Sorsa, 2018.) Institutionaalisen teorian valossa poikkeavat toimet voidaan siis nähdä myös pyrkimyksenä muuttaa instituution toimintaa haluttuun suuntaan. Jäljempässä, legitimiteettiä koskevassa kappaleessa palataan vielä tarkemmin legitimiteetin ja institutionaalisen muutoksen aikaansaamisen yhteyteen. Tässä tutkielmassa todellisuus nähdään uuden institutionaalisen teorian ja erityisesti sosiologisen institutionalismin mukaisesti sosiaalisesti konstruoivana. Tällöin instituution nähdään olevan niin historiastaan kuin sen sisällä syntyneistä kulttuurimalleista riippuvainen ja näiden rakenteiden nähdään ohjaavan instituution käytänteiden syntymistä. Kuitenkin tämän tutkielman kohdistuessa institutionaalisisella tasolla tarkasteluna monitasoiseen kenttään, jossa päätöksenteko, ja sen legitimointi tapahtuu toisaalta EU-tasolla, toisaalta kansallisella kentällä, ei voida olettaa kaikkien toimijoiden toimivan vain tiettyjen kulttuuristen rakenteiden ohjaamana. Siksi tämän tutkielman lähtökohtana pidetään asetelmaa, jossa sosiaalisesti konstruoivassa todellisuudessa toimijoiden nähdäänkin toimivan rationaalisen valinnan institutionalismin näkemysten mukaisesti omaan etuaan laskelmoiden, kuitenkin institutionaalisten rakenteiden luomien rajoitteiden vallitessa. Rationaaliseen laskelmointiin pohjautuvien päätösten ja toimien legitimoinnin uskotaan taas tapahtuvan erityisesti seuraavaksi esiteltävän diskursiivisen institutionalismin mukaisesti, diskurssien välityksellä.

3.1.1 Diskursiivinen institutionalismi

Perinteisen kolmen tutkimusperinteen rinnalle on kehittynyt myös uusi haara, *diskursiivinen institutionalismi*, jonka vahvuutena pidetään sen kykyä selittää institutionaalista muutosta. Diskurssit nähdään institutionaalisisessa kontekstissa tapahtuvina, interaktiivisina prosesseina, joiden tarkoituksena on tuottaa ja esittää ideoita. Oleellisena ei siis pidetä ainoastaan ideoiden substanssisisältöä vaan myös sitä, kuinka niistä kommunikoidaan. Diskurssi sisältää esiin puhutun idean asiasisällön lisäksi prosessin, jonka avulla ideat välitetään todellisuuteen. Diskurssi ei ole ainoastaan idea (mitä sanotaan) vaan myös idean sisältö (missä, milloin, miten ja miksi sanotaan) ja sillä viitataan myös toimintaan ja tekijään (kuka sanoi mitä ja kenelle). Diskursiivisin keinoin ei ainoastaan tuoda esille uusia sääntöjä, arvoja tai käytänteitä, vaan diskurssien avulla voidaan luoda, arvioida ja legitimoida asioita. Diskurssit voidaan nähdä välineinä, joiden avulla tuodaan esille ja

legitimoidaan institutionaalista muutosta aikaansaavia uusia käytäntöjä ja ideoita. (Schmidt, 2006.) Diskursiivisen institutionalismin näkemykset antavat institutionaalisisessa toimintakentässä tapahtuvaan, poikkeukselliseen päätöksentekoon liittyvän julkisen keskustelun tutkimukselle erityisen hedelmällisen lähtökohdan, sillä tällöin tutkittavaa keskustelua ei nähdä pelkkänä puheena, vaan sosiaalisesti konstruoivassa todellisuudessa tapahtuvana, rationaalisen valinnan kautta syntyneiden päätösten legitimointiin ja näin institutionaaliseen muutokseen pyrkivänä prosessina.

3.2 Legitimiteetti

Legitimiteetti on tämän tutkielman keskeisin käsite, sillä se on tutkielman tutkimuskysymysten ydin. Lähtökohtaisesti legitimiteetti voidaan jakaa käsitteenä normatiiviseen ja empiiriseen legitimiteettiin. Normatiivisen legitimiteettitutkimuksen mielenkiinto kohdistuu instituutioiden auktoriteetin oikeutukseen ja hyväksyttävyyteen. Normatiivisen legitimiteettikäsitteen mukaan auktoriteetin oikeutus syntyy normatiivisten kriteereiden, kuten demokratian ja oikeudenmukaisuuden kautta. Normatiivisen legitimiteettikäsitteen voidaan nähdä saaneen alkunsa ranskalaisen valaistusfilosofi Jean-Jacques Rousseau'n (1712–1778) hallintojärjestelmän olemassaoloa koskevista pohdinnoista. Empiirinen legitimiteettikäsitteitys puolestaan näkee hallintojärjestelmän legitimiteetin syntyvän hallinnon alaisten hyväksynnästä. Tämän näkemyksen pohjana pidetään Max Weberin (1864–1920) tutkimuksia 1900-luvun alusta. Weberin mukaan hallintojärjestelmä saavuttaa legitimiteetin vain sen hallinnon alaisten antaman oikeutuksen kautta. Nykyiset tulkinnat legitimiteetistä pohjautuvat vahvasti juuri Weberin ajatuksiin. (Gronau & Schmidte, 2016.) Tässäkin tutkielmassa legitimiteettiä käsitellään juuri empiirisen legitimiteettitutkimuksen näkökulmien kautta ja sosiologisen institutionalismin näkemysten mukaisesti luonteeltaan sosiaalisesti konstruoivana.

Legitimiteetti on monitulkintainen ja suosittu käsite erityisesti johtamistieteissä ja organisaatiotutkimuksessa, mutta myös muilla tieteenaloilla, kuten muun muassa politiikan tutkimuksessa (mm. Diamond, 2006; Gronau & Schmidte, 2016), filosofiassa (Habermas, 1975), psykologiassa (Tyler, 2006) ja sosiologiassa (Johnson, Dowd, & Ridgeway, 2006.) Institutionaalisen teorian piirissä legitimiteettiä pidetään erityisen merkittävänä, sillä sen nähdään olevan organisaatioiden olemassaolon edellytys. (Gronau & Schmidte, 2016.) Legitimiteetin määritelmistä kenties merkittävimpänä voidaan pitää Suchmanin (1995) klassikkonakin pidettyä määritelmää: *“generalized perception or assumption that the actions of an entity are desirable, proper or appropriate within some socially constructed system of norms, values, beliefs and definitions”* (Suchman, 1995: 574.) Suchmanin mukaan legitimiteetti tarkoittaa siis käsitystä siitä, että

organisaation toimintaa pidetään asianmukaisena ja sosiaalisen arvioinnin kautta hyväksyttävänä. (Suddaby et al. 2017.)

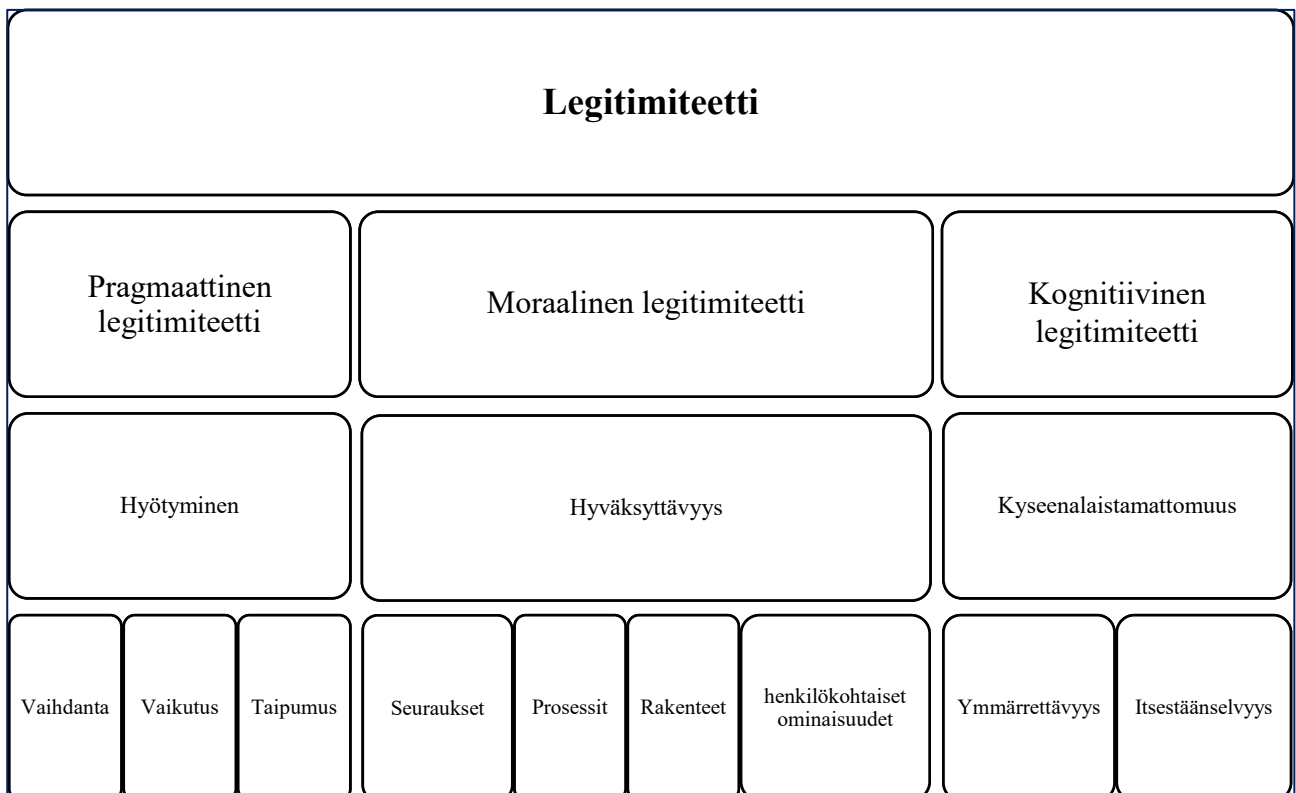
Puhuttaessa legitimitietistä institutionaalisen teorian näkemysten valossa, sen voidaan nähdä kytkeytyvän hyvin läheisesti myös institutionalisoitumisen käsitteeseen. Institutionalisoitumisella tarkoitetaan erinäisten uusien ideoiden, toimien, käytänteiden tai tapojen muuttumista osaksi normaalia toimintaa. Mikään uusi käytäntö ei kuitenkaan itsestään muutu osaksi institutionaalisia rakenteita, vaan ensin sen on saavutettava legitimitetti. Legitimitetin rakentaminen on aktiivinen prosessi, jonka avulla legitimoitavaan asiaan epäilevästi suhtautuvat pyritään vakuuttamaan asian oikeutuksesta. Legitimitetin saatuaan uusi asia alkaa ikään kuin elää omaa elämäänsä institutionalisoituessaan osaksi instituution rakenteita. Tällöin vain hyvin poikkeukselliset tai merkittävät muutokset institutionalisoituneissa toimissa kyseenalaistetaan, pienempien muutosten jäädessä täysin huomioitta. Instituutiot myös jäljittelevät toistensa toimintaa, jolloin legitimitetin saavuttaneet ja siten institutionalisoituneet uudet käytänteet voivat levitä hyvinkin laajalle. (Ronkainen & Sorsa, 2018.)

Suddaby et al. (2017) ovat kirjallisuuskatsauksessaan tuoneet selkeyttä sekä teoreettista kurinalaisuutta legitimitetin käsitteeseen lähestymällä sitä kolmen kysymyksen valossa: mitä legitimitetti on, missä se esiintyy ja miten se ilmenee? He ovat analyysissään tulleet johtopäätökseen, että legitimitetti nähdään tutkimuksissa joko omaisuutena (*legitimacy as property*), prosessina (*legitimacy as process*) tai havaintona (*legitimacy as perception*). Tutkijat, jotka näkevät legitimitetin *omaisuutena*, ajattelevat sen ikään kuin konkreettisenä asiana, omaisuutena, resurssina tai kapasiteettina, joka entiteetillä on hallussaan. Tällöin legitimitetin nähdään esiintyvän suhteellisen rajoittuneesti kahden toimijan, legitimitetin omistajan ja sen ulkopuolisen ympäristön välisenä ”tuotteena”. Omaisuutena nähtävä legitimitetti ilmenee organisaation toimiessa ”oikein” tai yhdenmukaisesti yleisesti hyväksytyjen arvojen ja normien mukaan. Se, kuinka hyvin organisaation aineelliset ilmentymät, kuten tuotteet, rakenteet tai rutiinit vastaavat sen ulkopuolisen ympäristön normeja, määrittelee sen omistaman legitimitetin tason. Legitimitetin *prosessina* näkevät tutkimukset eivät puolestaan käsittele legitimitettiä niinkään omistettavana asiana, vaan interaktiivisena prosessina. Tällöin legitimitetti esiintyy laajemmalla toimintakentällä operoivien, useiden eri toimijoiden välisissä interaktioissa ja ilmenee toimijoiden tarkoituksellisten, vaikuttamiseen pyrkivien toimien kautta. Prosessinomaisen legitimitetin kohdalla olisikin Suddaby et al (2017) mukaan mielekkäämpää puhua legitimoinnista pelkän legitimitetin sijaan. *Havaintona* legitimitetin määrittelevät tutkijat näkevät legitimitetin taas liittyvän sosiokognitiivisiin

havaintoihin ja arvoihin. Legitimiteetti on tällöin sosiaalisesti konstruoivaa ja esiintyy yksilöiden ja kollektiivisten toimijoiden, kuten ryhmien, organisaatioiden tai yhteiskunnan välillä. Havaintona ymmärrettävä legitimiteetti ilmenee monitasoisena arviointiprosessina toimien oikeudellisuudesta, jota yksilöt tekevät institutionalisoituneiden, hyväksyttävyyteen liittyvien arvojen ja näkemysten vaikuttaessa taustalla. (Suddaby et al, 2017.)

3.3 Legitimiteettityypit

Suchman (1995) on tunnistanut kolme legitimiteettityyppiä, joista kaikki sisältävät yleistyneen käsityksen tai arvion organisaation toimien oikeutuksista, mutta jotka kuitenkin rakentuvat toisistaan poikkeavista lähtökohdista. Nämä tyypit ovat *pragmaattinen*, *moraalinen* ja *kognitiivinen legitimiteetti*, joista jokainen voidaan jakaa edelleen alatyyppeihin. Legitimiteettityypit eivät ole toisistaan irrallisia, vaan esiintyvät usein samanaikaisesti ja toisiinsa sulautuen. Pragmaattinen ja moraalinen legitimiteetti syntyvät tyypillisesti diskursiivisten arvioiden kautta, kun taas kognitiivinen legitimiteetti kytkeytyy syvemmin kulttuurisiin sääntöihin ja arvoihin. Suchmanin tunnistamat legitimiteettityypit on esitelty alla olevassa kuviossa 1. ja niitä käsitellään yksityiskohtaisemmin seuraavissa luvuissa.

Kuvio 1. Legitimiteettityypit Suchmania (1995) mukaillen

3.3.1 Pragmaattinen legitimizeetti

Suchmanin (1995) mukaan pragmaattinen legitimizeetti pohjautuu organisaation pääsidosryhmien tai suurta yleisöä edustavien yksilöiden laskelmoivaan harkintaan. Nämä yksilöt liittyvät legitimizeetin organisaatioon, jonka toiminnan näkevät hyödyttävän itseään. Usein hyötyminen organisaatiosta syntyy suoraan organisaation ja yksilöiden välisestä kanssakäymisestä, mutta se voi olla myös laajempaa, poliittista, taloudellista tai sosiaalista riippuvuutta, jonka kautta organisaation toiminta hyödyttää ryhmiä välillisemmin. Oli hyötyminen suoraa tai välillistä, organisaatiosta hyötävät ryhmät arvioivat ja määrittelevät organisaation toiminnan seuraamuksia omasta hyötynäkökulmastaan. Organisaatioille on näin ollen mahdollista vahvistaa pragmaattista legitimizeettiään kohdistamalla konkreettisia etuja tietyille ryhmille.

Pragmaattinen legitimizeetti voidaan jakaa kolmeen muotoon. Yksinkertaisimmillaan se on eräänlaista vaihtokauppaa legitimizeetin ja saatavien hyötyjen välillä. Suchman (1995) nimittää tätä muotoa *vaihdanta -legitimeetiksi (exchange legitimacy)*. Organisaatio saa legitimizeetin vaihtokauppana hyödystä, jota sen toiminta tuottaa sitä arvioivalle ryhmälle. Kulttuuriset käsitykset hyväksyttävyydestä puolestaan määrittelevät, nähdäänkö organisaation toiminnan kautta saatavat hyödyt etuina vai lahjuksina. Toinen pragmaattisen legitimizeetin muoto liittyy puolestaan vaikutusvaltaan. Tätä verrattain sosiaalisesti konstruoivaa pragmaattisen legitimizeetin muotoa Suchman kutsuu *vaikutus -legitimeetiksi (influence legitimacy)*. Tällöin legitimizeetti ei synny organisaation ja sen sidosryhmien välillä käytävän, suoran vaihdannan kautta, vaan sidosryhmät kokevat hyötävänsä organisaation toiminnasta suurempien intressien kautta. Usein pragmaattisen vaikutus -legitimeetin syntyy vaikuttaa erityisesti organisaation halu osallistaa sidosryhmiä päätöksentekoonsa tai omaksua sidosryhmien arvoja omikseen. Sidosryhmiä kohtaan osoitettu responsiivisuus voikin usein olla merkittävämpi, ja myös helpompi keino luoda sidosryhmille vaikutelmaa toiminnan hyödyllisyydestä, kuin varsinaisten suorien vaikutusten aikaansaaminen. Kolmatta pragmaattisen legitimizeetin muotoa Suchman kutsuu *taipumukselliseksi legitimizeetiksi (dispositional legitimacy)*. Tämä legitimizeetin muoto liittyy sidosryhmien taipumukseen personoida organisaatioita. Jopa hieman naiivit käsitykset organisaation hyvistä tarkoituksesta, hyväksyttävistä arvoista, toiminnan oikeellisuudesta, luotettavuudesta sekä muista hyvistä piirteistä vaikuttavat sidosryhmien myönteiseen arvioon toiminnan oikeutuksesta. Yleinen käsitys organisaation hyvydestä sidosryhmiä kohtaan synnyttää legitimizeettiä ja toisaalta myös vaimentaa organisaatiossa tapahtuvien, yksittäisten epäonnistumisten, väärinkäytösten tai poikkeavien toimintojen delegitimoivia vaikutuksia.

3.3.2 Moraalinen legitimizeetti

Suchmanin (1995) mukaan moraalinen legitimizeetti pohjautuu positiivisiin, normatiivisiin arvioihin organisaatiosta ja sen toimista. Pragmaattisesta legitimizeetistä poiketen moraalisen legitimizeetin syntyyn ei liity laskelmoivaa harkintaa organisaation tuottamista hyödyistä sitä arvioivalle ryhmälle, vaan legitimizeetti kytkeytyy kulttuuristen arvo- ja moraalikäsitusten mukaisiin arvioihin siitä, että organisaatio ”toimii oikein”. Usein tähän käsitykseen liittyy uskomusta siitä, että organisaation toimet edistävät yhteiskunnallista hyvinvointia juuri arvioivan ryhmän arvopohjan mukaisesti.

Suchman (1995) jakaa moraalisen legitimizeetin neljään alakategoriaan. *Seurauksellinen legitimizeetti (consequential legitimacy)* syntyy organisaation saavutusten kautta. Tällöin sidosryhmät arvioivat organisaation toiminnan oikeutusta pohjautuen sen tuotoksiin ja saavutuksiin. Toiminta nähdään legitimeinä, mikäli organisaatio on saanut sitä arvioivan ryhmän näkökulmasta aikaan ”oikeita” asioita. Joissain tapauksissa organisaation tuotokset eivät kuitenkaan ole legitimizeetin kannalta oleellisia, jos niihin johtanut prosessi nähdään yleisen ajattelun mukaan epäilyttävänä tai vääränä. Tuotosten ja saavutusten lisäksi legitimizeetti voikin siis syntyä myös niihin liittyvien prosessien kautta. Tätä legitimizeetin muotoa Suchman kutsuu *prosessilegitimeetiksi (procedural legitimacy)*. Organisaatiota arvioivien ryhmien näkemys toimien oikeutuksesta syntyy, jos organisaation uskotaan käyttävän sosiaalisesti hyväksyttäviä tekniikoita ja toimintatapoja toiminnassaan. Rajapinnoiltaan prosessilegitimeetin kanssa sekoittuva *rakenteellinen legitimizeetti (structural legitimacy)* syntyy Suchmanin mukaan silloin kun organisaation rakenteelliset ominaisuudet nähdään arvostettavina ja ”oikeina”. Tällöin sen olemassaolo ja mandaatti koetaan yleisesti hyväksytyksi. Kun prosessilegitimeetti keskittyy organisaation toimintoihin, joita voidaan tarkastella yksittäin ja organisaatiosta irrallisinkin, rakenteellinen legitimizeetti puolestaan pohjautuu koko organisaation systeemiin kohdistuviin arvioihin. Neljäntenä moraalisen legitimizeetin muotona Suchman tunnistaa *henkilökohtaisen legitimeetin (personal legitimacy)*. Tämä legitimeetin muoto rakentuu organisaation yksittäisten johtajien henkilökohtaisiin, karismaattisiin piirteisiin, statukseen ja maineeseen. Yleisesti ottaen persooniin liittyvä legitimeetti on usein yksilöllistä ja ohimenevää eivätkä henkilökohtaiseen vaikutusvalttaan pohjautuvat toimet institutionalisoidu kovinkaan helposti, vaikkakin saattavat mullistaa ja uudistaa totuttuja toimintakaavoja ainakin hetkellisesti.

3.3.3 Kognitiivinen legitimizeetti

Kolmas Suchmanin (1995) tunnistama legitimeettityyppi on kognitiivinen legitimeetti, joka pragmaattisesta ja moraalisesta legitimeetistä poiketen ei perustu sidosryhmien tai suuren yleisön

arviointiin hyödyistä tai hyväksyttävyydestä, vaan on syvälle juurtunutta ja syvällisempää, osittain tiedostamatontakin hyväksyntää organisaation olemassaolon tärkeydestä ja välttämättömyydestä. Tällöin organisaation toimintaan voi kohdistua arviointia, joko positiivista tai negatiivista ilman, että arviointi vaikuttaa organisaation legitimizeettiin.

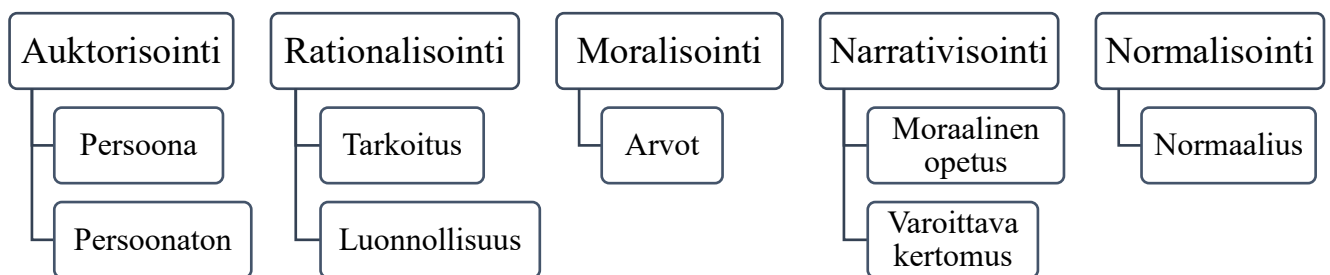
Suchman (1995) on havainnut kaksi kognitiivisen legitimizeetin muotoa, joista toinen pohjautuu *ymmärrettävyyteen (comprehensibility)* ja toinen *itsestäänselvyyteen (taken-for-grantedness)*. Ymmärrettävyyteen liittyvä legitimizeetti pohjautuu teoreettisiin ajatuksiin sosiaalisen maailman kognitiivisesti kaoottisesta luonteesta, jossa toimijoiden tulee yhdistää kokemuksensa ymmärrettäviin kokonaisuuksiin. Tällöin organisaation legitimizeetti syntyy, kun kulttuuriset mallit mahdollistavat sen olemassaololle ymmärrettävän, koettuun todellisuuteen kytkeytyvän ja uskottavan selityksen. Itsestäänselvyyteen pohjautuva legitimizeetti puolestaan on Suchmanin mukaan voimakkain legitimizeetin muoto. Tällöin olemassaolon oikeutus on niin vahva, ettei sille nähdä vaihtoehtoja eikä sitä kyseenalaisteta. Itsestäänselvyyteen pohjautuvan legitimizeetin saavuttaminen on kuitenkin hyvin vaikeaa ja harvinaista. Organisaatiot voivat jopa toimia itsestään selvän aseman saavuttaneella alalla, saavuttamatta kuitenkaan omalle toiminnalleen itsestäänselvyyteen pohjautuvaa legitimizeettiä.

3.4 Diskursiiviset legitimointistrategiat

Legitimizeetti on organisaation elinehto, jonka vuoksi organisaatiot joutuvat rakentamaan, vahvistamaan ja ylläpitämään legitimizeettiään aktiivisesti. Mikäli legitimizeetti jostain syystä menetetään, on sen takaisin saavuttamisesta kamppailtava toiminnan jatkumisen mahdollistamiseksi. (Suchman, 1995.) Usein erityisesti uudet, normaalista poikkeavat toimet voivat horjuttaa koko organisaation legitimizeettiä, joten uusien toimintatapojen aktiivisen legitimoinnin merkitys korostuu. (Schmidt, 2014.) Tietoisesta legitimizeetin tavoittelusta voidaan puhua legitimointistrategiana. Legitimointistrategialla pyritään luomaan ja ylläpitämään myönteisiä asenteita legitimoitavaa järjestelmää kohtaan ja saamaan näin toiminnalle tukea. Legitimointistrategia on legitimizeettiä tavoittelevan organisaation ja legitimointistrategian kohderyhmän interaktiivisen prosessin tulos, eikä siis ylhäältä alas jalkautettava strateginen suunnitelma. Se ei myöskään ole promootiota tai organisaation tiedotus- ja suhdetoimintaa, jota tehdään erityisesti yksittäisiin tapahtumiin liittyen, vaan legitimointistrategia liittyy laajemmin koko organisaation olemassaolon legitimizeettiin. (Gronau & Schmidte, 2016.) Mainittakoon, että tutkijat eivät ole legitimizeetin tietoisesta tavoittelusta täysin yksimielisiä, vaan osa uskoo legitimointiin pyrkivien toimien olevan enemmän tai vähemmän tiedostamattomia. (mm. Joutsenvirta & Vaara, 2015.)

Kieleen pohjautuvaa kommunikointia voidaan pitää merkittävimpana keinona legitimitietin tavoittelussa (Van Leeuwen, 2008). Uuden institutionaalisen teorian piirissä onkin yhä lisääntyvässä määrin osoitettu kiinnostusta erityisesti diskursiivisiin tekijöihin legitimitietin rakentamisessa. Tutkimuksissa on kiinnostuttu siitä, kuinka asioita muotoillaan ja kuinka vaikutelman hallintaa hyödynnetään legitimoinnissa (mm. (Creed et al., 2002; Maguire & Hardy, 2009), jonka lisäksi huomiota on kiinnitetty myös yksityiskohtaisemmin retorisiin ja diskursiivisiin legitimointistrategioihin (mm. Suddaby & Greenwood, 2005; Van Leeuwenin & Wodak, 1999; Vaara et al. 2006.)

Tutkittaessa legitimointistrategioita hyödynnetään usein Van Leeuwenin & Wodakin (1999) ja Van Leeuwenin (2008) luokittelua diskursiivisista legitimointistrategioista. He ovat tunnistanee neljä tyypillistä strategiaa, jotka esiintyvät legitimointiin pyrkivissä diskursseissa. Vaara et al. (2006) ovat myöhemmin täydentäneet tätä luokittelua viidennellä strategialla. Nämä viisi diskursiivista legitimointistrategiaa on havainnollistettu kuviossa 2. ja niitä käsitellään yksityiskohtaisemmin myöhemmin. Oleellista on huomioida, että diskursiivisia legitimointistrategioita voidaan yhtä lailla käyttää legitimitietin tavoittelun lisäksi myös delegitimointitarkoitukseen, jolloin samoja strategioita hyödyntäen pyritään viemään legitimitietti joltain taholta tai toiminnalta. (Van Leeuwenin, 2008.)

Kuvio 2. Diskursiiviset legitimointistrategiat Van Leeuwenia (2008) & Vaaraa et al. (2006) mukailleen.

3.4.1 Auktorisointi

Auktorisoinnilla tarkoitetaan legitimointistrategiaa, jossa oikeutusta haetaan vetoamalla auktoriteettiin. Auktoriteetti voi liittyä persoonaan, kuten henkilön statukseen tai rooliin, tai se voi olla persoonatonta, kuten perinteet, suositukset, lait, säännöt ja ohjeet tai markkinavoimat. (Vaara et al. 2006; Van Leeuwen, 2008.)

Van Leeuwenin (2008) mukaan persoonaan liittyvä auktoriteetti voi olla *institutionalisoituneeseen valta-asetelmaan* liittyvää. Opettaja tai vanhempi voi perustella päätöksiään lapsille yksinkertaisesti sanomalla ”koska minä sanon niin”, ilman tarkempia lisäperusteluja. Samoin johtaja voi määrätä alaisiaan auktoriteettinsa oikeuttamana, alaisten sitä kyseenalaistamatta. Toisaalta henkilön auktoriteetti voi valta-asetelman sijaan liittyä *asiantuntijuuteen*, jota saatetaan korostaa esimerkiksi tuomalla esiin asiantuntijan saavutuksia, kuten koulutusta, tutkimuksia tai kirjoja, tai mikäli henkilön asiantuntijuus on kyseisessä kontekstissa yleisesti tunnettu, pelkkä asiantuntijan mainitseminen voi toimia perusteluna, ikään kuin itsestään selvänä todisteena esitetyn asian totuudenmukaisuudesta. Asiantuntijoihin voidaan vedota myös yleisemmin ryhmänä, kuten ”asiantuntijat sanovat...”. (Van Leeuwen, 2008.) Kontekstissa yleisesti tunnettu asiantuntija ei todellisuudessa kuitenkaan aina ole näkemyksiltään täysin puolueeton ja neutraali, vaan näkemyksiin saattaa liittyä asiantuntijan henkilökohtaisia intressejä, vaikka näitä ei tyypillisesti tuodakaan esille. (Vaara et al. 2006). Auktoriteetti voi syntyä myös *roolimalliuden* kautta. Tällöin oikeutusta perustellaan vetoamalla esimerkiksi julkisuuden henkilöiden tai kokeneemman kollegan näkemyksiin ja toimintatapoihin. (Van Leeuwen, 2008.)

Persoonattoman auktoriteetin Van Leeuwen (2008) puolestaan näkee liittyvän *lakien, sääntöjen ja määräysten* ohella myös *tapoihin* ja *yleisyyteen*. Jonkin toiminnan oikeutusta voidaan perustella sillä, että ”niin on tapana tehdä” tai ”niin on aina tehty”. Yleisyyden auktoriteetilla Van Leeuwen tarkoittaa taas auktorisointia, jossa perusteluna käytetään sitä, että toiminta on yleisen käsityksen mukaan oikeutettua, toisin sanoen: ”kaikki” tai ”muutkin tekevät niin”. Usein erityisesti uusliberalistisessa maailmassa auktorisointia tehdään myös vetoamalla persoonattomaan auktoriteettiin, *markkinoihin*. Tällöin persoonattomia markkinoita pyritään personoimaan liittämällä niihin inhimillisiä piirteitä, kuten kykyä ennustaa tai olla huolissaan tapahtumista. (Vaara et al. 2006.)

3.4.2 Rationalisointi

Rationalisoinnilla tarkoitetaan legitimoitustrategiaa, jossa vedotaan legitimoitavan asian hyötyyn ja päämääriin tai toiminnan luonnollisuuteen. Legitimoitavan asian tarkoitus on siis sen oikeutuksen perusta. Kuitenkaan kaikki tarkoitukset eivät ole Van Leeuwenin (2008) näkemyksen mukaan legitimoivia, vaan legitimitietin saavuttaakseen toiminnan tarkoituksen tulee olla moraalisesti hyväksyttävä. Vaikka rationalisoinnissa moraalinen arvio legitimoitavasta asiasta jää piilotetuksi, ei rationalisointi voi toimia legitimoivana ilman moraalisesta hyväksynnän tukea. Rationalisointi ja myöhemmin käsiteltävä moralisointi ovatkin näin ollen vahvasti kytköksissä toisiinsa, jopa siinä

määrin, että Vaara et al. (2006) ovat pohtineet, onko näitä kahta legitimointistrategiaa todellisuudessa järkevää edes erottaa toisistaan.

Rationalisointi voi olla *instrumentaalista*, jolloin toiminnan päämäärä legitimoii toiminnan. Päämäärät, joihin vedotaan pohjatuvat niiden oikeudenmukaisuuteen, moraaliseen oikeutukseen, tarkoituksenmukaisuuteen tai tehokkuuteen ja ne voivat olla myös hyvin konkreettisia, kuten esimerkiksi talouskasvu tai osakkeiden arvon nousu. Tyypillinen keino instrumentaaliselle rationalisoinnille on myös numeroiden käyttö. Erilaisten laskelmien esittäminen numeraalisessa muodossa voikin toimia asiaa legitimoivana, vaikka laskelmien todenperäisyydestä ei varsinaisesti tarjota todisteita. (Vaara, 2014; Vaara et al. 2006; Van Leeuwen, 2008.) Rationalisointi voi olla myös *teoreettista*. Tällöin se on lähellä myöhemmin käsiteltävää normalisoinnin legitimointistrategiaa, sillä teoreettisen rationalisoinnin keinoin legitimoitavan asian oikeutusta perustellaan asioiden luonnollisella tilalla tai järjestyksellä, kuten ajatuksella siitä, että ”näin asiat ovat”. (Van Leeuwen, 2008.)

3.4.3 Moralisointi

Moralisoinnin legitimointistrategialla oikeutusta haetaan vetoamalla arvoihin. Usein vetoamista moraaliseen arvopohjaan tehdään epäsuorasti, käyttämällä määritelmältään epäselviä ja monitulkintaisia termejä, kuten tuomalla esiin, että jonkin asia on ”hyvä”, ”paha”, ”toivottava” tai ”hyödyllinen” jne. Moralisointia voidaan myös kohdentaa vetoamalla juuri tiettyihin arvopohjiin, kuten esimerkiksi nationalistisiin näkemyksiin kansallisista hyödyistä tai humanitaarisiin näkökulmiin ihmisten hyvinvoinnista. (Vaara et al. 2006; Van Leeuwen, 2008.) Moralisoinnin avulla diskurssia muutetaan eräänlaiseksi yleistetyksi motiiviksi, jonka avulla voidaan vakuuttaa asian oikeutusta suuren yleisön silmissä. Moralisoinnin selkeä, yksityiskohtainen osoittaminen diskurssista on kuitenkin sen epäsuoran luonteen vuoksi lähes mahdotonta, vaan usein se voidaan ainoastaan havaita diskursseissa yleisen kulttuurin tuntemuksen ja ymmärryksen kautta. (Van Leeuwen, 2008.)

Van Leeuwenin (2008) mukaan moralisoinnin keinoina voidaan käyttää *arviointia*, *abstrahointia* tai *analogioita*. Arvioinnissa erityisesti arvioivat adjektiivit ovat merkityksellisiä legitimitietin rakentamisessa. Tällöin asia tai toiminta kuvaillaan arvioivien adjektiivien avulla esimerkiksi ”oikeaksi” tai ”luonnolliseksi” ja näin ollen legitimiiksi. Abstrahoinnilla puolestaan pyritään yhdistämään diskurssiin moraaliset arvot vetoamalla käytänteisiin abstraktilla tavalla, kuten esimerkiksi kutsumalla lasten leikkiä ”yhteistyötaidoiksi” tai työyhteisön illanistujaisia ”työyhteisön kehittämiseksi”. Analogioita hyödyntämällä moralisointia tehdään taas vertaamalla legitimoitavaa asiaa johonkin toiseen, ja tunnettuun asiaan, joka nähdään moraalisesti oikeutetuksi.

3.4.4 Narrativisointi

Legitimiteettiä voidaan rakentaa myös tarinan kerronnan, eli narrativisoinnin keinoin. Narratiivit voivat olla *moraalisia (moral tales)* tai *varoittavia (cautionary tales)* opetuksia legitimoitavasta aiheesta. Moraalisen opetuksen sisältävät kertomukset kulkevat haasteiden kautta voittoon, kun taas varoittavat kertomukset luovat kauhuskenaarioita ei-toivottujen valintojen seurauksista. (Van Leeuwen, 2008.) Narrativisoinnissa voidaan käyttää myös dramaattista otetta, jolloin oleellista on se, kuinka tarinaa kerrotaan ja ketkä ovat tarinan sankareita, voittajia ja häviäjiä. Lisäksi tarinan sanomaa voidaan korostaa värikkäillä vertauskuvilla. (Vaara et al. 2006.)

Rayes (2011) on tutkinut legitimointistrategioita poliittisissa diskursseissa ja tuo esille erityisesti julkisten puhujien, kuten poliitikkojen sekä yleisemmin julkisten toimijoiden hyödyntävän legitimointikeinonaan *altruismia*. Tällöin asian esittäjä näyttäytyy esimerkiksi äänestäjensä edustaja, eikä oman etunsa tavoittelija. Tällainen pyyteettömyys ja yleisen edun tavoittelu nähdään usein yleisesti hyväksyttynä ja legitimiinä. Rayes näkee altruismin liitännäisenä Van Leeuwenin (2008) mukaiseen moralisointiin, sillä myös altruismin voidaan nähdä pohjautuvan moraaliseen arvopohjaan. Kuitenkin tämän kaltaisessa legitimointistrategiassa esiintyy myös narrativisoinnin piirteitä, sillä usein pyyteettömyyttä tuodaan esiin osana tarinaa, jossa on ”konnia”, uhreja ja sankareita. (Rayes, 2011.)

3.4.5 Normalisointi

Van Leeuwen (2008) viittaa normalisointiin osana auktorisoinnin ja rationalisoinnin legitimointistrategioita, mutta Vaara et al. (2006) ovat määritelleet normalisoinnin itsenäiseksi legitimointistrategiakseen. Normalisoinnin avulla käsitys legitimoitavasta asiasta pyritään muuttamaan esimerkkejä käyttäen ”normaaliksi” ja näin legitimiiksi. Esimerkkeinä normalisoinnissa käytetään samankaltaisia tapauksia tai tilanteita, joita voidaan etsiä niin menneisyydestä, nykyisyydestä kuin tulevaisuudessa tapahtuvaksi odotetuista tapauksistakin. Normalisointia käytetään legitimointistrategiana tyypillisesti yhdessä muiden legitimointistrategioiden kanssa.

4. TUTKIMUSMENETELMÄ

Tässä tutkielmassa ollaan kiinnostuneita siitä, millaisten diskursiivisten legitimointistrategioiden avulla EU:n Covid-19-kriisiin liittyviä, poikkeuksellisia taloustoimia legitimoidaan tai delegitimoidaan julkisessa keskustelussa, millaiseen legitimiteettipohjaan nämä toimet pohjautuvat sekä millaisia ideologisia tai valtopoliittisia tekijöitä niihin liittyy. Tutkielmassa ei näin ollen oteta

kantaa näiden poikkeuksellisten toimien sisältöön, oikeutukseen, kannattavuuteen tai tehokkuuteen. Tutkittaessa diskursseja on kuitenkin hyvä ottaa huomioon niiden kontekstiinsa sidottu luonne. Diskurssien analysointi edellyttää ymmärrystä myös kontekstista, jossa ne esiintyvät. (Pennanen, 2013.)

4.1 Konteksti

Lähtökohta EU:n talouspolitiikalle on ollut finanssipolitiikan kuuluminen jäsenvaltioille. Näin ollen jäsenmaat huolehtivat siis itsenäisesti julkistaloutensa hoidosta. EU:lla ei ole itsenäisesti kerättyjä veroja, eikä se ole voinut velkaantua toimintansa rahoittamiseksi. Rahapolitiikka puolestaan on euroalueella yhteistä ja vastuu siitä on delegoitu riippumattomalle Euroopan keskuspankille. Jäsenvaltioiden vastuulla olevan finanssipolitiikan riskinä on kuitenkin finanssipolitiikan johtaminen jäsenvaltion ylivelkaantumiseen tai muuhun makrotaloudelliseen epätasapainoon niin, että tilanne aiheuttaa vaikeuksia myös muille jäsenvaltioille. EU:n perussopimuksissa on tästä syystä asetettu sääntöjä julkisen talouden hoidolle. Näitä ovat muun muassa vakaus- ja kasvusopimus VKS sekä no-bailout-periaate. VKS:n ennaltaehkäisevän osan keskiössä on rakenteellista rahoitusasemaa koskeva keskipitkän aikavälin tavoite, jonka jäsenvaltiot ovat itse asettaneet ja jonka toteutumista komissio ja neuvosto seuraavat. Sopimuksen korjaavaan osaan kuuluvat puolestaan liiallisen alijäämän menettely, johon liittyvät perussopimuksessa määritellyt 3 % raja julkisen talouden alijäämälle ja 60 % raja julkisen talouden velalle suhteessa kokonaistuotantoon. (European Commission, 2021.) No-bailout-periaate puolestaan kieltää euromaiden velkojen siirtämisen toisten euromaiden tai instituutioiden vastuulle eikä salli EKP:n rahoittavan jäsenmaita. (Valtiovarainministeriö, 2015.)

EU-jäsenmaiden johtajat pääsivät heinäkuussa 2020 poliittiseen sopimukseen EU:n monivuotisesta rahoituskehiksestä sekä Covid-19-pandemian aiheuttaman talouskriisin elvytyspaketista, joka kulkee virallisesti nimellä Next Generation EU (NGEU). Elvytyspaketti on poikkeuksellinen, kertaluonteinen toimenpide, jonka avulla halutaan vahvistaa jäsenmaiden taloudellista selviytymistä kriisistä. NGEU on yhteensä 750mrd € arvoinen kokonaisuus, josta avustuksina maksetaan 390mrd € ja lainoina 360mrd €. Rahoituksesta 70 % käytetään vuosien 2021–2022 aikana ja loput 30 % vuonna 2023. Koko paketti rahoitetaan EU-komission liikkeelle laskemilla, EU-maiden yhteisillä lainoilla. Avustukset sidotaan jäsenmaissa ennen koronakriisiä vallinneeseen työttömyystilanteeseen sekä tasoon, jolla koronakriisi on heikentänyt kunkin maan taloutta. Jäsenmaiden hallitukset laativat suunnitelmat avustusten käytöstä elpymispaketin voimassaoloajalle 2021–2023 ja suunnitelmille tulee saada muiden jäsenmaiden hyväksyntä. Avustusrahoitukseen sisältyy reunaehtoja liittyen EU:n monivuotisen rahoituskehityksen mukaisiin poliittisiin tavoitteisiin, kuten talouden uudistamiseen ja

digitalisaation edistämiseen. Lisäksi koko rahoituksesta 30 % tulee käyttää ilmastonmuutoksen torjuntaan. Oikeusvaltioperiaatteen noudattaminen saatiin osittain sidottua rahoitukseen, liittyen erityisesti Unkarin ja Puolan vuosia jatkuneeseen ko. periaatteen noudattamattomuuteen. (European Council, 2020.) NGEU-tukipaketin lisäksi vakaus- ja kasvusopimuksen (VKS) soveltamisesta luovuttiin, joka mahdollistaa jäsenvaltioiden lisävelkaantumisen kriisin aikana. VKS:n soveltamiseen palataan aikaisintaan vuonna 2022. Euroopan keskuspankin Pandemic emergency purchase program -ohjelman (PEPP) puitteissa on puolestaan ilmoitettu ostettavan euromaiden valtionlainoja ja muita velkakirjoja. PEPP-tukiohjelmalla EKP irtautui aiemmasta julkisen sektorin velkapapereiden osto-ohjelmasta (PSPP) ja samalla luopui velkakirjaostoja säännelleistä rajoituksistaan. (ECP, 2020; European Council, 2020; SP, 2020; Ovaskainen, 2020.)

Next Generation EU on koettu toisaalta suoranaisena voittona ja osoituksena EU:n kyvystä löytää äärimmäisissä tilanteissa äärimmäisiä ratkaisuja. (European Council, 2020). Lisäksi koko euroalueen toipumista pidetään kaikkien jäsenmaiden etuna ja muun muassa viennin ja teollisuuden näkökulmasta oleellisena kysymyksenä. Kuitenkin elpymispaketti on herättänyt runsaasti vastustusta, sillä vaikka elpymissuunnitelma ensisijaisesti tähtää tukemaan Euroopan talouksien digiloikkaa ja rakennemuutosta ympäristöystävällisin investoinnein, sisältää se myös yhteisellä velalla rahoitettavia, suuria, suoraa ja vastikkeettomia tulonsiirtoja jäsenmaiden välillä. (Haukkala, 2020, 117.) Poikkeustoimia vastustavat tahot näkevät niiden olevan ristiriidassa EU:n perustamissopimuksen kanssa, jonka lisäksi esiintyy runsaasti epäilyjä siitä, menevätkö NGEU-tukipaketin avustusrahat sinne, minne pitääkin. Pelätään jopa ”helpon rahan” johtavan moraalisiin ongelmiin, mikäli poliittiset päättäjät kokevat, että keskuspankki huolehtii aina kriisin tullen jäsenmaiden velanmaksukyvystä. Euroopan keskuspankin poikkeustoimia on arvosteltu myös, koska sen itselleen asettamia rajoituksia nyt syrjäytetyssä PSPP-ohjelmassa on pidetty oleellisina. EU-tuomioistuimen ratkaisut ovat aiemmin katsoneet juuri näiden rajoitusten estävän EKP:n astumisen finanssipolitiikan puolelle. Lisää arvostelua syntyi, kun EKP:n sisäinen pohdinta PEPP-kriisiohjelman piirteiden siirtämisestä osaksi EKP:n pidempiaikaista rahapolitiikkaa tuli julkisuuteen. Poikkeustoimenpiteiden ”vaivihkainen” institutionalisointi tarkoittaisi käytännössä sitä, että EU-sääntöjen vastaisesta jäsenmaiden alijäämän rahoittamisesta tulisi osa EKP:n pysyvää toimintaa. EKP siis siirtyisi rahapolitiikan harjoittamisesta finanssipolitiikan puolelle, vaikka EU:n perussopimukset määrittelevät finanssipolitiikan vain jäsenmaiden vastuulle. Elpymistoimien onkin syytetty ajavan EU:ta kohti liitovaltiorakennetta ilman kansalaisten antamaa oikeutusta. (Perttula, 2020; Gråsten, 2020; Ovaskainen, 2020.)

EU:n historiassa erityisesti 1990-luku ja 2000-luvun alku olivat nopeasti ja voimakkaasti syvenevän integraation aikaa. Maastrichtin (1992), Amsterdamin (1997) ja Nizzan (2001) sopimuksilla syvennettiin ja laajennettiin eurooppalaista integraatiota merkittävästi. EU-optimismi vallitsi, EU koettiin suurena menetystarinana ja EU:sta toivottiin jopa kehittyvän seuraava supervalta. 2000-luvun alussa ryhdyttiinkin muokkaamaan EU:n perustuslaillista sopimusta, joka kuitenkin yllättäen kaatui EU:n keskeisten jäsenmaiden kansalaisten vastustukseen. Perustuslaillisen sopimuksen korvasi Lissabonin (2007) sopimus, joka ei sisältänyt merkittäviä uudistuksia. Ranskassa vuonna 2005 järjestetty, perustuslain muutokset kaatanut kansanäänestys voidaankin nähdä lähtölaukauksena EU:n legitimitietin näihin päiviin saakka jatkuneelle kriisiytymiselle. (Haukkala, 2020, 107–108.) EU:n kohtaamat kriisit ovat osaltaan syventäneet unionin legitimitietiongelmaa, mutta samalla ne ovat perinteisesti toimineet myös integraatiota merkittävästi syventävänä voimana. Unionista on kehittynyt vahva poliittinen toimija, jonka päätökset vaikuttavat yhä enemmän jäsenmaihiin kansallisella tasolla. Integraation syvenemisen sekä unionin ja jäsenmaiden lisääntyneen keskinäisriippuvuuden myötä EU:sta on tullut tärkeä kysymys myös kansallisille poliittisille puolueille, joista erityisesti kansallista identiteettiä ja arvoja painottavat konservatiivipuolueet suhtautuvat hyvin varauksellisesti unionin toimivallan lisääntymiseen. (Forsberg & Raunio, 2014, 126–127.)

Myös Covid-19-pandemiaan liittyvien talouden poikkeustoimien kautta siirrytään kohti merkittävästi aiempaa syvempää yhteisvastuullisuutta. Viime vuosina vaienneet federalistit ovat ilahtuneena nähneet poikkeustoimet sysäyksenä talous- ja finanssipoliittiselle liitolle ja ”aidon” Euroopan unionin syntymiselle, mutta samalla poikkeustoimiin on nähty liittyvän unionin oikeudelliseen pohjaan liittyviä ongelmia. (Haukkala, 2020, 117–118.) Poikkeustoimien voidaankin nähdä osaltaan syventäneen EU:n vuosia jatkunutta legitimitietikriisiä, sillä niiden uskotaan tuoneet useita lisäkulmia, joihin EU:n legitimitiettiä kyseenalaistavat tahot voivat tarttua. (Perttula, 2020.)

4.2 Tutkielman media-aineisto

Tutkielman empiirinen aineisto koostuu EU:n talouspoliittisia poikkeustoimia käsittelevästä media-aineistosta, joko on kerätty valikoiduista luotettavista lähteistä (taulukko 1.) Media-aineisto voidaankin nähdä mielenkiintoisena tutkimuskohteena tutkittaessa poikkeuksellisten talouspoliittisten toimien legitimitietin rakentumista, sillä EU:n kaltainen, poliittinen instituutio on riippuvainen kansalaisten hyväksynnästä. (Schmidt, 2014.) Poliittisten toimijoiden puolestaan taas nähdään kommunikoivan kansalle pääasiallisesti median välityksellä ja niin, etteivät he useinkaan

ainoastaan mukaudu median toimintalogiikkaan, vaan käyttävät mediaa strategisesti omien poliittisten päämääriensä saavuttamiseksi. (Van Aelst & Walgrave 2017.)

Aineistoon kerättiin Covid-19-kriisiin liittyviä, EU:n talouspoliittisia poikkeustoimia käsitteleviä artikkeleita suomalaisesta mediasta. Tutkittaessa legitimitetin säilyttämiseen ja sen kaatamiseen tähtääviä strategioita, voidaan suomalainen keskustelu nähdä otollisena tutkimuskohteena sen monimuotoisuuden vuoksi. Suomessa mielipiteet EU:n talouspoliittisista poikkeustoimista jakautuvat vahvasta kannatuksesta neutraaliin suhtautumiseen sekä myös hyvin jyrkkään vastustukseen. Rajautumista suomalaiseen mediaan puoltaa myös pyrkimys saada aineistosta näkökulmiltaan monipuolinen, kuitenkin niin, ettei empiirisen aineiston koko kasva tätä tutkielmaa ajatellen liian suureksi.

4.3 Medialähteiden valinta

Medialähteiden valinnassa on tavoiteltu mahdollisimman monipuolista näkemystä EU:n poikkeustoimia käsittelevästä keskustelusta suomessa. Valinta on tehty harkinnanvaraisesti levitykseltään kansallisista, poliittisesti sitoutumattomista lähteistä, joiden kohdeyleisö on maantieteellisten, demografisten ja psykografisten tekijöiden näkökulmasta monipuolista. Mukaan on otettu levikiltään suomen suurin tilattava sanomalehti *Helsingin Sanomat* ja toiseksi suosituimpana pidetty, kolmipäiväinen sanomalehti *Maaseudun Tulevaisuus*. Taloussanomalehdistä mukaan valittiin johtava päivittäislehti *Kauppalehti* sekä johtava verkkolehti *Taloussanomat*. Iltapäivälehdistä mukaan valikoitui suosionsa perustuen *Ilta-Sanomat* ja *Iltalehti*. Lisäksi mukaan valittiin valtakunnallisen, Suomen eduskunnan alaisuudessa toimivan yleisradion tuottama uutispalvelu *Yle-uutiset*. Mukaan on valittu näin ollen lähteitä kilpailevista mediakonserneista, pienemmältä julkaisijalta sekä valtion yleisradiosta. Valitut lähteet ja niistä kerättyjen artikkeleiden määrä on lueteltu alla olevassa taulukossa 1. Mukaan valitut artikkelit on puolestaan lueteltu liitteessä 1.

Lehti tai sivusto	Kuvaus	Artikkeleiden määrä
Helsingin Sanomat (HS) (Sanoma Media Finland)	Suomalainen sanomalehti	11
Iltasanomat (IS) (Sanoma Media Finland)	Suomalainen iltapäivälehti	5
Taloussanomat (TS) (Sanoma Media Finland)	Suomalainen taloussanomalehti	5
Kauppalehti (KL) (Alma Media)	Suomalainen taloussanomalehti	11
Iltalehti (IL) (Alma Media)	Suomalainen iltapäivälehti	9
Maaseudun tulevaisuus (MT) (Viestilehdet Oy)	Suomalainen sanomalehti	4
Yle Uutiset (YLE) (Suomen valtio)	Yleisradion tuottamat uutiset	9
		yhteensä 54

Taulukko 1. Empiirinen aineisto: media-aineisto 20.7.2020- 15.03.2021

4.3.1 Media-aineiston keruu

Tutkielman empiiriseen aineistoon on otettu mukaan esitellyistä (taulukko 1.) lähteistä kerättyjä artikkeleita, jotka sisältävät niin elvytystoimia puoltavia kuin niitä vastustavia argumentteja. Tällä tavoin on saatu laajempi käsitys kamppailusta, jota EU:n poikkeustoimien legitimizeettiin liittyä. Tarkastelemalla sekä puolustavia että vastustavia kommentteja on voitu myös havaita mahdollisia eroja argumenttoivien tahojen legitimoitistategioissa sekä tehdä laajemmin havaintoja legitimizeetikamppailuun kytkeytyvistä tekijöistä ja pyrkimyksistä. Kuitenkin aineiston ulkopuolelle on rajattu artikkelit, jotka esimerkiksi vain kuvailevat elvytystoimia ottamatta niihin kantaa sekä valituissa lähteissä esiintyneet, keskustelupalstojen nimettömänä tehdyt mielipidekirjoitukset.

Aineistoa haettiin valittujen lähteiden omista arkistoista. Aineistoa kerättiin 20.7.2020-15.03.2021, alkaen päivästä, jolloin EU:n jäsenmaiden johtajat pääsivät poliittiseen sopuun NGEU-tukipaketista. Hakuja tehtiin käyttämällä hakusanoja: (EU koronapaketti), (EU korona elvytyspaketti), (EU korona elpymispaketti) (EU korona poikkeustoimet), (EU korona talouspoliittiset poikkeustoimet) (EU no-bailout) ja (NGEU). Haut tuottivat runsaasti tuloksia ja aineistonkeräysvaiheessa artikkelit

kategorisoitiin kahteen ryhmään: 1. puolustavat diskurssit ja 2. vastustavat diskurssit. Molempiin kategorioihin kertyi lähes sama määrä artikkeleita. Diskurssianalyysia analyysimenetelmänä käytettäessä aineiston ei tarvitse välttämättä olla suuri, sillä analyysin tekeminen on hidasta ja hyvin pienikin aineisto voi tuottaa merkittäviä tuloksia. (Hirsjärvi, 2013.) Toisaalta aiemmat tutkimukset osoittavat, ettei suurikaan aineisto ole poissuljettu ja sillä voidaan saavuttaa laajempaa käsitystä tutkittavasta kohteesta. (mm. Vaara, 2014.) Tässä tutkielmassa lopullisen aineiston riittävyuden kriteerinä päädyttiin käyttämään aineiston saturoitumista. Kun aineistossa alkoi esiintyä toistuvasti samoja teemoja, voitiin aineiston katsoa olevan kyllästynyt ja näin ollen riittävä tätä tutkielmaa varten. (Hirsjärvi et al., 2013.)

4.4 Kvalitatiivinen tutkimus ja diskurssianalyysi

Tutkielma on kvalitatiivinen ja luonteeltaan tulkitseva. Tulkitsevalla tarkoitetaan, että tutkielman pyrkimyksenä on lisätä ymmärrystä tutkittavasta kohteesta. Tällöin tutkimuksella pyritään saamaan kokonaisvaltaista tietoa tutkittavasta ilmiöstä. Tässä tutkielmassa kvalitatiivinen tutkimusote onkin luonnollinen valinta, sillä pyrkimyksenä on saada kokonaisvaltainen kuva siitä, millaisia ilmiöitä talouskriisiin ja julkistalouden päätösten legitimizeettiin liittyy. Tyypillistä kvalitatiiviselle tutkimukselle on koota aineisto luonnollisista ja todellisista tilanteista sekä kuvata todellista elämää. Termi kvalitatiivinen tutkimus eli laadullinen tutkimus sisältää lukuisia merkityksiä ja suuntauksia. Kuitenkin laadullisia tutkimuksia yhdistävänä piirteenä voidaan pitää niiden sosiaalisten ilmiöiden merkityksellisyyttä korostavaa luonnetta sekä tarvetta sen huomioimiseen kuvatessa, tulkittaessa tai selittäessä kommunikaatiota, kulttuuria tai sosiaalista toimintaa. Kvalitatiivisissa tutkimuksissa, kuten tässäkin tutkielmassa käytetään tyypillisesti induktiivista, eli aineistolähtöistä analyysia. Tällöin pyrkimyksenä on paljastaa odottamattomia seikkoja. Lisäksi lähtökohtana on hypoteesien testaamisen sijaan aineiston monitahoinen ja yksityiskohtainen tarkastelu. Kvalitatiivisissa tutkimuksissa suositaan metodeja, joissa tutkittavien näkökulmat pääsevät esille. Tällainen metodi on tähänkin tutkielmaan metodiksi valittu diskurssianalyysi. (Hirsjärvi et al. 2013.)

Diskurssianalyysista onkin tullut yleisimmin käytetty tutkimusmenetelmä Euroopan unionin tutkimuksessa ja sitä pidetään toimivana metodina myös legitimizeettitutkimuksissa yleisesti. Sen käyttöä on perusteltu useista syistä. Ensinnäkin diskurssien tutkimuksen avulla ymmärrys legitimaation hallinnan moniulotteisesta luonteesta mahdollistuu. Legitimizeetin rakentamiseen liittyy lukuisia erityyppisiä legitimoitustrategioita, jotka ovat osa suurempaa merkityssystemiä ja ymmärrystä siitä, miten legitimi poliittinen järjestys rakentuu. Verrattuna tutkimuksiin, joissa lähtökohtana on ymmärrys siitä, mitä legitimizeetti on sekä millaisia kirjoitettuja ja kirjoittamattomia

tekijöitä instituutiot ymmärtävät legitimizeettiin liittyvän, diskurssien tutkiminen keskittyy näiden ymmärrysten rakentumiseen ja muuttaa itse merkitykset tutkimuskohteeksi. (Biegón, 2013.) Kriittinen diskurssianalyysi puolestaan sopii erityisesti vallan, ideologioiden, arvojen ja legitimizeetin tutkimiseen ja on näin ollen luonteva valinta myös tämän tutkielman metodiksi. (Pennanen, 2013.)

Diskurssianalyysin teoreettismetodologisena viitekehyksenä voidaan pitää sosiaalista konstruktionismia. Sosiaalisen todellisuuden nähdään syntyvän ja tulevan näkyväksi juuri diskursseissa. Kielenkäyttö nähdään toimintana, joka sekä muotoutuu sosiaalisissa prosesseissa että rakentaa sosiaalista todellisuutta. Diskurssianalyttisessä tutkimuksessa tutkitaan niitä kielellisiä prosesseja ja tuotoksia, joissa ja joiden kautta yhteinen sosiaalinen todellisuus rakentuu. Tutkijan tehtävänä on tällöin hahmottaa, kuinka toimijat tekevät asioita ymmärrettäväksi puheessaan ja myös tarkastella diskurssin ja todellisuuden välistä suhdetta. Diskursseja ei voida irrottaa laajemmasta kontekstistaan, sillä kontekstin ja diskurssin suhde on analyysissa oleellinen. (Pynnönen, 2013.)

Pynnösen (2013) mukaan diskurssianalyysi etenee kolmivaiheisena prosessina, jossa jokainen vaihe syventää analyysin tasoa. Tässäkin tutkielmassa analyysi toteutettiin juuri tällä tavoin. Ensimmäisessä vaiheessa analysointia tehtiin tekstin tasolla. Aineisto koottiin tekstimuotoon, jota syntyi 110 sivua. Tekstiä luettiin ja siitä tehtiin mikrotasolla huomioita sisällöstä, rakenteesta ja järjestyksestä. Tässä analyysin vaiheessa sanat, ilmaiset ja lauseet ovat keskiössä ja niistä tehtiin tyypittelyä, luokittelua ja neutraaleja johtopäätöksiä. Tämä analyysin vaihe on suhteellisen mekaaninen, eikä kontekstin merkitys analyysin ole vielä merkittävä. Ensimmäisen analyysivaiheen tuloksena syntyi tekstin perusrakenteen, teemojen ja ominaisuuksien luokittelu, jonka perusteella diskurssit voitiin tunnistaa ja niitä voitiin kuvata. Diskurssien tunnistamisen jälkeen syntyi myös niiden ensimmäinen ryhmittely Van Leeuwenin (2016) ja Vaaran, Tienarin & Laurilan (2006) mukaisiin legitimoitistategia -tyyppeihin.

Toisessa vaiheessa analyysi muuttui tulkitsevammaksi, jolloin tekstiä pyrittiin ymmärtämään laajemmin liittämällä se yhteiskunnalliseen, kulttuuriseen tai historialliseen kontekstiinsa. Tässä analyysin vaiheessa toisistaan irralliset diskurssit alkoivat rakentua merkityssysteemeiksi ja tulkitsevan analyysin tuloksena syntyi representaatioita, jotka kertovat millaiseksi jokin ilmiö diskurssin kautta tehdään. (Pynnönen, 2013.) Diskurssianalyysissa kolmanteen vaiheeseen siirrytään, jos tarkoituksena on tehdä kriittinen diskurssianalyysi. Kriittisen diskurssianalyysin keinoin on mahdollista havaita esimerkiksi, kuinka valtasuhteet näyttäytyvät diskursseissa retoristen strategioiden kautta. Koska tässä tutkielmassa haluttiin tehdä kriittinen diskurssianalyysi, edettiin analyysissa kolmanteen vaiheeseen, jolloin muodostetut representaatiot kyseenalaistettiin ja ne asetettiin vallan tai vaikuttamisen viitekehyksiin. (Pynnönen, 2013.) Tämän analyysivaiheen

tuloksena voitiin tehdä muun muassa päätelmiä siitä, kuinka talouskriisiä voidaan hyödyntää valtakamppailun ja omaa näkemystä edistävien pyrkimysten välineenä.

5. DISKURSSIT EU:N TALOUSPOLIITTISISTA POIKKEUSTOIMISTA

5.1. Poikkeustoimien legitimizeetti

Lähtökohtaisesti EU:n talouspoliittisten poikkeustoimien legitimizeetin voidaan nähdä pohjautuvan pragmaattiseen legitimizeettiin. Tällöin toimien legitimizeetti ei siis ole kognitiivisen legitimizeetin tapaan itsestään selvää ja kyseenalaistamatonta, eikä myöskään moraalisen legitimizeetin mukaiseen hyväksyttävyyteen pohjautuvaa, vaan toimien oikeutus syntyy hyötynäkökulmien kautta. (Suchman, 1995.) Talouspoliittisia poikkeustoimia puolustavia diskursseja tarkastelemalla voidaan havaita poikkeustoimien legitimizeetin syntyvän erityisesti *vaikutuksen* kautta (ks. Suchman, 1995). Vaikutuksen kautta syntyvän pragmaattisen legitimizeetin piirteenä on, ettei legitimoitavasta kohteesta saatava hyöty ole välttämättä suoraa, vaan välillistä. Elvytystoimien osalta EU ja siihen kuulumisen nähdään Suomen etuna, jonka vuoksi myös toimet, joissa Suomen suora taloudellinen hyötyminen ei ole itsestään selvää, nähdään oikeutetuksi suuremman hyödyn varjolla. Tätä seikkaa tuotiin mediassa esiin myös hyvin suorasanaisesti ja ikään kuin kaikkien tiedossa olevana itsestäänselvyytensä. (Esimerkit 1. & 2.)

Esimerkki 1. *”Näkökulma: Elvytyspaketissa saatiin sekundaä, mutta se on hinta EU-klubiin kuulumisesta [...] elvytyspaketti tulee nähdä osana kustannuksia, jotka Suomi maksaa EU-jäsenyyden hyvistä puolista.”* (IS, Ristamäki, J., 28.1.2021.)

Esimerkki 2. *”Vanhanen korosti, että Suomen rooli unionin nettomaksajana tiedettiin jo silloin, kun EU:hun liittyttiin. [...] ”Olemme aikoinaan liittyneet unioniin, koska pienelle maalle on tärkeää olla osa suurempaa yhteisöä. Jäsenmaksut määräytyvät kunkin maan bruttokansantuotteen mukaisesti. Suomi hyötty yhteismarkkinoista.”* (KL, Incoronato, K., 10.2.2021.)

Pragmaattiseen legitimizeettiin ja sen säilymiseen liittyy erityisesti eri sidosryhmien omaa arviointia siitä, ovatko hyötynäkökulmat haittoja merkittävimmät (Suchman, 1995). Tästä syystä pragmaattiseen legitimizeettiin pohjautuvat talouspoliittiset poikkeustoimet herättävätkin niin

runsaasti eriäviä näkemyksiä niiden tuomien hyötyjen ja haittojen suhteesta ja näin synnyttävät vilkasta keskustelua mediassakin.

5.2 Talouspoliittisia poikkeustoimia legitimoivat diskurssit

Poikkeustoimia puolustavista diskursseista nousi esiin kolme pääteemaa: *suomen EU-jäsenyys, elvyttävän talouspolitiikan merkitys talouskriisin syvenemisen ehkäisyssä sekä talouden elvyttämisen yhteiskunnalliset ja ekologiset hyödyt*. Nämä teemat toimivat ikään kuin poikkeuksellisten talouspoliittisten päätösten legitimitietin puolustuslinjana ja niitä käytettiin keskusteluissa yksittäin sekä yhdistelminä.

Huomion arvoista on, että puolustavissa diskursseissa oli lisäksi havaittavissa myös eräänlainen metatarina, jossa esiintyi tiettyjä federalismiin ja EU:n integraatiokehitykseen viittaavia piirteitä. Tällaista taustatarinaa esitettiin erityisesti EU-toimijoiden taholta (Esimerkki 3.), kun taas toisaalta poikkeustoimia puolustavat suomalaispoliitikot ristiriitaisesti korostivat, ettei poikkeuksellisilla toimilla ole tarkoitus muuttaa EU:n luonnetta (Esimerkit 4. & 5.). Kriisien kuitenkin tiedetään olevan myös mahdollisuuksia erinäisten muutosten kehittymiselle (ks. esim. Cotula, 2021), jonka lisäksi instituutioiden, kuten keskuspankkien tiedetään legitimoivan poikkeuksellisia toimia narratiivien avulla ja sitten vaihkeaisesti institutionalisoivan ne osaksi normaalia toimintaa. (ks. Ronkainen & Sorsa, 2018.) Näiden tietojen valossa integraatiokehitykseen liittyvä metatarina herättikin mielenkiintoa.

Esimerkki 3. ”*EU-yliopiston professorina työskentelevän Alexander Stubbin mukaan unioni on onnistunut koronakriisin hoidossa historiallisen hyvin. [...] Stubb muistuttaa, että yhteisvastuullisia hankkeita on nähty ennenkin, kuten Euroopan investointipankki, jonka velkataakan jäsenmaat jakavat. Stubbin mukaan Euroopan unionin verottamisen ja lainanottamisen ihmetteleminen osoittaa historiattomuutta. Euroopan unionin integraatiosta väitellyt Stubb uskoo, että tässäkin tapauksessa Euroopan unioni yhdistyy entisestään kriisin kautta. [...] ”Euroopan unioni kehittyy kriisien kautta. Kyllä tässä nyt taas selvästi näkee, että integraatio etenee. Se on iso kuva, kaikki muu siinä sivussa on hälinää.”* ” (KL, Perttula, V., 8.10.2020.)

Esimerkki 4. ”*(valtiovarainministeri) Vanhanen toistaa Suomen hallituksen näkemyksen siitä, että koronaviruksen iskua pehmittävä elpymispaketti on poikkeuksellinen ja kertaluonteinen. Esimerkiksi Euroopan keskuspankin pääjohtaja Christine Lagarde on*

väläytellyt välineen jättämistä pysyväksi työkaluksi. Samankaltaisia näkemyksiä ovat esittäneet Saksan ja Ranskan johtajat.” (HS, Muhonen, T., 28.11.2020.)

Esimerkki 5. ” [...] *Elpymisväline ei lisää integraatiota, vaan kullakin maalla on tarkkaan rajatut enimmäisvastuunsa. Se oli meille tärkeää. Eli ei voi sanoa, että (EU:n) integraatio olisi syventynyt. Tämä ei ole pysyvä väline, vaan vastaa vain tähän koronakriisiin, (pääministeri) Marin vastasi.*” (IL, Parkkonen, T., 22.7.2020.)

5.2.1 Suomen EU-jäsenyys

Poikkeustoimia suomen EU-jäsenyydellä puolustettaessa pääasiallisena diskursiivisena legitimointistrategiana hyödynnettiin rationalisointia. Tällä tarkoitetaan legitimoitavan asian perustelua vedoten sen kautta saavutettavaan hyötyyn ja päämäärään tai asian luonnollisuuteen (Van Leeuwen, 2008). EU-jäsenyys esitettiin usein hyötynä, johon liittyy velvollisuuksia. Kuten aiemmin esitetyissä esimerkeissä 1. ja 2. EU-jäsenyydestä puhuttaessa hyödynnettiin usein erityisesti teoreettista rationalisointia, jolla Van Leeuwen (2008) ja Vaara et al. (2006) tarkoittavat asiaan vetoamista sillä perusteella, että ”näin se vain on”. Toisaalta EU-jäsenyyteen liitettiin moralisoinnin keinoin näkemyksiä yhteisvastuullisuudesta, solidaarisuudesta ja yhteisöllisyydestä, jotka velvoittavat toimimaan yhteisen hyvän nimissä. Usein tämänkaltaisen moralisointi kytkeytyi myös persoonaan liittyvän auktorisoinnin (ks. Van Leeuwen, 2008; Vaara et al., 2006.) legitimointistrategiaan, sillä moralisoinnin esittäjänä oli tyypillisesti asiantuntijastatuksen omaava henkilö. (Esimerkit 4. & 5.)

Esimerkki 4. ”*Yhteisvastuu on Euroopan unionin keskeisiä arvoja. Suomalaisessa keskustelussa se on jäänyt taustalle, sanoo Tampereen yliopiston valtio-opin professori Tapio Raunio. [...] Kun katsotaan EU:n perussopimuksia, niin useassa kohtaa puhutaan, että EU:n jäsenmaat ovat sitoutuneet auttamaan toisiaan. Elvytysrahoituksessa on kyse nimenomaan solidaarisuudesta ja Euroopan yhtenäisyydestä.*” (HS, Sajari, P., Varpula, S. & Virtanen, J., 20.7.2020.)

Esimerkki 5. ”*Regling korostaa elvytyspaketista puhuttaessa, että kyseessä on kertaluonteiseksi tarkoitettu toimi [...] EU:n elvytyspaketti on tarkoitettu auttamaan niitä maita, joihin pandemia on iskenyt pahimmin. Kyseessä on ennennäkemätön solidaarisuuden osoitus Euroopassa.*” (KL, Incoronato, K., 15.2.2021.)

Legitimiteettikeskustelun monitahoisuutta kuvastaa seikka, että toisaalta EU-jäsenyydellä legitimoitiin poikkeuksellisia toimia, mutta toisaalta taas poikkeukselliset toimet aiheuttivat tarpeen legitimoida EU-jäsenyyttä. EU-jäsenyyttä legitimoitiin erityisesti instrumentaalisen rationalisoinnin (ks. Van Leeuwen, 2008; Vaara et al., 2006) keinoin, tuomalla esiin konkreettisia hyötyjä, joita EU-jäsenyydestä saadaan, ja jopa vertaamalla yksityiskohtaisesti näitä hyötyjä poikkeustoimista tuleviin kustannuksiin. Lisäksi instrumentaalista rationalisointia käytettäessä hyödynnettiin usein tälle diskursiiviselle legitimointistrategialle tyypillistä numeroiden käyttöä, kuten alla olevassa esimerkissä 6.

Esimerkki 6. ”EU-KOMISSIION vuonna 2019 julkaisema tutkimus arvioi, että EU:n sisämarkkinoiden aikaansaama tullien poistaminen ja muiden kaupan esteiden vähentämisen hyöty Suomen bkt:lle on 7,7 prosenttia vuodessa. Vuonna 2019 Suomen bkt oli 240,6 miljardia ja hyöty EU:n sisämarkkinoista siis noin 18,5 miljardia euroa. [...] EU-jäsenyys toi noin neljän miljardin euron nettomaksuosuuden elvytysrahastoon. Määrä on kuitenkin hyvin pieni suhteessa EU:n sisämarkkinoiden hyötyyn.” (HS, Tervala, J. 15.2.2021.)

5.2.2 Elvyttävän talouspolitiikan merkitys talouskriisin syvenemisen ehkäisyssä

Poikkeavia talouspoliittisia toimia puolustavien diskurssien kenties eniten hyödynnetty teema oli elvyttävien toimien merkityksen korostaminen talouskriisin syvenemisen ehkäisyssä, markkinoiden vakauttamisessa ja euroalueen talouskasvun tukemisessa. Tämän teeman diskursiivisina legitimointistrategioina oli tunnistettavissa erityisesti auktorisointi, jonka lisäksi poikkeavien taloustoimien legitimizeerattiä pyrittiin rakentamaan rationalisoinnin, normalisoinnin sekä myös narrativisoinnin (ks. Vaara et al., 2006) keinoin, joista viimeisin esiintyi pääsääntöisesti muiden legitimointistrategioiden yhteydessä, ikään kuin niitä vahvistavana keinona, sillä poikkeuksellisia taloustoimia puolustavissa diskursseissa ei juuri lainkaan hyödynnetty narrativisointia yksittäisenä legitimointistrategiana.

Kuten aiemman eurokriisin (ks. Vaara, 2014) myös Covid-19-pandemian aiheuttaman talouskriisin keskiöön keskusteluissa nousivat poliitikkojen lisäksi tunnetut talousasiantuntijat sekä taloustoimittajat. Poikkeuksellisten talouspoliittisten päätösten legitimoinnissa oleellisena keinona onkin siis persoonaan ja erityisesti asiantuntijuuteen liittyvä auktorisointi. (Esimerkki 7.) Lisäksi tyypillistä oli, että asiantuntijoihin vedottiin myös yleisemmällä tasolla, persoonattomanakin ryhmänä. (Esimerkki 8.)

Esimerkki 7. ” [Suomen Pankin] Pääjohtaja **Olli Rehnin** mukaan Euroopan keskuspankki ja EU pyrkivät elvytystoimillaan torjumaan euroalueen eriytymiskehitystä. Toimet ovat vaimentaneet talouden syöksyä niin, että synkimmät ennusteet eivät ole toteutuneet. [...] Näillä toimilla on kyetty pehmentämään iskuja. Ne ovat olleet siinä mielessä välttämättömiä”, Rehn kuvaa.” (KL, Isotalus,P., 18.9.2020.)

Esimerkki 8. ” Pääministeripuolue SDP:n ryhmäpuhujaja Johannes Koskinen vetosi taloustieteilijöiden laajaan näkemykseen, että Suomi, Eurooppa ja koko maailma tarvitsevat nyt elvyttävää talouspolitiikkaa.” (YLE, Kinnunen, P., 1.12.2020.)

Rationalisoinnin keinoin pyrittiin puolustavissa diskursseissa tuomaan esille poikkeuksellisten toimien kokonaisuhyötyä ja niiden päämäärällisyyttä. Poikkeustoimia puolustettiin tyypillisesti samaan tapaan EU-jäsenyyden kanssa, hyödyntäen instrumentaalisen rationalisoinnin keinoja, jolloin välittömien hyötyjen sijaan keskityttiin välillisiin hyötyihin. (Esimerkki 9.)

Esimerkki 9. ” [...] Koko EU:n elpyminen on Suomelle tärkeää, sillä Suomen vientiriippuvainen talous hyötyy vientimarkkinoidemme pikaisesta toipumisesta ja uuteen kasvuun virkoamisesta. Tämä epäsuora kasvuvaikutus on Suomelle tärkeämpi kuin Suomen suora nettomaksuus.” (TS, Hurri, J., 9.9.2020.)

Usein elvyttävän talouspolitiikan merkitykseen vedotessa, poikkeustoimia legitimoitiin normalisoinnin keinoin, jolla Vaara et al. (2006) tarkoittavat legitimoitavan asian oikeutuksen perustelua vetoamalla jo olemassa oleviin, samankaltaisiin asioihin. Elvytystoimia verrattiin sekä nykyisiin, Covid-19-kriisiin liittyviin, muualla tapahtuviin toimiin että menneisiin, aiempiin kriiseihin liittyviin tapahtumiin. (Esimerkki 10.)

Esimerkki 10. ” 25 vuotta EU:ta seuranneen Stubbin mukaan unioni on onnistunut koronakriisin hoidossa paremmin kuin minkään muun kriisin taltuttamisessa. [...] ”Verrokki, jonka aina annan, on finanssikriisi. Silloin kesti neljä vuotta laittaa pystyyn Euroopan vakausmekanismi, jonka sisäänmaksettu kokonaispääoma oli 80 miljardia euroa. Nyt tehtiin käytännössä neljässä viikossa ratkaisu, joka on moninkertainen.” (KL, Perttula, V., 8.10.2020.)

Normalisointiin liitettiin usein myös narrativisoinnin keinoja, jolloin sanomaa vahvistettiin erityisesti varoittavalla tarinan kerronnalla, jossa tuotiin esille mitä ei-toivottuja seurauksia elvytystoimien

tekemättä jättämisestä seuraisi. Tällaisesta normalisoinnin ja narrativisoinnin yhdistämisestä esimerkit 11. & 12.

Esimerkki 11. *”Kurvinen huomauttaa, että ”maailman mahtavat” Yhdysvalloista ja Kiinasta lähtien tekevät jättimäistä elvytystä. – Ne kahmaloivat rahat ja työpaikat, jos täällä nyt seistään tumput suorina.”* (YLE, Orjala A., Stenroos, M., 10.2.2021.)

Esimerkki 12. *”Valtiovarainministeri Matti Vanhanen (kesk) sanoi, että laaja taustaperustelu ratkaisulle on, että Eurooppa tarvitsee yhteistä koordinoitua elvytystä. Esimerkiksi Yhdysvallat elvyttää seuraavalla paketillaan lähes 2 000 miljardilla dollarilla ja Kiinalla ja Japanilla on omat pakettinsa, hän listasi. [...] Minusta meidän suomalaisten [...] ehdoton etu on se, että meille tärkeä markkina-alue – satojen miljoonien asukkaiden Eurooppa – tämän koronan jälkeen toipuu vähintään yhtä nopeasti kuin USA ja Kiina. Ellemme siinä onnistu yhdessä ja yhteisesti, niin meidän elintasomme heikkenee, työttömyys nousee, velkaantuminen kasvaa.”* (HS, Kervinen, E., 4.2.2021.)

5.2.3 Talouden elvyttämisen yhteiskunnalliset ja ekologiset hyödyt

Kolmantena teemana poikkeustoimia legitimoivista diskursseista nousi esiin näiden toimien hyödyt yhteiskunnalle ja luonnolle. Tällöin pääasiallisena diskurssiivisena legitimointistrategiana hyödynnettiin instrumentaalista rationalisointia, jolloin poikkeustoimien oleellisuutta perusteltiin niiden kautta saavutettavilla hyödyillä, samalla vähätellen niistä koituvia haittoja. (Esimerkki 13.) Ajoittain rationalisointia tuettiin tässäkin yhteydessä narrativisoinnin keinoin, lisäämällä perusteluihin tarinanomaisia varoituksia, mitä poikkeustoimien toteuttamatta jättämisestä seuraisi. (Esimerkki 14.)

Esimerkki 13. *”Tuppurainen korosti, että elpymisvälineen kanssa samanaikaisesti linjattiin myös EU:n monivuotisesta budjetista, jonka myötä rahoitusta on tulossa muun muassa Suomen alueille, maataloudelle ja yliopistoille. Hän muistutti myös, että elpymisrahaston lasku maksetaan useiden vuosien aikana vuoteen 2058 mennessä.”* (HS, Kervinen, E., 4.2.2021.)

Esimerkki 14. *”Kurvisen mukaan sanomatta jätetään myös, että elvyttäminen ja EU:n monivuotinen budjetti ovat kokonaisuus. ”Jos elvytyspaketti kaatuu, kaatuvat myös maataloustuet.” Kyse on siitä, kuinka paljon Suomi saa tukea aluekehitykseen ja uuteen*

yrittäjyyteen, maakuntiin ja maaseudulle. Niille rahoille on todellista tarvetta ja käyttöä tuolla maakunnissa.” (KL, Incoronato, K., 10.2.2021.)

Ilmastonmuutoksen vastaisen taistelun näkökulmasta poikkeuksellisia talouden elvytystoimia pidettiin suoranaisena voittona, sillä sisältyihän NGEU-tukipaketin reunaehtoihin se, että rahoituksesta vähintään 30 % tulee käyttää ilmastonmuutoksen torjuntaan. (European Council, 2020.) Tätä seikkaa tuotiinkin runsaasti esille poikkeustoimia puolustettaessa. Liitettäessä elvytystoimet ilmastotoimiin hyödynnettiin erityisesti instrumentaalista rationalisointia, jolloin vedottiin elvytystoimien kautta saavutettavaan päämäärään, tätä tyypillisesti tuettiin narratiivisin keinoin, käyttämällä mahtipontisiakin vertauskuvia, kuten vertaamalla elvytystoimia mielikuvallisesti kuulentoon. (Esimerkit 15.& 16.)

Esimerkki 15. ”Ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen (vihr) arvioi, että maanantaina julkistettu EU:n elpymispaketin rahojen kohdentaminen on Suomen historian suurin kertaluonteinen ilmastoinvestointi. [...] Mikkonen luonnehtii päätöstä ”valtavan harppauksen päiväksi”. (IL, Ristamäki, J., Parkkonen, T., Nurmi, L., 15.3.2021.)

Esimerkki 16. ” [...] jos Euroopan talous ei toimi, vienti ei vedä. Siksi meille on tärkeää, että EU:n jäsenvaltiot ovat sopineet yhteisestä 750 miljardin euron vihreää siirtymää edistävästä elpymispaketista. Suomi saa tästä paketista noin 3,2 miljardia euroa, jonka tarkoituksena on vauhdittaa kriittisiä tulevaisuuteen tähtäviä investointeja. [...] Hallitus onkin päättänyt, että vähintään puolet elpymispaketin osana olevasta elpymisvälineen 2,3 miljardin euron rahoituksesta käytetään ilmastonmuutoksen torjuntaan ja vihreään siirtymään. Tulemme tekemään mittavia panostuksia hiilineutraalia yhteiskuntaa edistäviin teollisuuden sähköistymisen ja vähähiilisyyden investointeihin, energiajärjestelmän uusimiseen, infrahankkeisiin ja digi-investointeihin. Tähän työhön tartumme niin kaupunkien, kuntien, elinkeinoelämän kuin korkeakoulujenkin kanssa yhteistyössä.” (HS, Ohisalo, M. & Mikkonen, K., 9.11.2020.)

5.3 Talouspoliittisia poikkeustoimia delegitimoivat diskurssit

Myös poikkeustoimia vastustavista diskursseista nousi esiin kolme pääteemaa: *huonosti neuvoteltu tukipaketti, Suomen kokema vääryys, sekä EU:n integraation syveneminen sääntöjen vastaisesti.*

Näistä teemoista ensimmäistä hyödynsivät erityisesti EU-myönteiset tahot, jotka suhtautuivat NGEU-tukipaketin sisältöön kriittisesti (Esimerkki 17.), kun taas kahta viimeistä teemaa hyödynsivät EU-vastaisemmat tahot, jotka vastustivat yleisesti koko elvytystoimia, kokivat ne vääryytenä ”nettomaksaja” Suomea kohtaan (Esimerkki 18.), sekä näkivät poikkeustoimet EU:n määräysvaltaa lisäävänä. (Esimerkki 19.)

Esimerkki 17. *”Orpokin vastaa ja toistaa, että kokoomus on voimakas EU:n kannattaja. [...] Meitä korpeaa suunnattomasti, että tämä paketti on huonosti neuvoteltu. Siinä poiketaan meidän peruseriaatteista vastuullisessa talouspolitiikassa, että jokainen maa huolehtii omista veloistaan ja taloudestaan.”* (Yle, Orjala, A. & Stenroos, M., 10.2.2021.)

Esimerkki 18. *”Elvytysrahasto on monen maan kannalta järkevä ratkaisu. Italia, Espanja ja Ranska vältyvät ikäviltä kansallisilta vyönkiristyksiltä ja voivat lahjarahan turvin ylläpitää Suomea matalampia verokantoja tai julkisia palveluja, johon niillä ei ole varaa, Halla-aho sanoi. [...] – Italialaisen kotitalouden varallisuus on suurempi kuin suomalaisen, mutta suomalainen kotitalous maksaa korkeampia veroja, jotta italialaisen ei tarvitsisi.”* (IL, Lehto, M-O., 9.9.2020.)

Esimerkki 19. *”Perussuomalaisille Suomi ei ole kaupan, emmekä me luovu taloudellisesta suvereniteetistamme vain muutaman brysseliläisen hanhenmaksapalleron tähden, Tavio aloitti.”* (IS, Vesala, H., 16.2.2021.)

Kuten Vaara (2014) havaitsi edellisen eurokriisin yhteydessä, myös Covid-19-pandemiaan liittyvien talouden poikkeustoimien delegitimointipyrkimyksissä oli havaittavissa nationalismiin viittaavaa ideologista EU:n vastusta myös poikkeustoimia laajemmin. Tällaista ideologiaa tuotiin tyypillisesti esille narratiivisin keinoin, jolloin EU esitettiin ”viantonta Suomea riistävänä pahiksena”. Lisäksi poikkeustoimia delegitimoiviin diskursseihin kytkeytyi vahvasti myös poliittisen valtakamppailun piirteitä, sillä poikkeukselliset taloustoimet liitettiin muun muassa kuntavaalikeskusteluun¹, vaikka ne eivät aihepiirinä kunnallispolitiikkaan kuulukaan. Tästä poikkeustoimien puolustajat vastapuolta usein huomauttelivatkin. (Esimerkki 20.)

Esimerkki 20. *”Keskustan kansanedustaja Anne Kalmari löi heti ryhmäpuheenvuorossa tiskiä tiukkaa epäilyä perussuomalaisten väläkysymyksen tarkoituksista.”*

¹ Kuntavaalit 2021 järjestettiin 13.6.2021.

Perussuomalaiset tekivät kristillisdemokraattien ja Liike Nytin kanssa viime viikolla välikysymyksen EU:n elvytyspaketista. – Ensin pitää sanoa, mistä tässä perussuomalaisten välikysymyksessä on oikeasti kyse. Ei tässä ole kyse EU-politiikasta. Tässä on kyse kuntavaaleista. Halla-aho hämää. Puhutaan kaikesta muusta, paitsi siitä, mistä kuntavaaleissa on oikeasti kyse. Niinpä niin, Kalmari veisteli ja herätti koko salin hälisemään.” (IS, Vesala, H., 16.2.2021.)

5.3.1 Huonosti neuvoteltu tukipaketti

Talouspoliittisten poikkeustoimien sisältöä vastustavissa diskursseissa hyödynnettiin diskursiivisista legitimointistrategioista erityisesti auktorisointia, jolloin vedottiin asiantuntijoihin sekä persoonina sekä persoonattomana ryhmänä. (Esimerkki 21.) Poikkeustoimia pyrittiin delegitimoimaan myös moralisoinnin keinoin, jolloin vedottiin muun muassa epäoikeudenmukaisuuteen tai arvojen ja sovittujen sääntöjen vastaisuuteen. Lisäksi diskursseissa esiintyi myös rationalisointia, jossa vähäteltiin ”huonosti neuvoteltujen” poikkeustoimien kautta saavutettavien hyötyjen merkitystä (esimerkki 21.). Usein kaikki edellä mainitut legitimointistrategiat esiintyivät diskursseissa samanaikaisesti ja niihin kytkettiin myös tehostavia, narratiivisia keinoja, värikkäine vertauskuvineen. (Esimerkki 22.) Mielenkiintoista on, ettei narrativisointi kuulunut tukitoimien sisältöä arvostelevien ryhmien legitimointistrategioihin itsenäisenä strategiana, vaan lähinnä vain muita keinoja tukevana, vaikka poikkeustoimia kokonaisuudessaan arvostelevien ryhmien diskursseissa narrativisointi taas esiintyi pääasiallisena legitimointistrategiana.

Esimerkki 21. ” [...] Hänen (Orpo) mielestään paketin taloudellinen merkitys ei ole kuitenkaan suuren suuri, kun kuuntelee asiantuntijoiden puheita. [...] Orpon mukaan nyt pitää varmistaa se, että EU:ssa noudatetaan sääntöjä.” (Yle, Orjala, A. & Stenroos, M., 2021.)

Esimerkki 22. ” Kanervan mukaan piru vaanii 750 miljardin euron EU:n elpymisrahaston yksityiskohdissa. [...] – Me emme halua ottaa valtavaa velkaa ilman takeita siitä, että talouden moraalikato voidaan estää. Neuvotteluissa on epäonnistuttu, jos seuraus on se, että me otamme velkaa maksaaksemme eteläisen Euroopan holtitonta taloudenpitoa. Elpymispaketin myötä Suomen kokonaisvastuut kasvavat ja riski veronmaksajien taakan lisäyksestä on selvä samalla kun kilpailukykyämme on vaarassa heikentyä.” (IS, Vesala, H. 16.2.2021.)

5.3.2 Suomen kokema vääräys

Poikkeustoimia delegitimoidtiin myös niiden epäoikeudenmukaisuuteen vedoten. Merkittävimpana diskursiivisena legitimoitistategiana tällöin hyödynnettiin narrativisointia. Suomi esitettiin näissä moraalitarinoissa nuhteettomana, hyvin talouttaan hoitavana uhrina, joka poikkeustoimien vuoksi joutuu antamaan rahaa epärehellisille ja talouttaan huonosti hoitaville ”pahiksille”. Tyypillisesti näissä diskursseissa käytettiin hyvin värikästä kieltä ja ajoittain myös yksipuolisia, ilkeämielisiä stereotypioitakin. (Esimerkki 23.)

Esimerkki 23. ”*Perussuomalaisten kansanedustaja Rami Lehto meni pidemmälle sanomalla, että ”Suomen hallitus antaa rahaa italialaisille mafioosoille”.* (IL, Lehto, M-O., 9.9.2020.)

Epäoikeudenmukaisuutta kuvaavia tarinoita vahvistettiin usein myös rationalisoinnilla, hyödyntäen tällöin erityisesti instrumentaaliseen rationalisointiin liittyvää numeroiden käyttöä, tyypillisesti myös faktoista ja numeroiden oikeellisuudesta välittämättä. Tästä asiasta poikkeustoimien puolustajat usein huomauttelivatkin poikkeustoimia delegitimoivia tahoja. (Esimerkki 24.)

Esimerkki 24. ”– *Kun te (perussuomalaiset) välikysymyksessä sanotte, joka on kuitenkin virallinen asiakirja, perustuslakiin nojaava oikeus, että Italia saa tästä paketista noin 200 miljardia euroa — tämä on painettu tähän valtiopäiväasiakirjaan — niin eritelkää nyt, mistä tässä on kyse, niin me vastaamme sitten siihen. [...] PS:n edustajilta ei tullut suoraa vastausta Vanhasen kysymykseen. Vanhasen tarkoituksena lienee ollut osoittaa se, että välikysymyksen muotoilu Italian saamapuolesta oli kirjoitettu vähintäänkin väljästi, aivan kuin Italian laariin olisi nyt putoamassa satumainen rahapotti kuin Manulle illallinen. [...] Väite siitä, että Italia saa tukipaketista 200 miljardia euroa on siten lievästi sanottuna ilmava, koska summaan on laskettu epävarmat lainat ja jätetty pois Italian noin 48,8 miljardin euron maksuosuus.” (IL, Koskinen, M. 19.2.2021.)*

5.3.3 EU:n integraation syveneminen sääntöjen vastaisesti

Poikkeustoimet nähtiin niitä delegitimoivissa diskursseissa EU:n integraatiota syventävänä ja askeleena fiskaaliunionia tai liittovaltiota kohti. Diskursseissa tuotiin vahvasti esille sitä, etteivät suomalaiset ole aikanaan EU-jäsenyydestä äänestäessään antaneet lupaa tällaiselle kehitykselle, eikä

poikkeustoimilla tällöin ole legitimizeettiä ilman kansanäänestystä. (Esimerkki 25.) Usein myös mainittiin poikkeustoimien olevan ”Junckerin mallin²” mukaista vaihkeasta siirtymistä kohti liittovaltorakennetta. (Esimerkki 26.) Tyypillisimpinä diskursiivisina legitimointistrategioina hyödynnettiin narrativisointia, auktorisointia ja normalisointia. EU:n integraation syvenemisestä esitettiin sekä moraalisia että varoittavia narratiiveja ja normalisoinnilla tuotiin esiin aiempaa EU:n integraation ”vaihkeasta” syvenemistä. Auktorisointia toteutettiin vetoamalla asiantuntijoihin ja poliittisesti vaikutusvaltaisiin henkilöihin, mutta myös samaan tapaan kuin aiemman eurokriisin aikana (ks. Vaara, 2014) auktoriteettina esitettiin myös kansalaiset ja ”kansan ääni”, jonka nähtiin jääneen kuulematta ja joka tulisi saada kuuluviin esimerkiksi kansanäänestyksen avulla. (Esimerkki 24.)

Esimerkki 25. ” *Kristillisdemokraattien puheenjohtajan Sari Essayahin mielestä EU kehittyy nyt sellaiseen suuntaan, että Suomessa olisi aika alkaa harkita uutta EU-kansanäänestystä. [...] - Jos EU muuttuu joksikin aivan muuksi, pitää järjestää uusi kansanäänestys. Jos perussopimusta tulkitaan aina vain uusiksi, jossain tulee raja vastaan. Silloin pitää aloittaa hallitusten välinen konventti ja uusien perussopimusten neuvottelu. Se prosessi on tietenkin äärimmäisen vaikea.*” (HS, Kauhanen, A-L., 26.8.2020.)

Esimerkki 26. ” *Elvytyspaketti koostuu useista erillisistä, uudennlaisista ja ennen kaikkea monimutkaisista "palikoista", joiden muodostamaa kokonaisuutta ja vaikutuksia on hyvin vaikea hahmottaa. Vaikeaselkoisuus ei kuitenkaan ole tälläkään kerralla kiireessä sattunut vahinko saati sattuma, vaan se on kriisitoimien – ja EU:n muokkaamisen – keskeisiä työkaluja ja peruspiirteitä. Elvytysrahasto toistaa tältä osin prikulleen niin sanottua "Junckerin mallia", jossa vaikeaselkoisuus ja viekkaus ovat toimien tarkoituksenmukaisia ominaispiirteitä eivätkä vikoja.*” (TS, Hurri, J., 27.1.2021.)

Euroopan keskuspankin suorittamat, NGEU-tukipaketin ulkopuoliset, poikkeukselliset muutokset toiminnassaan ja säännöissään herättivät suhteellisen vähän huomiota poikkeustoimia

²Mallin kuvaus löytyy saksalaislehti Der Spiegelin vuoden 1999 joulukuussa julkaisemasta haastattelusta. Siinä lehti luonnehtii EU:n komission edellistä puheenjohtajaa ja EU:n keskeistä taustavaikuttajaa Jean-Claude Junckeria terävapäiseksi ja siteeraa tämän kuvausta, miten EU:ta kehitetään ja tuleekin kehittää (vapaasti suomennettuna): ”Me päätämme jotakin, sitten kerromme siitä ja odotamme ja katsomme, mitä tapahtuu. Ellei päätöksestä nouse huutoa ja vastarintaa – kun useimmathan eivät ole ymmärtäneet, mitä olemme päättäneet – jatkamme samaan tapaan. Askel askelelta, kunnes takaisin ei ole enää paluuta.” (Hurri, 2021.)

delegitimoiduissa diskursseissa, keskustelun keskittyessä vahvasti vain tukipakettiin. Aihetta kuitenkin sivuttiin liittyen EU:n integraation kehittymisen teemaan erityisesti *Kauppalehdessä*, jonka pääasiallisena kohderyhmänä ovat talouskysymyksistä kiinnostuneet henkilöt. Tällöin hyödynnettiin erityisesti auktorisoinnin legitimointistrategiaa, tuomalla esille asiantuntijoiden näkemyksiä näiden toimien vaikutuksista EU:n luonteeseen. Auktorisointiin yhdistettiin myös rationalisointia ja narrativisointia, jolloin tuotiin esille poikkeavien toimien seurauksia varoittavien tarinoiden muodossa. Mielenkiintoista näissä diskursseissa oli niiden ristiriitaisuus. Asiantuntijat toisaalta toivat esille keskuspankin roolin vaihkaista muutosta negatiivisessakin valossa, mutta toisaalta kuitenkin peräänkuuluttivat näiden toimien välttämättömyyttä. Euroopan keskuspankin poikkeustoimia ikään kuin legitimoitiin ja delegitimoidtiin samanaikaisesti. (Esimerkki 27.)

Esimerkki 27. ”Euroopan unioni teeskentelee yhä rahapolitiikkansa ja finanssipolitiikkansa olevan toisistaan erillisiä saarekkeita, mutta viimeistään koronakriisi tekee selväksi Euroopan keskuspankin (EKP) roolin laajentumisen finanssipolitiikan puolelle. Näin katsoo poliittisen talouden tutkija Antti Ronkainen, joka tekee väitöskirjaa keskuspankkien poikkeustoimien legitimitetistä ja rahapolitiikan muutoksesta finanssikriisin jälkeen. Tuore osoitus kehityksestä on julkisuuteen vuotanut EKP:n sisäinen pohdinta PEPP-koronakriisiohjelman piirteiden siirtämisestä osaksi keskuspankin pidempiaikaista rahapolitiikkaa, Ronkainen kertoo. Tämä tarkoittaisi Ronkaisen sanoin poikkeuksellisina ja tilapäisinä aloitettujen koronatoimien ”institutionalisoimista” keskuspankin pysyviksi työkaluiksi. [...] ”EKP ei virallisesti ole sanonut, että se rahoittaa alijäämiä, eikä se sitä niin kauan sano, kuin artikla 123 sen kieltää. [...] Tavallaan esitetään, että asiat ovat ennallaan. Perussopimuksia ei ole muutettu, mutta niiden tulkintaa on oikeusjuttujen myötä – ja silti me elämme kuin mikään ei olisi muuttunut. Vaikka se, mitä EKP käytännössä tekee, on muuttunut erittäin paljon”, Ronkainen sanoo. [...] ”EKP:n on pakko tukea – muuten meillä on 3 ’italiaa’ ja eurokriisi [...] Ronkaisen mukaan EKP:n roolin kasvu on vääjäämätöntä jäsenmaiden velkaantuessa rajusti. Hän pitää EKP:n tukiohjelmia sekä vakaus- ja kasvusopimuksen jäädyttämistä talouspoliittisesti paljon merkittävämpinä toimina kuin EU:n 750 miljardin euron elvytysrahastoa. [...] EKP on rahaliitolle ihan kaikki kaikessa: jos se ei jatka näitä toimia, euro ajautuu uuteen kriisiin ja hajoaa hyvin nopeasti siihen, että jäsenmaat eivät halua tukea toisiaan”, tutkija sanoo.” (KL, Ovaskainen, T., 24.9.2020.)

EU:n sääntöjen vastaisen integraatiokehitys -teeman voidaan nähdä saaneen pontta poikkeustoimia delegitimoivissa diskursseissa erityisesti tasavallan presidentti Sauli Niinistön esitettyä arvostelua Euroopan keskuspankin sääntöjen venyttämistä. (Esimerkki 28.) Presidentin puhetta hyödynnettiin usein auktorisoinnin välineenä, kun poikkeustoimia pyrittiin delegitimoimaan. Joskus Presidentin puhetta käytettiin auktorisoinnissa myös ikään kuin asiayhteydestä irrotettuna, sillä vaikka presidentti Niinistö ei puheessaan kohdistanut arvosteluaan suoranaisesti NGEU-tukipakettiin, hänen puheensa usein yhdistettiin keskusteluun juuri NGEU-tukipaketista. (Esimerkki 29.)

Esimerkki 28. ”Myös tasavallan presidentti Sauli Niinistö kiinnitti tiistaina huomiota ”taloudenpidon keskeisten periaatteiden liudentumiseen” suurlähettiläille puhuessaan. [...] ”No bail out –periaatteen piti olla yksiselitteinen. Euroopan keskuspankin ei ajateltu ryhtyvän jäsenmaiden velkapapereiden haltijaksi. EU:n budjettia ei pitänyt rahoittaa lainarahalla. Kävikö niin? Säännöt perussopimuksissa ovat kyllä ennallaan, mutta tosiasiallinen tilanne näyttää hyvin toiselta. Nuo taloudenpidon keskeiset periaatteet ovat vuosi vuodelta liudentuneet, osin kokonaan kadonneet. Ainutkertaisten tulkintojen jälkeen, kerta toisensa jälkeen”, Niinistö totesi.” (KL, Huusko, M., 27.7.2021.)

Esimerkki 29. ”Vauhtia EU:n elvytyspaketin vastustamiselle niin perussuomalaiset kuin kristillisdemokraatitkin hakevat myös tasavallan presidentiltä Sauli Niinistöltä. [...] Presidentti ei kuitenkaan kytenyt huoltaan sääntöjen venyttämistä suoraan korona-elvytyspakettiin [...]”. (HS, Kauhanen, A-L., 26.8.2020.)

5.4. Yhteenveto

Poikkeustoimia puolustettiin siis vetoamalla Suomen EU-jäsenyyteen, elvyttävän talouspolitiikan merkitykseen talouskriisin syvenemisen ehkäisyssä sekä talouden elvyttämisen yhteiskunnallisiin ja ekologisiin hyötyihin. Suomen EU-jäsenyyteen vedotessa tuotiin taloudellisten hyötyjen lisäksi esille myös solidaarisuutta ja näkemyksiä yhteisvastuullisuudesta. Kuitenkaan näitä tekijöitä ei korostettu erityisemmin, ehkä osittain siitä syystä, että Covid-19 pandemia on ollut suhteellisen symmetrinen shokki koko EU:n alueella ja näin ollen kaikki ovat ”kärsijöitä”, vaikka jäsenmaiden kohdalla eroja pandemian vaikutusten voimakkuudesta onkin. EU-jäsenyyden-teemassa erityisenä piirteenä oli, että poikkeustoimia legitimoitiin EU-jäsenyydellä, mutta toisaalta poikkeustoimien vuoksi poikkeustoimien puolustajat joutuivat ajoittain legitimoimaan myös EU-jäsenyyttä. Talouskriisin syvenemisen ehkäisyyn vedotessa puolestaan hyödynnettiin aktiivisesti asiantuntijoiden näkemyksiä

ja uusliberalistisen ideologian mukaisesti markkinat esitettiin jopa personoituna tahona, jonka hyvinvoinnista tuli olla huolissaan. Mielenkiintoisena teemana esiin nousi talouden elvyttämisen perustelu yhteiskunnallisiin ja erityisesti ekologisiin hyötyihin vedoten. Ilmastokysymykset nousivatkin odottamattoman suureksi tekijäksi talouden poikkeustoimien legitimizeettikamppailussa, vaikka ilmasto auktoreittina hyödynsivätkin vain poikkeustoimien puolustajat.

Poikkeustoimia puolestaan vastustettiin vetoamalla elvytystoimien huonosti neuvoteltuun sisältöön, Suomen kokemaan vääryyteen ja EU:n integraation sääntöjenvastaiseen syvenemiseen. Elvytyspaketin huonosti neuvoteltua sisältöä esiintuovat tahot pyrkivät välttämään EU:n arvostelua, kohdistuen syytöksensä elvytystoimia neuvotelleita kansallisia tahoja kohtaan, saaden näin poikkeustoimien vastustuksensa vaikuttamaan ajoittain jopa melko pinnalliselta, valtapoliittiselta aseelta. Suomen kokemaa vääryyttä tuotiin taas osaltaan esille erityisesti kielikuvaltaan värikkäiden moraalitarinoiden kautta, usein faktoista välittämättä. Aineiston kenties mielenkiintoisemmaksi teemaksi nousi EU:n integraation syveneminen sääntöjen vastaisesti. Se on teema, johon muiden teemojen, niin poikkeustoimia puolustavien kuin niitä vastustavienkin voidaan nähdä kytkeytyvät joko suoraan tai välillisesti. Teeman mielenkiintoisuutta lisää se, että kun teeman diskursseja analysoitiin kriittisesti, voitiin havaita, että siihen liittyvää keskustelua käydään ikään kuin eri tasoilla: EU-toimijoiden diskursseissa aihe näyttäytyy jopa avoimen federalistisen ideologian valossa, asiantuntijoiden diskursseissa aihetta käsitellään realistisesti ja rationalisoivasti kun taas suomalaispoliitikkojen diskursseissa aihe on ikään kuin poliittisen väittelyn ja valtakamppailun kiistakapula tai nationalististen ja euroskeptisten narratiivien lähde.

Poikkeuksellisten taloustoimien legitimizeettikamppailussa hyödynnettiin kaikkia Van Leeuwenin (2008) ja Vaaran et al. (2006) tunnistamia diskursiivisia legitimointistrategioita. Kuten aiemmissa diskurssitutkimuksissa (ks. esim. Von Leeuwen & Wodak 1999, Vaara et al. 2006, Vaara 2014), myös tässä tutkielmassa oli havaittavissa, että diskursiiviset legitimointistrategiat esiintyvät diskursseissa tyypillisesti samanaikaisesti ja toisiaan tukien. Mielenkiintoista oli, että poikkeuksellisten talouspoliittisten päätösten legitimointiin pyrittiin erilaisten diskursiivisten strategioiden avulla kuin näiden päätösten delegitimointiin. Kun poikkeustoimia legitimoitiin pääasiallisesti auktorisoinnin ja rationalisoinnin keinoin, olivat niitä delegitimoivissa diskursseissa pääasiallisina strategioina puolestaan narrativisointi ja auktorisointi. Diskursiivisten legitimointistrategioiden teemakohtainen, johdonmukainen hyödyntäminen antoi vaikutelman strategioiden suunnitelmallisesta käytöstä.

Suchmanin (1995) tunnistamien legitimizeettityyppien avulla oli havaittavissa, että EU:n talouspoliittisten poikkeustoimien legitimizeetin voidaan nähdä pohjautuvan erityisesti pragmaattiseen vaikutuslegitimizeettiin, jolloin toimien oikeutusta ei pidetä itsestään selvänä, mutta

hyötyjen vuoksi toimet nähdään kuitenkin oikeutettuina. Toimilla saatava hyödyn ei kuitenkaan oleteta olevan suoraa ja yksiselitteistä, vaan sen uskotaan syntyvän välillisesti. Huomion arvoista kuitenkin on, että poikkeustoimia (de)legitimoivien diskurssien taustalla oli havaittavissa myös muita Suchmanin (1995) tunnistamia legitimizeettityyppejä, joihin eri teemojen ja niiden sisältämien diskurssien voitiin nähdä pohjautuvan. Aina diskursseissa ei siis puolustettu tai vastustettu poikkeustoimien legitimizeettiä pohjautuen pragmaattiseen vaikutuslegitimizeettiin, vaan diskurssien voitiin nähdä pohjautuvan myös pragmaattiseen vaihdantalegitimizeettiin, jossa poikkeustoimien hyötyjä tai haittoja arvioitiin välillisyyden sijaan suoran hyötynäkökulman kautta. Moraaliseen legitimizeettiin pohjautuvissa diskursseissa puolestaan arvioitiin poikkeustoimien oikeellisuuteen ja yleiseen hyväksyttävyyteen liittyviä tekijöitä puhtaiden hyötyjen sijaan. Diskursseissa, joissa käsiteltiin poikkeustoimien välttämättömyyttä, tai Euroopan keskuspankin sääntöjen venyttämistä oli havaittavissa myös jopa kognitiivisen ymmärryslegitimizeetin piirteitä. Tällöin Suchmanin (1995) mukaan instituution toimet kestävät voimakastakin arvostelua ilman, että ne horjuttavat instituution legitimizeettiä. Tämä on mielenkiintoista siinä mielessä, että Suchman (1995) pitää kognitiivisen legitimizeetin saavuttamista äärimmäisen vaikeana. Aineistosta esiin nousseiden teemojen yhteydessä havaitut diskursiiviset legitimointistrategiat sekä legitimizeettityypit, johon kukin teema pohjautuu, on esitelty alla olevissa taulukoissa 2. & 3

Legitimoivat diskurssit	Legitimointistrategia (Vaara et al., 2006; Van Leuwen, 2008)	Legitimointistrategia (Vaara et al., 2006; Van Leuwen, 2008)	Legitimizeettityyppi
Teema	Pääasiallinen strategia	Avustava strategia	Legitimizeettityyppi, johon pohjautuu
EU-jäsenyys	Rationalisointi	Auktorisointi Moralisointi	Pragmaattinen, vaikutus - legitimizeetti
Elvyttävän talouspolitiikan merkitys talouskriisin syvenemisen ehkäisyssä	Auktorisointi Rationalisointi	Normalisointi Narrativisointi	Pragmaattinen, vaikutus - legitimizeetti
Talouden elvyttämisen yhteiskunnalliset ja ekologiset hyödyt	Rationalisointi	Narrativisointi	Pragmaattinen, vaihdanta - legitimizeetti

Taulukko 2. Poikkeustoimia legitimoivissa diskursseissa esiintyneet diskursiiviset legitimointistrategiat ja legitimizeettityypit.

Poikkeustoimia legitimoivissa diskursseissa pääasiallisina diskursiivisina legitimointistrategioina hyödynnettiin rationalisointia ja auktorisointia. Diskursseissa toimien oikeutuksen voitiin nähdä pohjautuvan erityisesti pragmaattiseen vaikutus -legitimiteettiin, jolloin toimista saatavien hyötyjen ei nähty olevan yksiselitteisiä ja suoraa vaan välillisesti syntyviä. Rationalisoinnissa hyödynnettiin sekä instrumentaalista – että teoreettista rationalisoinnin muotoa. Poikkeustoimien kautta saavutettavien päämäärien siis nähtiin legitimoivan toimet ja toisaalta toimien taas osoitettiin olevan legitiimejä, koska ”näin vain on”. Auktorisoinnissa vedottiin asiantuntijoihin niin persoonana kuin persoonattomasti ryhmänä, jonka lisäksi uusliberalistisen ideologian mukaisesti persoonattomat ”markkinat” toimivat tärkeässä roolissa poikkeustoimia auktorisoinnin keinoin legitimoitaessa. Markkinoiden rinnalle on kuitenkin noussut lähes yhtä voimakas persoonaton auktoriteetti ”ilmasto”, johon vedoten poikkeustoimien oikeutusta perusteltiin useasti. Narrativisointia hyödynnettiin poikkeustoimia legitimoivissa diskursseissa ainoastaan muita keinoja tukevana strategiana, muttei koskaan pääasiallisena keinona. Narrativisoinnin hyödyntäminen osoittautuikin merkittävimmäksi eroksi legitimoivien ja delegitimoivien diskurssien välillä.

Delegitimoivat diskurssit	Legitimointistrategia (Vaara et al., 2006; Van Leeuwen, 2008)	Legitimointistrategia (Vaara et al., 2006; Van Leeuwen, 2008)	Legitimiteettityyppi
Teema	Pääasiallinen strategia	Avustava strategia	Legitimiteettityyppi, johon pohjautuu
Huonosti neuvoteltu tukipaketti	Auktorisointi Moralisointi Rationalisointi	Narrativisointi	Pragmaattinen vaihdanta -legitimiteetti Moraalinen legitimiteetti
Suomen kokema vääryys	Narrativisointi Moralisointi	Rationalisointi	Moraalinen legitimiteetti Pragmaattinen vaihdanta -legitimiteetti
EU:n integraation syveneminen sääntöjen vastaisesti	Narrativisointi Auktorisointi	Normalisointi Moralisointi	Moraalinen legitimiteetti

Taulukko 3. Poikkeustoimia delegitimoivissa diskursseissa esiintyneet diskursiiviset legitimointistrategiat ja legitimiteettityypit

Poikkeustoimia delegitimoivissa diskursseissa pääasiallisena diskursiivisena legitimointistrategiana toimi narrativisointi. Tämän lisäksi delegitimointia tehtiin myös auktorisoinnin ja moralisoinnin keinoin. Auktoriteetteina delegitimoivissa diskursseissa esitettiin asiantuntijat, niin persoonina kuin persoonattomina ryhminä, vaikutusvaltaiset henkilöt sekä persoonattomat markkinat ja ”kansan ääni”. Ilmastoon ei vedottu auktoriteettina delegitimoivissa diskursseissa. Vaikka narrativisointi oli isossa roolissa poikkeustoimien delegitimoinnissa kahden teeman osalta, mielenkiintoisesti kuitenkin huonosti neuvoteltuun tukipakettiin vedotessa delegitimoinnin keinona ei pääasiallisesti käytetty narrativisointia, vaan kyseisen teeman kohdalla delegitimointia tehtiin samaan tapaan kuin legitimointia, hyödyntäen erityisesti rationalisointia ja auktorisointia. Näinkin selkeään eroon legitimointistrategioiden käytössä saattoi vaikuttaa erityisesti seikka, että tukipaketin huonosti neuvoteltua sisältöä delegitimoinnissa hyödynsivät erityisesti tahot, jotka eivät halunneet näyttäytyä euroskeptisenä ja joiden poliittiseen retoriikkaan narrativisointi pääasiallisena keinona ei kenties sovi. Poikkeustoimien vastustus pohjautui pragmaattiseen vaihdanta -legitimiteettiin sekä osittain myös moraaliseen legitimiteettiin. Delegitimoinnin perustelu pohjautui siis toimien välillisten vaikutusten sijaan välittömiin vaikutuksiin ja toisaalta myös moraaliseen oikeudenmukaisuuteen.

Poikkeustoimien legitimoinnin ja delegitimoinnin perustuminen erilaiseen legitimiteettipohjaan oli mielenkiintoinen havainto ja sen voi uskoa vaikuttaneen myös diskursiivisten legitimointistrategioiden hyödyntämiseen. Pragmaattiseen vaihdanta -legitimiteettiin pohjautuvat diskurssit, joissa vedotaan toimien suoriin ja välittömiin vaikutuksiin on helpommin yksinkertaistettavissa kuin pragmaattiseen vaikutus -legitimiteettiin pohjautuvat, toimien välillisiin vaikutuksiin vetoavat diskurssit. Suoran vaikutuksen esittäminen yksinkertaistetussa muodossa, yhdistettynä narrativisointiin saa aikaan kielikuvaltaan värikkään ja helppotajuisen diskurssin, joka toiminee hyvänä poliittisena aseena. (ks. mm. esimerkki 23.) Pragmaattiseen vaikutus -legitimiteettiin pohjautuvat, välillisiin vaikutuksiin vetoavat diskurssit eivät kenties yhtä hyvin toimi tällaisena yksinkertaistettuna yhdistelmänä. Toisaalta kyse voi olla, ainakin osittain myös poliittisen retoriikan valinnoista ja tyylieroista.

6. JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tämän tutkielman tarkoituksena oli tarkastella poikkeuksellisten taloustoimien legitimiteettiä ja sen rakentumiseen liittyvää, suomalaisessa mediassa tapahtuvaa diskursiivista legitimiteettikamppailua. Tutkielman tarkoituksena oli hahmottaa, millaiseen legitimiteettipohjaan poikkeuksellisten taloustoimien voidaan nähdä pohjautuvan sekä tunnistaa diskursiivisia keinoja, joilla julkistalouteen liittyviä päätöksiä legitimoidaan ja delegitimoidaan. Lisäksi tutkielmassa pyrittiin hahmottamaan

kriittistä diskurssianalyysia hyödyntäen erinäisiä poliittiseen valtakamppailuun tai ideologisiin pyrkimyksiin liittyviä tekijöitä, joita julkistaloutta koskevaan keskusteluun voidaan nähdä kytkeytyvän.

Tutkielmassa legitimizeetti nähdään institutionaalisen teorian mukaisesti organisaation sekä sen toimien ja päätösten elinehtona, jolloin myös poliittisesti syntyvien julkistalouden päätösten voidaan todeta olevan täysin riippuvaisia legitimizeetistään. Tutkielman kohteena olevat, EU:n yhteiset, Covid-19-pandemiaan liittyvät talouden elvytystoimet osoittautuivat diskursiivisen legitimizeetitutkimuksen kannalta erityisen hedelmällisiksi, sillä vaikka niitä voidaan tarkastella irrallisina toimina, ne kuitenkin kytkeytyvät tiukasti laajempaan kokonaisuuteen, johon liittyy muun muassa EU:n integraatiokehitys, Suomen EU-jäsenyys, suomalaisen politiikan asetelmat sekä Euroopan keskuspankin linjaukset. Poikkeuksellisten talouden elvytystoimien yksinkertaisen, objektiivisen hyödyn tai tehokkuuden mittaaminen on lähes mahdotonta ja näin ne herättävätkin runsaasti toisistaan poikkeavia näkemyksiä.

Kuten legitimizeetitutkimuksissa usein (mm. Vaara et al., 2006; Biegón, 2013; Vaara 2014; Peda & Vinnari, 2020) tässäkin tutkielmassa legitimizeettiä tarkasteltiin diskursiivisesta näkökulmasta. Tällöin legitimizeetin nähdään syntyvän, tai kaatuvan erityisesti diskurssien välityksellä. Institutionaalisen teorian suuntauksen, diskursiivisen institutionalismin näkemysten pohjalta tutkielmassa diskurssit nähdään pelkkää puhetta merkityksellisempinä merkityssysteeminä, joiden avulla legitimoidaan uusia ideoita, toimintatapoja tai käytänteitä ja näin aikaansaadaan institutionaalista muutosta. Tutkielman kohde oli tässäkin mielessä antoisa, sillä poikkeustoimien ainutlaatuiset, aiempia rajoja rikkovat ominaisuudet, ja niiden legitimointiin pyrkivät diskurssit voidaankin joiltain osin nähdä juuri tällaisena uusien toimintatapojen institutionalisointiin ja sitä kautta institutionaaliseen muutokseen pyrkivänä toimintana.

EU:n poikkeuksellisten taloustoimien legitimizeetin voidaan nähdä syntyvän hyötynäkökulmien kautta ja pohjautuvan erityisesti Suchmanin (1995) mukaiseen pragmaattiseen vaikutuslegitimeettiin, jolloin hyötyjen ei oleteta olevan suoria, vaan välillisiä. Tämä havainto on linjassaan Biegónin (2013) esittämän näkemyksen kanssa, jonka mukaan EU:n pääasiallisena legitimoitistrategiana toimii funktionaalinen Eurooppa – narratiivi, jonka keskustelun ydin on ajatuksessa, että EU:n legitimizeettiä voidaan vahvistaa vain lisäämällä jäsenvaltioiden ymmärrystä niistä hyödyistä, joita integraatio jäsenvaltioille tuo. Poikkeustoimien legitimizeetin voidaan myös nähdä olevan vahvasti sidoksissa erityisesti Suomen EU-jäsenyyden legitimizeettiin, jonka kautta poikkeustoimien hyötyjä ja haittoja usein punnittiin. Poikkeustoimia delegitimoivien diskurssien oikeutus puolestaan pohjautui pragmaattisen vaikutuslegitimeetin sijaan enemmänkin

pragmaattiseen vaihdantalegitimiteettiin. Myös tässä tapauksessa diskurssien legitimiteetti rakentuu hyötynäkökulmien kautta, mutta perustuu välillisten hyötyjen sijaan suoriin hyötyihin ja haittoihin. Toisin sanoen, poikkeustoimia puolustavat tahot näkevät toimista syntyvät välilliset hyödyt niin merkittävänä, että ne legitimoivat talouspäätökset, joiden kautta ei välttämättä saada yksiselitteistä, suoraa hyötyä. Poikkeustoimia vastustavat tahot taas näkevät suorat haitat välillisiä hyötyjä suurempina, eivätkä tästä syystä pidä poikkeustoimia legitimeinä. Poikkeustoimien legitimiteetti ei siis ole yksiselitteinen, sillä vaikka objektiivisesti (esim. lainsäädännöllisesti, eduskunnan hyväksymä) tarkastellen toimia voidaan pitää legitimeinä, eri toimijoiden subjektiivisen arvioinnin mukaan poikkeustoimilla ei välttämättä ole legitimiteettiä.

Tutkielman aineistosta nousi esiin kolme poikkeavia taloustoimia puolustavaa ja kolme niitä vastustavaa teemaa. Poikkeustoimia puolustettiin Suomen EU-jäsenyydellä, elvyttävän talouspolitiikan merkityksellä talouskriisin syvenemisen ehkäisyssä sekä talouden elvyttämisen yhteiskunnallisilla ja ekologisilla hyödyillä. Pääasiallisina diskursiivisina legitimointistrategioina elvytystoimia puolustavat tahot hyödynsivät rationalisointia ja auktorisointia, joita ajoittain tuettiin narratiivisin keinoin. Elvytystoimia puolestaan vastustettiin vetoamalla niiden huonosti neuvoteltuun sisältöön, Suomen kokemaan vääryyteen sekä elvytystoimien kautta tapahtuvaan, sääntöjen vastaiseen EU:n integraation syvenemiseen. Ensisijaisina diskursiivisina legitimointistrategioina elvytystoimien sisältöä vastustavat tahot hyödynsivät auktorisointia, moralisointia ja rationalisointia, kun taas muiden poikkeustoimia vastustavien teemojen pääasiallisina strategioina toimivat narrativisointi, moralisointi ja auktorisointi. Poliittisten toimijoiden sekä tunnettujen talousasiantuntijoiden ja -toimittajien ohella auktoriteettina diskursseissa esiintyivät perinteisesti sekä ”kansan ääni” että persoonattomat markkinat. Lisäksi mielenkiintoisena havaintona voidaan pitää seikkaa, että talouden elvytystä koskevaan keskusteluun ja elvytystoimenpiteitä legitimoiviin diskursseihin on noussut auktoriteetiksi markkinoiden ja kansan äänen lisäksi persoonaton auktoriteetti *ilmasto*, joka ei kenties aiempien talouskriisien yhteydessä ole esittänyt niin suurta roolia. (vrt. Vaara, 2014). Linjassaan aiempiin diskurssianalyttisiin tutkimuksiin, tämänkin tutkielman aineisto osoittaa, että diskursiivisia legitimointistrategioita hyödynnetään diskursseissa tyypillisesti samanaikaisesti, toisiaan tukien. Strategioiden käytössä oli havaittavissa myös johdonmukaisuutta, joka antoi vaikutelmaa suunnitelmallisuudesta. Merkittävimpänä erona legitimointistrategioiden käytössä havaittiin, etteivät puolustavat diskurssit tyypillisesti tukeutuneet narratiivisiin, tarinankerronnallisiin keinoihin, kun taas vastustavissa diskursseissa päinvastaisesti hyödynnettiin erityisesti juuri narrativisointia.

Poikkeustoimien legitimititeettikamppailuun kytkeytyy niin ideologisia korostuksia kuin valtopoliittista kamppailua. Taloudesta keskustellessa uusliberalistinen markkinatalouden korostaminen nousee esille usein, niin puolustavissa kuin vastustavissa diskursseissa. Kuten aiemmassa eurokriisissä (ks. Vaara,2014), myös Covid-19-pandemian aiheuttamaa kriisiä ja sen vaatimia talouden poikkeustoimia hyödynnettiin erityisesti nationalistisideologisten päämäärien edistämiseksi. Vaaran (2014) mukaan eurokriisin aikaan nationalismi sai ajoittain myös niin sanotun banaalin nationalismin muodon, jolloin asioita tuotiin esiin hyvin yksinkertaistetusti ja stereotyyppisiä hyödyntäen. Tämän tutkielman löydökset osoittavat samoin, sillä usein euroskeptiset, nationalismiin viittaavat diskurssit sisälsivät runsaasti juuri tällaisia narratiivisia ja stereotyyppisiä vertauksia sekä yksinkertaistuksia. Toisaalta talouden keskustelua EU-tasolla tarkastellessa voidaan päinvastoin hahmottaa myös federalistisideologisia näkemyksiä ja viitteitä erinäisten toimien institutionalisointiin pyrkivistä toimista.

Covid-19-pandemiaan liittyvät talouden poikkeustoimet nostivat EU:n integraatiokeskustelun keskiöön ja valtakamppailun välineeksi. EU:n integraatiokeskustelu onkin mielenkiintoinen vyyhti, jossa keskustelua käydään ikään kuin eri tasoilla, joilla EU- ja EKP-toimijat, asiantuntijat ja suomalaiset poliitikot puhuvat aiheesta eri sävyyn. Kun poliittinen tahto EU:n integraation syvenemiseen on vähentynyt ja sekä kansalaiset että poliittiset puolueet suhtautuvat integraation syventämiseen varauksellisesti, eivät kansalliset valtapuolueet mielellään tuo integraatiokysymyksiä julkiseen keskusteluun (Forsberg & Raunio, 2014, 132.) Tästä syystä poikkeustoimia vastustavat tahot hyödynsivätkin integraation syvenemistä ahkerasti poliittisen kamppailun välineenä. Tämän voidaan ainakin osittain olettaa johtuvan integraatiokeskustelusta, jota käydään hieman syvemmillä tasolla asiantuntijoiden ja EU-toimijoiden taholta. Asiantuntijoiden rationalisoivat diskurssit tuovat integraatiokeskusteluun suhteellisen puolueettoman ja realistisen näkökulman, joka antaa vaikutelmaa siitä, että EU:n luonne väijäämättä muuttuu poikkeustoimien myötä. EU- ja EKP-toimijat puolestaan väläyttelevät julkisuuteen pohdintoja poikkeustoimien muuttamisesta osaksi pysyvää toimintaa ja esittävät asian federalistisideologisessa valossa, pitäen Covid-19-kriisiä ja erityisesti siihen liittyviä taloustoimia integraatiokehityksen kannalta suorastaan positiivisena tekijänä. Tällaisten näkemysten esiin nouseminen tuo ikään kuin todisteita poikkeustoimia vastustavien tahojen syytöksille ja näin lisää halukkuutta nostaa aihe esille mahdollisimman usein. Poikkeustoimia puolustaville tahoille jää puolustuskeinoksi vain omien päätösten integraatiokehitystä edistävien vaikutusten kieltäminen, sillä vähäinenkin myöntäminen olisi poliittisesti riskialtista. Tämä johtaa lopulta siihen, että vaikka talouden poikkeustoimet nostavat EU:n integraatiokehityksen toistuvasti osaksi talouskeskustelua, on aihe poliittisesti niin hankala, että keskustelu jää verrattain

pinnalliseksi, poliittiseksi väittelyksi ja valtapoliittiseksi kamppailuksi. Toisin sanoen, integraatiosta keskustellaan rationaalisesti EU-tasolla, mutta kansallisella tasolla julkista keskustelua vältetään muutoin, kuin poliittisena riitakapulana sekä euroskeptisyyttä ja nationalistisia näkökulmia pohjustettaessa.

Yhteenvedona voidaan todeta tutkielman tuottaneen seuraavanlaisia johtopäätelmiä: *Diskursiivisia legitimointistrategioita käytetään suunnitelmallisesti.* Aineistosta nousseiden löydösten pohjalta voidaan tehdä vähintäänkin varovainen päätelmä siitä, että diskursiivisia legitimointistrategioita ei diskursseissa hyödynnetä täysin sattumanvaraisesti, sillä vaihtelivathan hyödynnetyt legitimointistrategiat teemakohtaisesti. Tällaisen suunnitelmallisen diskursiivisen legitimointistrategiavalinnan puolesta puhuu myös seikka, että talouden poikkeuksellisia elvytystoimia suomalaisessa mediassa puolustetaan erilaisin strategioin kuin niitä vastustetaan. Tietenkään tämä ei aukottomasti todista, etteikö legitimointistrategioiden käyttö voisi olla myös, ainakin jollain tasolla alitajuista tai totuttuun kommunikointitapaan liittyvää, kuten muun muassa Joutsenvirta & Vaara (2015) ovat esittäneet. Tiettyjen diskursiivisten legitimointistrategioiden hyödyntäminen vaikuttaa olevan poliittisessa puheessa myös puoluesidonnaista, joka viittaa siihen, että tiettyjen puolueiden sisällä suunnitelmallisesti suositaan tiettyjen diskursiivisten legitimointistrategioiden hyödyntämistä retoristen vaikuttamisen keinona.

Talouskriisiä hyödynnetään aktiivisesti poliittisessa valtakamppailussa. Talouspoliittisten poikkeustoimien legitimeettikamppailu suomalaisessa mediassa osoittautui monin osin puhtaasti poliittiseksi valtataisteluksi. Poikkeustoimien legitimeetti syntyy siitä saatavien välillisten hyötyjen kautta ja toisaalta on tiukasti kytköksissä Suomen EU-jäsenyyden suhteellisen vahvaan legitimeettiin. Kuitenkin poikkeustoimien vastustus pohjataan isolta osin poikkeuksellisten talouspäästösten suoriin vaikutuksiin, näitä vaikutuksia vielä yksinkertaistaen. Vastustuksessa ei arvioida muun muassa poikkeustoimien toteuttamatta jättämisen vaikutuksia suhteessa niiden toteuttamisen vaikutuksiin tai muuten rationaalisesti keskustella toimien hyödyistä ja haitoista, vaan lähinnä toistellaan samansisältöisiä huomioita poikkeustoimien suorista vaikutuksista. Keskustelussa ikään kuin puolustetaan ja vastustetaan eri asioita ja keskustelu jääkin usein hyvin pinnalliseksi poliittiseksi väittelyksi. EU:n talouspoliittiset elvytystoimet liitetään myös aihealueisiin, joihin ne eivät suoranaisesti liity, jolloin on selkeästi havaittavissa niiden toimiminen poliittisena aseena. Tämän lisäksi poikkeustoimia vastustavissa diskursseissa esiintyi lisäksi usein niin sanotun banaalin nationalismin piirteitä, joka on erityisesti oikeistopopulismille tyypillinen retorinen valinta, jonka perimmäisenä tarkoituksena on oman poliittisen suosion lisääminen tarjoamalla yksinkertaisia vastauksia monimutkaisiin ongelmiin. (Heikkilä, 2017.) Talouskriisi ja siihen liittyvät,

poikkeukselliset päätökset toimivatkin oivallisena keinona oman poliittisen vallan kasvattamiseen erityisesti kriisin aikaisten oppositiopuolueiden näkökulmasta. Julkistalouden kysymykset eivät tyypillisimmilläänkään saavuta yksimielisyyttä kansalaisten keskuudessa, jolloin poikkeavat päätökset ovat erityisen otollisia herättämään eriäviä näkemyksiä. Talouskriisin voi tässä mielessä nähdä olevan niin sanotusti toisen uhka, toisen mahdollisuus.

Talouden kriisi ja siihen liittyvät poikkeustoimet toimivat mahdollisuutena edistää ideologisia pyrkimyksiä ja aikaansaada institutionaalista muutosta. EU-tasolla poikkeuksellisia taloustoimenpiteitä vaativa kriisi voidaan nähdä erityisen hedelmällisenä maaperänä juuri nationalististen näkemysten suosion kasvattamiselle, sillä talous ja siihen liittyvät kysymykset ovat äärimmäisen tiukasti sidoksissa koko EU-jäsenyyden legitimitettiin ytimeen: kansallisen hyödyn arvioitiin. Taluspäätökset, joissa suora, kansallinen hyötyminen ei ole selkeästi osoitettavissa, ovat erityisen toimiva aihepiiri nationalistisille diskursseille. Kun talouskeskusteluun kytkeytyy EU:n integraatiokehityskysymykset, syntyy oivallinen alusta euroskeptisten, nationalististen tai protektionististen näkemysten suosion kasvattamiselle.

Täysin päinvastaisesti talouskriisi voi toimia oivallisena tilaisuutena edistää myös federalistisideologisia pyrkimyksiä. Diskursseissa esitetäänkin, että EU:n toimintatapoihin kuuluu suunnitelmallisen, vaihkeaisen institutionaalisen muutoksen toteuttaminen, kuten esimerkiksi niin sanottu ”Junckerin malli”. Lisäksi kun EU:n historiasta ilmenee EU:n integraation kehittyneen juuri kriiseissä, voidaan vähintäänkin varovasti olettaa, että myös Covid-19-kriisillä ja sen vaatimilla toimilla pyritään edistämään EU:n integraatiota, erityisesti talousliittoa vahvistamalla. Myös Euroopan keskuspankin poikkeukselliseksi ja kertaluontoiseksi kuvatut talouden elvytystoimenpiteet ovat asiantuntijadiskursseissa tuotu esiin ikään kuin toimina, joista luopuminen kriisin jälkeen on mahdotonta. Tällainen vaihkeainen poikkeustoimien institutionalisoiminen osaksi normaalia toimintaa onkin esitetty olevan keskuspankeille tyypillinen tapa toimia (ks. Ronkainen & Sorsa, 2018), joten on perusteltua pitää mahdollisena myös Covid-19-kriisin johtavan ainakin jonkin asteiseen institutionaaliseen muutokseen EKP:n toiminnassa. Tietenkään tämän tutkielman puitteissa ei voida osoittaa näitä päätelmiä todeksi, vaan ne voidaan esittää vain varoivaisina oletuksina.

Ilmastonäkökulmasta on tullut oleellinen osa julkistalouden keskustelua. EU:n poikkeuksellisten taloustoimien legitimoimiseen liittyi vahvasti vetoaminen ilmastonmuutoksen vastaiseen taisteluun. Ilmasto näyttäytyi legitimizeettikamppailussa niin merkittävänä talouden poikkeustoimia legitimoivana tekijänä, että sen voi katsoa nousseen auktoriteetiksi uusliberalistisideologisen markkinoiden ja erityisesti oikeistopopulismien suosion mukana keskusteluihin nousseen ”kansan äänen” rinnalle. Vielä edellisen eurokriisin yhteydessä ilmastokysymyksillä ei ollut näin suurta osaa

talouskeskustelussa (vrt. Vaara, 2014), joten ilmastokysymysten nousua lähes markkinoiden veroiseksi legitimoitua auktoriteetiksi taloutta koskevassa julkisessa keskustelussa voidaan pitää yllättävänkin nopeana. Onkin syytä olettaa, että ilmastokysymyksistä on tullut yhteiskunnallisessa keskustelussa niin merkittävä tekijä, että se kytkeytyy vahvasti julkistalouden keskusteluun myös yleisemmin.

Taluskriisiin liittyvien poikkeuksellisten toimien legitimitietin tutkiminen osoittautui hyvin mielenkiintoiseksi tehtäväksi. Erityisen oivallisena valintana voidaan pitää legitimitietin lähestymistä juuri diskursiivisesta näkökulmasta, sillä sen voidaan nähdä tuoneen legitimitietin, ja sen rakentumisen monimutkaista luonnetta hyvin esille. Tutkielma osoitti, ettei talouden päätöksenteon oikeutuksen syntyminen kriisitilanteessa ole suinkaan yksinkertaista tai yksiselitteistä. Vaikka päätösten voidaan objektiivisesti, esimerkiksi lakiteknisesti tarkastellen todeta olevan legitimejä, on se vain jäävuoren huippu päätösten ja niiden seurausten legitimitietistä, mikäli legitimitiettiä tarkastellaan sosiaalisesti konstruoivana, subjektiivisen arvioinnin kautta syntyvänä. Toisaalta kriittisen diskurssianalyysin keinoin oli mahdollista havaita myös, kuinka julkistalouden päätöksentekoon liittyvää keskustelua voidaan hyödyntää poliittisena aseena vallantavoittelussa ja toisaalta myös ideologisten näkemysten pohjustuksena ja kuinka poikkeavat päätökset voivat johtaa institutionaaliseen muutokseen.

Ongelmana julkistaloutta koskevien päätösten muotoutumisessa poliittiseksi aseeksi voidaan pitää keskustelun ajautumista pinnalliseksi ja usein myös faktoista piittaamattomaksi. Tällä voi olla merkitystä siihen, kuinka kansalaiset ymmärtävät julkisen talouden päätöksiä ja päätöksentekoa. Keskustelun ajautuminen faktojen ulkopuolelle antaa tilaa erinäisten toimien vaivihkaiselle institutionalisoitumiselle ja toisaalta voi ohjata yleistä ymmärrystä ja mielipidettä väärin perustein esimerkiksi yksittäisten toimijoiden henkilökohtaisten etujen ajamaan suuntaan. Julkiseen keskusteluun olisikin toivottavaa saada entistä enemmän puolueetonta, faktapohjaista ja suurelle yleisölle soveltuvaa tietoa julkistalouden kysymyksistä. Myös rationaalinen, julkinen keskustelu EU:n integraatiokysymyksistä olisi suotavaa, sillä laajasti talouden poikkeustoimia käsittelevään keskusteluun kytkeytyvä, monitasoinen keskusteluvyöhyke ajaa aiheen käsittelyn poliittiseksi väittelyksi, joka helposti polarisoi yleistä mielipidettä, luo epäluottamusta päätöksentekoa kohtaan eikä tarjoa faktapohjaista tietoa aiheesta.

6.1 Tutkielman reliabiliteetti ja validiteetti

Koska tutkielman empiirisestä aineistosta haluttiin mahdollisimman monipuolinen, valittiin lähteet niin, että ne edustivat monipuolisesti ja sitoutumattomasti suomalaista mediaa. Aineistonkeruulle ei

asetettu liian tarkkaa aikarajaa, vaan aineiston nähtiin olevan riittävä, kun se oli saturoitunut. Lisäksi tutkielman empiiriseen aineistoon otettiin mukaan sekä tutkittavia poikkeustoimia puolustavia että niitä vastustavia diskursseja. Näin saatiin monipuolisempi kokonaiskuva legitimizeettikamppailusta, kuin valitsemalla vain yhtä näkökulmaa edustavia diskursseja. Tutkielman aiheeseen, sen konseptiin ja aiempiin tutkimustuloksiin tutustuttiin huolellisesti, jotta ymmärrys tutkimuskohteesta ja diskurssien tutkimuksesta syventyi ja näin syvensi myös analyysin tasoa.

Rajoittavaksi tekijäksi jäi kuitenkin aineiston rajaaminen poliittisesti sitoutumattomiin lähteisiin sekä sosiaalisen median huomiotta jättäminen. On otettava huomioon, että juuri näissä lähteissä esiintyvät diskurssit edustavat tyypillisesti vähemmän sensuroituja ja pienemmälle kohderyhmälle suunnattuja viestejä, jolloin niiden (de)legitimoiiva vaikutus voi olla valtamediassa esiintyviä viestejä tehokkaampaa. Tämän Pro gradu- tutkielman laajuus huomioon ottaen poliittisesti sitoutuneiden lähteiden tai sosiaalisen median mukaanotto olisi kuitenkin ollut mahdotonta. Rajaukseen liittyvää ongelmaa pyrittiin kompensoimaan kiinnittämällä erityisen tarkkaa harkintaa mukaan otettavista lähteistä. Tutkielmaa voidaan nähdä rajoittavan myös seikka, että kyseessä on yksittäisen tutkijan muodostama tulkinta tutkittavan kohteen (de)legitimoinnista ja siihen kytkeytyvistä ideologisista tai valtopoliittisista tekijöistä. Vaikka legitimizeetin todetaan teoreettisen määritelmänsä mukaan olevan objektiivista, se muodostuu kuitenkin yksilöiden subjektiivisten kokemusten kautta. Tutkijan ymmärrys tai ennako-oletukset niin tutkittavasta kohteesta, ideologioista tai yhteiskunnasta yleisimmin voivat olla merkittävässä roolissa aineistoa analysoidessa. Useamman tutkijan näkemys aineistosta olisi voinut tuottaa erilaisia tulkintoja tutkittavasta kohteesta. Tutkielman reliabiliteettia ja validiteettia on pyritty lisäämään muun muassa aineiston huolellisella läpikäynnillä sekä havaintojen tarkastelulla kiinteästi teoreettisessa valossa.

6.2 Jatkotutkimushaasteet

Julkistalouden päätöksentekoa legitimizeetin näkökulmasta, diskurssianalyysin keinoin on äärimmäisen mielenkiintoista tutkia. Tällainen lähestymistapa sopii monipuolisesti talouden ilmiöiden tutkimukseen, ja sen avulla olisikin mahdollista hahmottaa talouskysymyksiin kytkeytyviä yhteiskunnallisia tekijöitä laajasti. Jatkossa tällaisen tutkimusotteen omaavaa tutkimusta julkistalouden kysymyksistä olisikin suotavaa tehdä nykyistä enemmän. Koska tähän tutkielmaan ei ollut mahdollista ottaa mukaan poliittisesti sitoutunutta tai sosiaalisessa mediassa esitettyä keskustelua, olisi jatkossa mielenkiintoista tarkastella julkistalouden päätösten diskursiivisia (de)legitimointistrategioita huomioiden myös nämä lähteet. Tällä tavoin voisi tunnistaa mahdollisia

eroja sitoutuneessa mediassa ja puolueettomassa valtamediassa hyödynnetyissä (de)legitimoinnin keinoissa ja näin saada laajemmin käsitystä siitä, kuinka talouden päätöksistä kommunikoidaan kansalle. Myös ilmastokysymysten kytkeytymisestä nykypäivän julkistalouden keskusteluun ja päätöksentekoon olisi jatkossa mielenkiintoista tarkastella laajemmin, esimerkiksi kunnallisessa kontekstissa. Mielenkiintoisia kysymyksiä olisivat muun muassa kuinka paljon ilmastokysymykset ohjaavat julkistalouden päätöksentekoa ja millainen rooli ilmastolla on julkistalouden päätöksenteon legitimoinnissa. Aihetta olisi mahdollista syventää kunnallistasolla vielä esimerkiksi tunnistamalla mahdollisia alueellisia eroja asiassa. Mielenkiintoisen jatkotutkimushaasteen tarjoaa myös tässäkin tutkielmassa tarkastellut, Euroopan keskuspankin Covid-19-pandemian liitännäiset elpymistoimet itsessään. Mielenkiinnon kohteena voisi olla esimerkiksi se, pyritäänkö toimet kriisin jälkeen legitimoimaan osaksi institutionaalisia rakenteita ja millaisin keinoin mahdollista legitimointia tehdä. Tällaisella tutkimuksella saataisiin ymmärrystä institutionaalisesta muutoksesta ja kriisien vaikutuksesta tällaisen muutoksen aikaansaavana voimana.

LÄHTEET

- Biegoń, D. (2013). Specifying the Arena of Possibilities: Post-structuralist Narrative Analysis and the European Commission's Legitimation Strategies. *Journal of Common Market Studies*, 51(2), 194–211. <https://doi.org/10.1111/j.1468-5965.2012.02310.x>
- Cotula, L. (2021). Towards a political economy of the COVID-19 crisis: Reflections on an agenda for research and action. *World Development*, 138, 105235–105235. <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2020.105235>
- Crespy, A. 2015. Analysing European Discourses. In *Research Methods in European Union Studies* (pp. 102–120). Palgrave Macmillan UK. https://doi.org/10.1057/9781137316967_7
- Creed, W., Scully, M., & Austin, J. (2002). Clothes Make the Person? The Tailoring of Legitimizing Accounts and the Social Construction of Identity. *Organization Science (Providence, R.I.)*, 13(5), 475–496. <https://doi.org/10.1287/orsc.13.5.475.7814>
- Diamond, L. (2006). Seymour Martin Lipset. 1959. "Some Social Requisites of Democracy: Economic Development and Political Legitimacy." "American Political Science Review" 53 (March): 69-105. *The American Political Science Review*, 100(4), 675–676.
- DiMaggio, P. & Powell, W. 1983. The iron cage revisited: Institutional isomorphism and collective rationality in organizational fields. *American Sociological Review*, 48(2), 147-160.
- ECDC (2021) COVID-19 situation update worldwide, as of week 31, updated 12 August 2021. Haettu osoitteesta <https://www.ecdc.europa.eu/en/geographical-distribution-2019-ncov-cases> 16.8.2021
- Elo, E. & Teittinen, P. 2021. HS selvitti, miten ”erittäin sietämätön” päätös EU:n elpymis-paketista repii kokoomusta: Tiedettyä useampi edustaja harkitsee äänestävänsä ei. *Helsingin Sanomat* 30.4.2021.
- European Central Bank (2020). Monetary policy decisions. Haettu osoitteesta <https://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2020/html/ecb.mp200604~a307d3429c.en.html> 4.10.2020
- European Commission. (2021) Economic and fiscal policy coordination. Stability and Growth Pact. Haettu osoitteesta https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-economic-governance-monitoring-prevention-correction/stability-and-growth-pact_en 19.3.2021.
- European Council (2020). Special meeting of the European Council (17, 18, 19, 20 and 21 July 2020) – Conclusions. Haettu osoitteesta <https://www.consilium.europa.eu/media/45109/210720-euco-final-conclusions-en.pdf> 3.10.2020
- Forsberg, T., & Raunio, T. (2014). *Politiikan muutos*. Vastapaino.
- Giddens, A. (1984) *The Constitution of Society*. Cambridge: Polity Press.
- Greenwood, R., Oliver, C., Lawrence, T. & Meyer, R. 2017. *The sage handbook of organizational institutionalism*. Thousand Oaks, California. London: Sage.
- Gronau, J. & Schmidtke, H. 2016. The quest for legitimacy in world politics – international institutions' legitimation strategies. *Review of International Studies*, 42(3), 535–557. <https://doi.org/10.1017/S0260210515000492>

- Gråsten, H. (2020) Asiantuntijat: EU:n elvytyspaketti on ”askel kohti liittovaltiota” – dosentti vaatii kansanäänestystä. *Iltalehti* 28.7.2020.
- Haukkala. (2020). *Suuren pelin paluu: Suomen tulevaisuus kriisien maailmassa*. Kustannusosakeyhtiö Otava.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2013) Tutki ja kirjoita. (15.–17. uud. painos) Helsinki: Tammi
- Heikkilä, T. (2017) Oikeistopopulisti lupaa pelastusta ja vetoaa kokemukseen. *Alusta!* Tampereen yliopiston yhteiskuntatieteiden tiedekunnan verkkojulkaisu. 30.8.2017.
- Johnson, C., Dowd, T. & Ridgeway, C. (2006). Legitimacy as a Social Process. *Annual Review of Sociology*, 32(1), 53–78. <https://doi.org/10.1146/annurev.soc.32.061604.123101>
- Joutsenvirta, M. & Vaara, E. (2015). Legitimacy Struggles and Political Corporate Social Responsibility in International Settings: A Comparative Discursive Analysis of a Contested Investment in Latin America. *Organization Studies*, 36(6), 741–777. <https://doi.org/10.1177/0170840615571958>
- Laursen, F., & Dosenrode, P. S. (2010). *The EU and Federalism: Politics and Policies Compared*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315616254>
- Liguori, M., & Steccolini, I. (2018). The power of language in legitimating public-sector reforms: When politicians “talk” accounting. *The British Accounting Review*, 50(2), 161–173. <https://doi.org/10.1016/j.bar.2017.09.006>
- Maguire, S. & Hardy, C. (2009). Discourse and Deinstitutionalization: The Decline of DDT. *Academy of Management Journal*, 52(1), 148–178. <https://doi.org/10.5465/AMJ.2009.36461993>
- Mueller, M., Gomes Dos Santos, V. & Seuring, S. (2009). The Contribution of Environmental and Social Standards towards Ensuring Legitimacy in Supply Chain Governance. *Journal of Business Ethics*, 89(4), 509–523. <https://doi.org/10.1007/s10551-008-0013-9>
- Ovaskainen, T. (2020) Tutkijan mukaan EKP on muuttumassa EU-maiden alijäämän rahoittajaksi – Julkisuuteen vuotanut pohdinta vihjaa muutoksen olevan pysyvä. *Kauppalehti* 24.9.2020. Haettu osoitteesta <https://www-kauppalehti-fi.libproxy.tuni.fi/uutiset/tutkijan-mukaan-ekp-on-muuttumassa-eu-maiden-alijaaman-rahoittajaksi-julkisuuteen-vuotanut-pohdinta-vihjaa-muutoksen-olevan-pysyva/09fb142c-68dd-47ca-9b9e-9c13dc8af1e9> , 1.10.2020.
- Pansardi, P. & Battegazzorre, F. (2018). The discursive legitimation strategies of the president of the commission: a qualitative content analysis of the State of the Union Addresses (SOTEU). *Journal of European Integration*, 40(7), 853–871. <https://doi.org/10.1080/07036337.2018.1482286>
- Peda, P., & Vinnari, E. (2020). The discursive legitimation of profit in public-private service delivery. *Critical Perspectives on Accounting*, 69, 102088–. <https://doi.org/10.1016/j.cpa.2019.06.002>
- Perttula, V. (2020) Suomen entinen pääministeri Alexander Stubb pitää elvytyspakettia kooltaan jopa liian järeänä: ”Kokonaispaketista ei käytetä edes kolmasosaa”. *Kauppalehti* 8.10.2020. Haettu osoitteesta <https://www-kauppalehti-fi.libproxy.tuni.fi/uutiset/suomen-entinen-paaministeri-alexander-stubb-pitaa-elvytyspakettia-kooltaan-jopa-liian-jareana-kokonaispaketista-ei-kayteta-edes-kolmasosaa/7856f75b-3620-464f-936f-1b9c6c16802b> , 19.11.2020
- Reyes, A. (2011). Strategies of legitimization in political discourse: From words to actions. *Discourse & Society*, 22(6), 781–807. <https://doi.org/10.1177/0957926511419927>

- Richards, M., Zellweger, T. & Gond, J. (2017). Maintaining Moral Legitimacy through Worlds and Words: An Explanation of Firms' Investment in Sustainability Certification: Maintaining Moral Legitimacy through Worlds and Words. *Journal of Management Studies*, 54(5), 676–710. <https://doi.org/10.1111/joms.12249>
- Ronkainen, A., & Sorsa, V. (2018). Quantitative Easing Forever? Financialisation and the Institutional Legitimacy of the Federal Reserve's Unconventional Monetary Policy. *New Political Economy*, 23(6), 711–727. <https://doi.org/10.1080/13563467.2018.1384455>
- Schmidt, V. (2006). Give peace a chance: reconciling four (not three) “new institutionalisms”. In presentation for the National meetings of the American Political Science Association (Philadelphia, PA., Aug. 31–Sept. 1).
- Schmidt, V. (2012). Democracy and Legitimacy in the European Union Revisited: Input, Output and “Throughput.” *Political Studies*, 61(1), 2–22. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9248.2012.00962.x>
- Schmidt, V. (2014). Speaking to the Markets or to the People? A Discursive Institutional Analysis of the EU's Sovereign Debt Crisis. *British Journal of Politics & International Relations*, 16(1), 188–209. <https://doi.org/10.1111/1467-856X.12023>
- Suddaby, R., Greenwood, R. (2005). Rhetorical Strategies of Legitimacy. *Administrative Science Quarterly*, 50(1), 35–67. <https://doi.org/10.2189/asqu.2005.50.1.35>
- Suddaby, R., Bitektine, A., & Haack, P. (2017). Legitimacy. *The Academy of Management Annals*, 11(1), 451–478. <https://doi.org/10.5465/annals.2015.0101>
- Suchman, M. (1995). Managing Legitimacy: Strategic and Institutional Approaches. *The Academy of Management Review*, 20(3), 571–610. <https://doi.org/10.2307/258788>
- Suomen Pankki 2020. Rahapoliittiset osto-ohjelmat. Haettu osoitteesta <https://www.suomenpankki.fi/fi/rahopoliittikka/rahopoliittikan-toimeenpano/rahopoliittiset-osto-ohjelmat/> . 20.11.2020
- Tyler, T. (2006). Psychological perspectives on legitimacy and legitimation. *Annual Review of Psychology*, 57(1), 375–400. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.57.102904.190038>
- Virtanen, J. (2020). Poliittikka: Oikeusvaltioperiaatteesta neuvotellut Petri Sarvamaa: ”Tulokseen ei kosketa” – Unkarin ja Puolan budjettiuhkailu kiristää tunnelmaa. *Helsingin Sanomat* 17.11.2020. Haettu osoitteesta <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000007624630.html> , 20.11.2020.
- Vaara, E. (2014) Struggles over legitimacy in the Eurozone crisis: Discursive legitimation strategies and their ideological underpinnings. *Discourse & Society*, 25(4), 500–518. <https://doi.org/10.1177/0957926514536962>
- Vaara, E., Tienari, J. & Laurila, J. (2006). Pulp and Paper Fiction: On the Discursive Legitimation of Global Industrial Restructuring. *Organization Studies*, 27(6), 789–813. <https://doi.org/10.1177/0170840606061071>
- Valtiovarainministeriö. (2015). Arvio Euroopan talous- ja rahaliiton kehittämistarpeista. *Valtiovarainministeriön julkaisu* – 37a/2015. Haettu osoitteesta <https://vm.fi/documents/10623/1083563/Arvio+Euroopan+talous-+ja+rahaliiton+kehitt%C3%A4mistarpeista.pdf/204d2935-c65b-4ec2-ba1c-2f5ee1da2123/Arvio+Euroopan+talous-+ja+rahaliiton+kehitt%C3%A4mistarpeista.pdf?t=1443515941000> 19.3.2021.

Van Aelst, P., & Walgrave, S. (2017). *How Political Actors Use the Media: A Functional Analysis of the Media's Role in Politics*. Springer International Publishing AG.

Van Leeuwen T. (2008) *Discourse and practice. New tools for critical discourse analysis*. Oxford University Press.

Van Leeuwen, T. (2016). Legitimation in discourse and communication. *Discourse & Communication*, 1(1), 91–112. <https://doi.org/10.1177/1750481307071986>

Van Leeuwen, T. & Wodak, R. (1999). Legitimizing immigration control: a discourse-historical analysis. *Discourse Studies*, 1(1), 83–118. <https://doi.org/10.1177/1461445699001001005>

Wilson, J. A. (2018). *Neoliberalism*. Routledge.

LIITE 1.

MEDIA-AINEISTO 20.7.2020- 15.03.2021

KAUPPALEHTI

1. Leskinen, J-R. (2020) Elvytetäänkö Eurooppaan kaikkien aikojen talouskuplaa [Kauppalehti 18.9.2020](#)
2. Isotalus, P. (2020) Euroaluetta uhkaa Japanintauti [Kauppalehti 18.9.2020](#)
3. Isotalus, P. (2020) Olli Rehn: Vahvasti elvyttävä rahapolitiikka on yhä tarpeen [Kauppalehti 17.9.2020](#)
4. Incoronato, K. (2021) EU:n budjettikurisääntöjen isä uudistaisi niitä kovalla kädellä, tyrää täysin velkojen mitätöimisen – ”Nykyinen elvytysrahasto toimii 3–4 vuoden ajan” [Kauppalehti 15.2.2021](#)
5. Incoronato, K. (2021) Eduskunta aloitti EU:n jättimäisen elvytyspaketin puimisen – Perussuomalaisten mukaan puheet kertaluontoisuudesta ovat pötyä [Kauppalehti 10.2.2021](#)
6. Perttula, V. (2020) Suomen entinen pääministeri Alexander Stubb pitää elvytyspakettia kooltaan jopa liian järeänä: ”Kokonaispaketista ei käytetä edes kolmasosaa” [Kauppalehti 8.9.2020](#)
7. Ovaskainen, T. (2020) Tutkijan mukaan EKP on muuttumassa EU-maiden alijäämän rahoittajaksi – Julkisuuteen vuotanut pohdinta vihjaa muutoksen olevan pysyvä [Kauppalehti 24.9.2020](#)
8. Huusko, M. (2020) Lähtekö EU uusille urille elpymispaketissa? Myös Sauli Niinistö nosti velkahuolet esiin: ”No bail out -periaatteen piti olla yksiselitteinen” (Markku Huusko) [Kauppalehti 27.7.2020](#)
9. Isotalus, P. (2020) Olli Rehn: ”Vahvasti elvyttävä rahapolitiikka on yhä tarpeen” – Koronaviruksen toinen aalto uhkaa syventää talouden alamäkeä [Kauppalehti 17.9.2020](#)
10. Incoronato, K. (2021) EU:n budjettikurisääntöjen isä uudistaisi niitä kovalla kädellä, tyrää täysin velkojen mitätöimisen – ”Nykyinen elvytysrahasto toimii 3–4 vuoden ajan” [Kauppalehti 15.2.2021](#)
11. Incoronato, K. (2021) Eduskunta aloitti EU:n jättimäisen elvytyspaketin puimisen – Perussuomalaisten mukaan puheet kertaluontoisuudesta ovat pötyä [Kauppalehti 10.2.2021](#)

HELSINGIN SANOMAT

1. Tervala, J. (2021) Euroopan unionin elvytyspakettia on puolustettu väärin perustein [Helsingin Sanomat 15.2.2021](#)
2. Sajari, P., Varpula, S. & Virtanen, J. (2020) Tänään alkava huippukokous on Suomellekin poikkeuksellisen tärkeä: HS vastaa seitsemään kysymykseen kiistelystä elvytyspaketista [Helsingin Sanomat 20.7.2020](#)
3. Muhonen, T. (2021) Suomen piti saada EU:n elpymispaketista 3,2 miljardia euroa, mutta tuoreen arvion mukaan tulossa onkin puoli miljardia euroa vähemmän [Helsingin Sanomat 20.1.2021](#)
4. Marttinen, A. & Lainà, P. (2021) Velkasääntöjen jatkuva rikkominen rapauttaa EU:n uskottavuutta [Helsingin Sanomat 3.2.2021](#)
5. Ohisalo, M. & Mikkonen, K. (2020) Mielipide: Koronaviruselvytyksestä vauhtia ilmastokriisin torjuntaan. [Helsingin Sanomat 9.11.2020](#)
6. Pääkirjoitus (2020) Presidentti Niinistö pelkää, että sääntöjen venyttäminen syö EU:n uskottavuutta [Helsingin Sanomat 25.8.2020](#)
7. Heiskanen, R., Kukkonen, L. & Hassinen, H. (2020) EU-huippu-kokouksessa sopu 750 miljardin euron elpymis-paketista – Nettomaksaja Suomi saamassa paketista 3,2 miljardia euroa [Helsingin Sanomat 20.7.2020](#)
8. Pääkirjoitus (2021). EU-keskustelun teema vaihtui lennossa elvytyksestä turvallisuuteen [Helsingin Sanomat 14.2.2021](#)
9. Kervinen, E. (2021) Halla-aho kyselytunnilla: perussuomalaiset valmistautuu välikysymykseen EU:n elpymispaketista Elina Kervinen [Helsingin Sanomat 4.2.2021](#)
10. Kervinen, E. (2020) Pääministeri Marin puolusti EU:n hätärahoitusta suurlähettiläspäivillä – ”Elvytyspaketin suuri saavutus oli turvata EU:n yhtenäisyys” [Helsingin Sanomat 25.8.2020](#)
11. Muhonen, T. (2020) Matti Vanhanen kertoo, mihin Suomi aikoo jakaa EU:n elpymismiljardeja: ”Maakunnissa ei ole oltu tyytyväisiä siitä” [Helsingin Sanomat 28.11.2020](#)

ILTASANOMAT

1. Vesala, H. (2021) Keskusta syytti Halla-ahoa hämäyksestä EU-väännössä – puheissa viuhuvat hanhenmaksapallerot, mädät kalat ja moraali-kato [Iltasanomat 16.2.2021](#)
2. Lakka, P. (2021) IS kävi läpi perus-suomalaisten väitteitä EU:n elpymis-välineestä – kaikki eivät kestä päivän-valoa: ”On enemmän myytti” [Iltasanomat 10.2.2021](#)

3. Lakka, P. (2021) Perussuomalaiset tekee tällä viikolla väli-kysymyksen EU:n elpymis-paketista – Tavio: ”Kansan-edustajat laitetaan äänestämään kaikkien aikojen huonoimman diilin puolesta” [Iltasanomat 8.2.2021](#)
4. Vesala, H. (2021) Halla-aho keskustalle EU-tuki-paketti-väännössä: ”Te päristelette rumpua ja lupaillette maan-viljelijöille heidän omia rahojaan” [Iltasanomat 16.2.2021](#)
5. Vesala, H. (2021) Tiukka välikysymys-keskustelu sähköisti eduskunnan – piikit lensivät hallituksen ja opposition välillä [Iltasanomat 16.2.2021](#)

ILTALEHTI

1. Nurmi, L., Parkkonen, T. & Ristamäki, J. (2021) Vihreät iloitsevat EU:n elpymismiljardeista: ”Suomen historian suurin ilmastoinvestointi”. [Iltalehti 15.3.2021](#)
2. Koskinen, M. (2020) Näkökulma: Kun perussuomalainen puhuu EU:n tukipaketista, kannattaa olla tarkkana numeroiden suhteen. [Iltalehti 19.2.2020](#)
3. Koskinen, M. (2020) Halla-aho: ”Kun tummaihoiset ihmiset tappavat suomalaisia, ei kuulu kommentteja”. [Iltalehti 6.8.2020](#)
4. Koskinen, M. (2020) Tutkija maalaa synkän kuvan talous- ja rahaliitosta – ”EKP on pakotettu jatkamaan tulkinnan tiellä eurokriisin estämiseksi”. [Iltalehti 24.9.2020](#)
5. Ristamäki, J. (2021) Kurinpalautusta vasemmistoliiton eduskuntaryhmässä: EU:n elvytyspakettia kritisoinut kansanedustaja saanut huomautuksen. [Iltalehti 14.2.2021](#)
6. Ristamäki, J. (2021) Näkökulma: Elvytyspaketissa saatiin sekundaaria, mutta se on hinta EU-klubiin kuulumisesta. [Iltalehti 28.1.2021](#)
7. Lehtonen, M-O. (2020) Elvytyspaketti kuumensi tunteita eduskunnassa: ”Hallitus antaa rahaa italialaisille mafioosoille”. [Iltalehti 9.9.2020](#)
8. Parkkonen, T. (2020) Pääministeri Marin vakuutti Suomen pärjänneen hyvin EU-neuvottelupöydässä: ”Puoli kahden aikaa yöllä sain 250 miljoonaa lisää - En ole pehmeä neuvottelija”. [Iltalehti 22.7.2020](#)
9. Koskinen, M. (2020) Näkökulma: Suomea vietiin Brysselin yössä kuin kuoriämpäriä Mika Koskinen. [Iltalehti 21.7.2020](#)

YLE UUTISET

1. Pilke, A. (2021) Perussuomalaiset vaatii EU-elvytyspaketin hylkäämistä, Marin: Paketti perussopimusten mukainen, Tavio: Erikoista. [Yle uutiset 16.2.2021](#)

2. Karismo, A. (2020) Maksaako EU-jäsenyys Suomelle jo liikaa? Kysyimme 12 järjestöltä – jäsenyys saa vahvan kannatuksen niin luonnonsuojelijoilta, bisnesväeltä kuin maanviljelijöiltäkin. [Yle uutiset 22.9.2020](#)
3. Kinnunen, P. (2020) Eduskunnan suuri enemmistö tukee EU:n yhteistä koronaelvitystä – PS, KD ja nyt-liike tyrmäsivät EU-elvityksen. [Yle uutiset 10.2.2020](#)
4. Hanhivaara, J. & Karismo, A. (2021) Italialaiset taloustieteilijät EU-elvityksestä Ylelle: "Euroopan maiden pitäisi ymmärtää, että Italia on tienristeyksessä". [Yle uutiset 10.2.2021](#)
5. Orjala, A. & Stenroos, M. (2021) Yle seurasi kiistelyä EU-elpymispaketista: Oppositio moitti huonosti neuvotelluksi, "Kenen pussiin te pelaatte", kysyi Tuppurainen perussuomalaisilta. [Yle uutiset 10.2.2021](#)
6. Stenroos, M. (2021) Näin keskustelu EU-elvitysrahoista kärjistyy: perussuomalaiset väittää liittovaltiojuoneksi, kokoomus horjuu ja hallitus puolustautuu. [Yle uutiset 10.2.2021](#)
7. Karismo, A. (2021) "Suomen talouden kannalta tärkeintä olisi, että EU:n elpymispaketti toteutetaan nopeasti", OP:n pääjohtaja Timo Ritakallio sanoo. [Yle uutiset 10.2.2021](#)
8. Niemonen, R. (2020) Lisää opiskelupaikkoja, hukkalämpöputki vai hammaslääkäriautoja? Selvitimme, mihin Suomi voisi käyttää 2,3 miljardia EU:n elvytysrahaa. [Yle uutiset 31.10.2020](#)
9. Stenroos, M. (2021) Kokoomus jäi elvytyspaketin takia puun ja kuoren väliin – Mykkänen: Olisi iso askel ajaa EU riitaan. [Yle uutiset 12.2.2021](#)

MAASEUDUN TULEVAISUUS

1. Koivula, J. (2021) Juha Marttila ennakoi uutta EU:n jättimäistä koronatukipakettia – "Suomi rikastuisi miljardeilla euroilla metsien kestävästä käytöstä lisäämällä". [Maaseudun tulevaisuus 29.10.2021](#)
2. Ylönen, I. (2021) Tahtovatko suomalaiset olla Euroopassa nettomaksajan asemassa vuosikymmeniä myös tästä eteenpäin? [Maaseudun tulevaisuus 1.3.2021](#)
3. Pääkirjoitus (2021) Omaisuudensuoja on perustuslaissa. [Maaseudun tulevaisuus 11.1.2021](#)
4. Pietilä, K. (2021) EU kaivaa omaa hautaansa. [Maaseudun tulevaisuus 16.9.2021](#)

TALOUSSANOMAT

1. Hurri, J. (2021) Kommentti: Italia tarvitsee EU:n elvytysrahaston tulonsiirtoja – Suomi lähinnä maksaa. [Taloussanomien 27.1.2021](#)
2. Hurri, J. (2020) Kommentti: Taas meitä viedään – EU muuttuu tavalla, jota ei ole tarkoituskaan tajuta. [Taloussanomien 13.9.2020](#)

3. Hurri, J. (2020) Tässä on 5 seikkaa EU:n elvytyspaketin puolesta ja 5 vastaan. [Taloussanomat 9.9.2020](#)
4. Hurri, J. (2020) EU:n koronatukipaketti voi paisua yli 750 miljardin euron ja Suomenkin vastuut kasvavat – tästä elvytysrahastossa on kyse. [Taloussanomat 9.9.2020](#)
5. Hurri, J. (2020) EU:n massiivisesta koronatukipaketista laput silmillä – kukaan ei tiedä Suomen lopullisia maksuosuuksia. [Taloussanomat 9.9.2020](#)